

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Volymberäkningar av offentlig individuell produktion – projektrapport

2008:3

I serien Bakgrundsfakta presenteras bakgrundsmaterial till den statistik som SCB producerar inom området ekonomisk statistik. Det kan röra sig om produktbeskrivningar, metodredovisningar samt olika sammanställningar av statistik som kan ge en överblick och underlätta användandet av statistiken.

Utgivna publikationer från 2001 i serien Bakgrundsfakta till Ekonomisk statistik

- 2001:1 Offentlig och privat verksamhet – statistik om anordnare av välfärdstjänster 1995, 1997 och 1999
- 2002:1 Forskar kvinnor mer än män? Resultat från en arbetstidsundersökning riktad till forskande och undervisande personal vid universitet och högskolor år 2000
- 2002:2 Forskning och utveckling (FoU) i företag med färre än 50 anställda år 2000
- 2002:3 Företagsenheter i den ekonomiska statistiken
- 2002:4 Statistik om privatiseringen av välfärdstjänster 1995–2001. En sammanställning från SCB:s statistikällor
- 2003:1 Effekter av minskad detaljeringsgrad i varunomenklaturen i Intrastat – från KN8 till KN6
- 2003:2 Consequences of reduced grade in detail in the nomenclature in Intrastat – from CN8 to CN6
- 2003:3 SAMU. The system for co-ordination of frame populations and samples from the Business Register at Statistics Sweden
- 2003:4 Projekt med anknytning till projektet "Statistik om den nya ekonomin". En kartläggning av utvecklingsprojekt och uppdrag
- 2003:5 Development of Alternative Methods to Produce Early Estimates of the Swedish Foreign Trade Statistics
- 2003:6 Övergång från SNI 92 till SNI 2002: Underlag för att bedöma effekter av tidsseriebrott
- 2003:7 Sveriges industriproduktionsindex 1913–2002 – Tidsserieanalys
The Swedish Industrial Production Index 1913–2002 – Time Series Analysis
- 2003:8 Cross-country comparison of prices for durable consumer goods: Pilot study – washing machines
- 2003:9 Monthly leading indicators using the leading information in the monthly Business Tendency Survey
- 2003:10 Privat drift av offentligt finansierade välfärdstjänster. En sammanställning av statistik
- 2003:11 Säsongrensning av Nationalräkenskaperna – Översikt
- 2003:12 En tillämpning av TRAMO/SEATS: Den svenska utrikeshandeln 1914–2003
- 2003:13 A note on improving imputations using time series forecasts
- 2003:14 Definitions of goods and services in external trade statistics
- 2004:1 Hjälpverksamhet. Avrapportering av projektet Systematisk hantering av hjälpverksamhet
- 2004:2 Report from the Swedish Task Force on Time Series Analysis
- 2004:3 Minskad detaljeringsgrad i Sveriges officiella utrikeshandelsstatistik
- 2004:4 Finansiellt sparande i den svenska ekonomin. Utredning av skillnaderna i finansiellt sparande Nationalräkenskaper, NR – Finansräkenskaper, FiR
Bakgrund – jämförelser – analys

Fortsättning på omslagets tredje sida!

Ovannämnda rapporter, liksom övriga SCB-publikationer, kan beställas från:
Statistiska centralbyrån, SCB, Publikationstjänsten, 701 89 ÖREBRO,
telefon 019-17 68 00 eller fax 019-17 64 44.

Du kan också köpa SCB:s publikationer i **Statistikbutiken**:
Karlavägen 100, Stockholm

Bakgrundsfakta

Volymberäkningar av offentlig individuell produktion – projektrapport

Ekonomisk statistik 2008:3

**Statistiska centralbyrån
2008**

Background Facts

Economic Statistics 2008:3

Volume indicators of individual services of government

Statistics Sweden
2008

Producent
Producer SCB, makroekonomi och priser
Box 24300
SE-104 51 Stockholm

Statistics Sweden, Macroeconomics and Prices Department

Förfrågningar
Inquiries Mattias Björling, +46 8 506 941 60
mattias.bjorling@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation.

Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, Bakgrundsfakta, Ekonomisk statistik 2008:3, *Volymberäkningar av offentlig individuell produktion, projektrapport.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.

When quoting, please state the source as follows:

Source: Statistics Sweden, Background Facts, Economic Statistics 2008:3, *Volume indicators of individual services of government.*

ISSN 1654-0719 (online)

ISSN 1650-9447 (print)

ISBN 978-91-618-1428-2 (print)

URN:NBN:SE:SCB-2008-X100BR0803_pdf (pdf)

Printed in Sweden

SCB-tryck, Örebro 2008:3

Förord

Produktionsvolymerna för offentlig produktion med individuell inriktning ska inom Nationalräkenskaperna beräknas enligt metoder som fastställts inom EU i enlighet med EU-förordning 2223/96 (ESA) och EU-beslut (2002/990/EG). I november 2007 publicerade SCB uppgifter från sådana beräkningar för första gången.

I föreliggande rapport finns resultatet av det utvecklings- och metodarbete som genomförts för att anpassa de svenska beräkningarna till gällande EU-regler. Arbetet har genomförts av en arbetsgrupp där följande personer medverkat: Mattias Björling (projektledare), Angelica Arellano, Christina Liwendahl, Ingegerd Hörnström, Birgitta Magnusson Wärmark, Nina Grönborg, Hans Björklund, Brigitta Hultblad och Martin Odencrants. I utvecklingsarbetet av modeller i de tidigare projekten deltog också Jan Redeby, Jonas Larsson och Cecilia Sörensen.

Statistiska centralbyrån i mars 2008

Gunnel Bengtsson

Mattias Björling

Innehåll

Förord	3
1. Sammanfattning.....	9
2. Inledning.....	11
Projektdeltagare.....	12
3. Ny beräkningsmetod.....	13
Kostnadsmetoden	14
Produktionsmetoden	15
Framskrivning av produktionsvärdet	15
Vilka indikatorer bör användas?	16
En jämförelse mellan den gamla metoden och volymmått	17
Arbetsproduktivitet.....	19
Datasystem – ändamålsfördelning på kvartal.....	19
4. COFOG 07, Hälso- och sjukvård	21
Organisation och verksamhet	21
Dataunderlag	22
Beräkningsmodeller	23
Terapeutiska apparater och anordningar COFOG 0713	24
Allmän läkarvård COFOG 0721 samt specialiserad läkarvård COFOG 0722.....	24
Tandvård COFOG 0723	25
Paramedicinsk vård COFOG 0724	25
Allmän sjukvård COFOG 0731	25
Folkhälsovård COFOG 0740	26
Prognos och kvartalsfördelning COFOG 07	27
Sammanfattning hälso- och sjukvård	27
5. COFOG 08, Rekreation, kultur och sportaktiviteter.....	29
Organisation och verksamhet	29
Fritids- och idrottsverksamhet COFOG 0810	29
Uppgifter från kommunerna.....	30
Kanske en framkomlig väg.....	30
Vad säger handboken?.....	30
Kulturell verksamhet COFOG 0820	31
Statlig förvaltning – sektor 2111	31
Övrigt, staten – sektor 2112	32
Primärkommuner – sektor 2311	32
Övrigt kommunalt – sektor 2312	33
Landsting – sektor 2321	34
Vad säger handboken?.....	34
Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0820	35
Sammanfattning rekreation, kultur och sportaktiviteter	35
6. COFOG 09,Utbildning	37
Organisation och verksamhet	37
Dataunderlag	38
Förskola COFOG 0911	38
Organisation och verksamhet	38
Beräkning	38
Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0911	39

Grundskoleutbildning COFOG 0912.....	39
Beräkning av grundskolan COFOG 09121.....	40
Prognos och kvartalsfördelning COFOG 09121.....	42
Beräkning av obligatorisk särskola, COFOG 09122.....	42
Beräkning av grundläggande vuxenutbildning, del av 09123.....	43
Beräkning av statlig grundskola, del av 09123.....	44
Gymnasieutbildning COFOG 0922.....	44
Beräkning av gymnasieutbildning COFOG 09221.....	45
Beräkning av gymnasiesärskolan COFOG 09222.....	46
Beräkning av gymnasial vuxenutbildning COFOG 09223.....	47
Eftergymnasial utbildning COFOG 093.....	47
Universitets/högskoleutbildning COFOG 0941 o 0942.....	48
Organisation och verksamhet.....	48
Dataunderlag.....	48
Grundutbildning COFOG 0941.....	48
Forskarutbildningen COFOG 0942.....	50
Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0941.....	52
Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0942.....	52
Ej nivåbestämd utbildning COFOG 0950.....	53
Organisation och verksamhet.....	53
Dataunderlag.....	54
Stödtjänster till utbildning COFOG 0960.....	55
Sammanfattning COFOG 09 utbildning.....	55
7. COFOG 10, Socialt skydd.....	57
Verksamhet.....	57
Sjukdom – Adm. av socialförsäkringssystemet COFOG 1011.....	57
Klassificering.....	57
Metod för volymberäkning cofog 1011.....	58
Kvartalsuppgifter.....	58
Omsorg om äldre och funktionshindrade, COFOG 1012 och 1020.....	59
Organisation och verksamhet.....	59
Dataunderlag rörande kostnader (vikter).....	59
Dataunderlag rörande antal insatser (volymer).....	61
Beräkning för ålderdom COFOG 1020.....	61
Kvalitetsvariabler.....	62
Provberäkningar med olika alternativ.....	63
Beräkning för funktionshinder COFOG 1012.....	64
Brister och utveckling av statistiken.....	65
Prognos och kvartalsfördelning COFOG 1012 och 1020.....	66
Barnomsorg COFOG 1041 o 1044.....	66
Öppen förskola, del av COFOG 1041.....	67
Familjedaghem 0-12 år, del av COFOG 1041.....	67
Öppen fritidsverksamhet, del av COFOG 1044.....	68
Fritidshem, del av COFOG 1044.....	68
Dygnetruntboende COFOG 1042 och Öppen barn- och ungdoms- vård COFOG 1043.....	69
Organisation och verksamhet.....	69
Dataunderlag.....	69
COFOG 1050 Arbetslöshet.....	70

COFOG 1071 Övrig social utsatthet	70
Missbrukarvård och migration, COFOG 1071, statlig sektor	71
Missbrukarvård för vuxna COFOG 1072	75
Övrig individ- och familjeomsorg COFOG 1073	75
Sammanfattning COFOG 10 socialt skydd	75
8. Behov av bättre dataunderlag – förslag på fortsatt arbete	77
Kvartalsinformation	77
Förbättring av nuvarande underlag	78
Volymmått för områden som ännu inte har beräknats	79
Datasytemet och användbarheten	79
Översyn av ändamålsfördelningen	79
9. Referens- och underlagsmaterial	81
Bilaga 1	83
Beskrivningen är hämtad ur rapporten Produktivitet och effektivitet i hälso- och sjukvården, SKL maj 2006	83
Hur viktas prestationerna?	83
Det nya prestationsmåttet	83
Utökning av beräkningarna	84
Bilaga 2	85
Beräkning av kvartalsindex	85

1. Sammanfattning

I november 2007 publicerade nationalräkenskaperna för första gången uppgifter över produktionsvolymerna för den offentliga produktionen. Den nya metoden har införts i enlighet med EU-beslut [2002/990/EG](#) och avser fasta priser för offentligt producerade tjänster med individuell inriktning. Det handlar om utbildning, barnomsorg, äldreomsorg och omsorg om funktionshindrade, hälso- och sjukvård, kulturella aktiviteter samt administration av olika förmånssystem som utbetalning av pensioner och bidrag. Metoden innebär att delar av produktionen och därmed även konsumtionsutgifterna fastprisberäknas med hjälp av volymmått för produktionen. Den nya metoden för beräkning av offentlig produktion har enbart införts för de allra senaste åren. För hälso- och sjukvård är startåret 2003 och för övriga verksamheter år 2002. Underliggande primäruppgifter finns inte tillgängliga på en tillräcklig detaljerad nivå för perioder längre tillbaka i tiden.

Inom området har det under de senaste åren pågått ett intensivt utvecklings- och metodarbete. På en del områden är inte det statistiska underlaget tillfredsställande och det finns en del svårlösta problem som kräver fortsatt utvecklingsarbete. För närvarande fastprisberäknas ca 93 procent av den individuella produktionen med volymmått. Inom grundskolan baseras volymmåttet främst på antalet elevtimmar. För hälso- och sjukvård är det antalet sjukvårdsbehandlingar. Volymen för kulturella verksamheter baseras bland annat på besöksuppgifter för museer och teatrar. Inom äldreomsorg och funktionshinder bygger de framtagna volymmåtten på antal boende i särskilt boende och hemtjänsttimmar inom ordinärt boende. För beräkning av administration av socialförsäkringssystemet används antalet handläggningar och inom missbrukarvården antalet vård dygn. För barnomsorgen används framförallt antalet barn med fördelning på ålder där hänsyn tas till att de är olika resurskrävande. Kvalitetsjustering görs inom utbildning, äldreomsorg och biblioteksverksamhet.

Det nya beräkningssättet har påverkat utvecklingen av de offentliga konsumtionsutgifterna. Främst är det den kommunala konsumtionen som påverkas eftersom merparten av denna konsumtion är individuell. Den nya metoden att beräkna fasta priser har, jämfört med den gamla metoden, medfört att de offentliga konsumtionsutgifterna har utvecklats starkare år 2002 och 2005 medan utvecklingen har varit svagare 2003–2004 och 2006. År 2004 är t.ex. volymutveckling 0,5 procentenheter lägre och år 2005 0,3 procentenheter högre.

Det dataunderlag som finns tillgängligt för att beräkna volymmått avser i de allra flesta fall helårsuppgifter. För närvarande finns det underlag t o m år 2006. För att beräkna volymindex på kvartal har därför förenklade metoder använts. Den vanligaste metoden är att fördela årsindexet med hjälp av arbetade timmar. För det allra senaste året där dataunderlag saknas, för närvarande år 2007, har de beräknade volymmåtten baserats på prognoser.

2. Inledning

I denna rapport redovisas Sveriges volymläsningsberäkningar av den offentliga individuella produktionen. Volymläsningsberäkningarna infördes i de Svenska nationalräkenskaperna i och med publiceringen den 29 november 2007. Utvecklandet av modeller har pågått under flera år och har bedrivits i olika projekt. I denna rapport redovisas resultaten från det senaste projektet, "Volymläsningsmått för offentlig sektor". Rapporten är en fortsättning och vidareutveckling av det arbete som tidigare redovisats i olika projektrapporter under 2001, 2004 och 2006. Tidigare beräkningar och modeller har i viss mån reviderats och kompletterats. I detta projekt har förutom att uppdatera och komplettera de tidigare modellerna en stor del av arbetet har lagts på att ta fram kvartalsmodeller och prognosmodeller för att beräkna volymläsningsmått för det allra senaste året då primärstatistik saknas.

Enligt Europeiska Kommissionens beslut [2002/990/EG](#) ska offentlig produktion som har en individuell inriktning fastprisberäknas utifrån produktionens volymförändring. För kollektiva tjänster medges att kostnadsmetoden kan behöva användas även fortsättningsvis på grund av brist på tillförlitliga kvantitetsindikatorer. I ENS95¹ klargörs vilka tjänster som ska betraktas som kollektiva respektive individuella. Det är främst inom områdena utbildning, barnomsorg, äldreomsorg och funktionshinder, hälso- och sjukvård, kulturella aktiviteter, arbetsmarknadsåtgärder samt även administration av olika förmånssystem som utbetalning av pensioner och studiebidrag som individuella tjänster förekommer.

En utgångspunkt för arbetet har varit den handbok om pris- och volymräkningar som tagits fram inom Eurostat². Utifrån de rekommendationer som där ges om mätning av produktionen inom respektive område av individuella offentligt producerade tjänster har vi försökt att med nu tillgängliga data beskriva och beräkna olika verksamheter.

Under arbetets gång har kontakter tagits med myndigheter och andra organ som antingen har ansvaret för området ifråga eller bedriver utvecklingsarbete som kan relateras till vårt arbete.

Den förändrade metoden för beräkning av offentlig produktion avser endast de allra senaste åren, tidigast från 2002/2001 på grund av att underliggande primäruppgifter inte finns på en tillfredsställande detaljnivå längre tillbaka i tiden.

De beräkningar som nu har gjorts täcker inte hela den individuella produktionen. Några områden kvarstår på grund av att dataunderlag saknas eller inte har varit av tillräckligt hög kvalitet för att kunna göra volymläsningsberäkningar.

¹ [Europeiska Nationalräkenskapssystemet 1995.](#)

² [Handbook on Price and Volume Measures in national Accounts, ISBN 92-894-2000-6.](#)

I rapporten redovisas volymlräkningar per ändamål (COFOG-område³) med kommentarer till dataunderlag och beskrivningar av respektive modell samt redovisning av resultat i de fall dataunderlaget har möjliggjort en beräkning. De framtagna volymmåtten avser både år och kvartal. För tillfället har beräkningarna gjorts t o m kvartal 3 2007. Den primärstatistik som används för att beräkna volymmåtten är vanligen årsvis. Den arbetsmetod som använts är att först beräkna årliga volymförändringen som sedan fördelas på kvartal med hjälp av lämpliga indikatorer. Årliga beräkningar har gjorts t o m år 2006. För 2007 finns i de allra flesta fallen ännu inget datamaterial, varför volymmåtten för kvartal 1-3 2007 i de flesta fallen baseras på prognoser. Modellerna för både de årliga och kvartalsvisa volymmåtten beskrivs under respektive COFOG-område. Betoningen ligger dock på beräkningsmodellen för de årliga volymmåtten.

Projektdeltagare

Arbetet med att ta fram metoder för att beräkna volymmått har pågått under en längre period och bedrivits i olika projekt med olika personer. I detta projekt har följande personer deltagit: Angelica Arellano, Christina Liwendahl, Ingegerd Hörnström, Birgitta Magnusson Wärmark och Mattias Björling (projektledare) från nationalräkenskapsenheten. Nina Grönborg och Hans Björklund enheten för offentlig ekonomi, Brigitta Hultblad metodenheten, Eva Hagsten analysenheten och Martin Odenrants enheten för ekonomiska mikrosumuleringar. I utvecklingsarbetet av modeller i de tidigare projekten deltog också Jan Redeby, Jonas Larsson och Cecilia Sörensen från nationalräkenskapsenheten i hög grad.

Vi har tagit kontakter och haft samarbete med de myndigheter och organisationer som har statistikansvaret och detaljerade kunskaper inom olika områden. Särskilt med Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting har vi haft ett nära samarbete. Men även andra myndigheter och organisationer har lämnat värdefulla synpunkter under arbetets gång.

³ Offentlig verksamhet grupperas enligt en internationell ändamålsindelning, Classification of Functions of Government, förkortad COFOG.

3. Ny beräkningsmetod

Enligt Europeiska Kommissionens beslut 990/2002 måste alla medlemsländer redovisa beräkningar enligt den nya metoden av den offentliga produktionen som har en individuell inriktning. Förändringen innebär att produktionsvärdet i fasta priser beräknas med hjälp av uppgifter över produktionens volymförändring. Förädlingsvärdet i fasta priser kommer då att erhållas som produktion minus insatsförbrukning, i likhet med beräkningarna för marknadsproduktion. Produktionen i löpande priser ska även fortsättningsvis beräknas som summan av produktionskostnaderna. Det nya sättet att beräkna produktionen i fasta priser benämns produktionsmetoden medan det gamla sättet kallas för kostnadsmetoden.

Det nya beräkningssättet innebär ett metodbrott i nationalräkenskapernas tidsserier. Det är tyvärr inte möjligt att få fram nödvändiga data om olika aktiviteter och dess kostnader på önskvärd detaljeringsnivå för någon längre tidsperiod bakåt i tiden. I de flesta fall har den nya metoden införts från och med år 2002. För hälso- och sjukvård införs de nya volymberäkningarna fr.o.m. år 2003.

Den individuella produktionen utgör ca 64 procent av den totala offentliga produktionen. Sammanlagt täcker den nya metoden ca 93 procent av den totala individuella produktionen. I tabellen nedan framgår för vilka områden volymmått har införts och fr o m vilket år de har införts. I tabellen framgår även vilka områden där volymmått ännu inte har införts.

Individuell produktion fördelad på ändamål, löpande pris miljarder kr och andel (procent) 2005

Ändamål (COFOG)	Infört år	Mdkr	%
07 Hälso- och sjukvård	2003	141	29%
0810 Fritids- och idrottsverksamhet	Ej infört	9	2%
0820 Kulturell verksamhet	2002	15	3%
09 exkl 0930 Utbildning	2002	168	35%
0930 Eftergymnasial utbildning inom högskola	Ej infört	0,7	0%
1011 Adm. av socialförsäkringssystemet	Ej infört	8	2%
1012 Funktionshinder	2002	38	8%
1020 Ålderdom	2002	63	13%
1022 Adm ålderdom	Ej infört	2	0%
1041 Barnomsorg	2002	3	1%
1042 Barn- och ungdomsvård, dygnetruntrboende	Ej infört	4	1%
1043 Barn- och ungdomsvård, öppen	Ej infört	3	1%
1044 Fritidsverksamhet	2002	11	2%
1050 Arbetslöshet	Ej infört	9	2%
1071-72 Flykting och missbrukarvård, stat	2002	4	1%
1071-72 Flykting och missbrukarvård, övriga	Ej infört	5	1%
1073 Övrig individ och familjeomsorg	Ej infört	2	0%
Summa		487	100%
Varav volymmått har införts		452	93%

Kostnadsmetoden

Kostnadsmetoden används för både löpande och fasta priser t o m år 2001. Fr.o.m. år 2002 används kostnadsmetoden för löpande priser samt för fasta priser för de ändamål som inte volymframskrivs med produktionsmetoden (kollektiva ändamål samt individuella ändamål där det ännu inte finns något volymmått). Beräkningarna görs utifrån principen att produktionsvärdet är lika med summan av kostnaderna för produktionen i fråga. Produktionsvärdet består alltså av summan av löner, sociala avgifter, kapitalförslitning, övriga produktions-skatter/subventioner och insatsförbrukning av olika varor och tjänster. Beräkningsprincipen framgår av följande exempel:

Beräkningsexempel: Offentliga konsumtionsutgifter 2005, löpande pris miljarder kronor

+ Insatsförbrukning	269	
+ Löner inkl. kollektiva avgifter	424	
+ Övriga prod. skatter	18	
- Övr. prod. subventioner	2	
+ Kapitalförslitning	51	
= Produktion	760	
= Förädlingsvärde	491	(760-269)
- Försäljning ⁴	116	
- Produktion för egen slutlig anv. ⁵	1	
+ Sociala naturaförmåner ⁶	80	
= Totala konsumtionsutgifter	723	(760-116-1+80)

Även fasta priser beräknas enligt kostnadsmetoden som summan av delarna. För att kunna fastprisberäkna produktionen, dvs.. mäta volymförändringen rensad från inflation, görs omräkningar till fasta priser av de olika komponenterna. Insatsförbrukningen, som utgörs av köpta varor och tjänster, prisräknas med respektive prisindexar. För kapitalförslitningen nyttjas samma prisindexar som för investeringarna ifråga. Löner och sociala avgifter extrapoleras från föregående års fastprisvärde med volymutvecklingen av antalet arbetade timmar inom respektive verksamhetsområde. Eftersom produktionen är mycket personalintensiv, blir den största andelen fastprisberäknad med hjälp av arbetsinsatsen. Metoden innebär ett antagande om att förändringen i volymen av insatser är representativ för förändringen i den producerade volymen.

Eftersom arbetsproduktivitet beräknas med hjälp av relationen mellan förädlingsvärdet och antalet arbetade timmar medför denna beräkningsteknik i stort en oförändrad produktivitet. Användningen av produktionskostnaderna för att approximativt mäta produktionen innebär således att det inte går att analysera produktivitetsförhållandena, vilket i många sammanhang upplevs som otillfredsställande. Några länder gör i sina beräkningar ett antagande om en viss produktivitetsökning, men i Sverige tillika med de flesta andra länder görs inget generellt antagande.

⁴ Försäljning består mest av avgifter till barn- och äldreomsorg.

⁵ Avser egenproducerad programvara

⁶ Består av utgifter för varor och tjänster som finansieras av *offentliga myndigheter* men som produceras av *marknadsproducenter* och utan vidare bearbetning levereras till hushållen. Ett exempel på sociala naturaförmåner är landstingens finansiering av läkemedel.

Produktionsmetoden

Produktionsmetoden används för de individuella tjänster där fasta priser beräknas med hjälp av volymmått.

Eftersom det inte finns några marknadspriser på produktionen, så går det inte att få fram några prisindex för att göra omräkningar till fasta priser. Vid avsaknad av prisindex är det inom nationalräkenskaperna möjligt att tillgripa metoder som bygger på att man gör beräkningar av volymförändringen för de aktuella produkterna i stället. Emellertid krävs det då, att produkterna är homogena och inte föremål för stora kvalitetsförändringar mellan beräkningsperioderna.

Eurostat rekommenderar att volymindikatorer används för framskrivning av produktionsvärdet. I den handbok som tagits fram inom Eurostat förs diskussioner om indikatorer för input, aktiviteter, output och resultat (outcome). Indikatorer för input är den metod som används i kostnadsmetoden, vilken inte är en av Eurostat accepterad metod för individuella tjänster.

Framskrivning av produktionsvärdet

Produktionen i fasta priser år t-1 beräknas genom att skriva fram föregående års produktionen i löpande pris med ett volymutvecklingstal. Det är dock inte hela produktionen som ska skrivas fram, utan endast den del som består av icke marknadsproduktion. I ovanstående beräkningsexempel av produktionen ingår icke marknadsproduktion, marknadsproduktion och produktion för egen slutlig användning i det beräknade produktionsvärdet. Den absoluta merparten av produktionen är icke marknadsproduktion. Exempel på marknadsproduktion är t.ex. caféverksamhet och lokaluthyrning. Produktion för egen slutlig användning är vanligen egenproducerad programvara. Marknadsproduktion och produktion för egen slutlig användning deflateras med prisindex. Förädlingsvärdet beräknas genom produktion minus insatsförbrukningen. I nedanstående beräkningsexempel framgår hur beräkningarna görs.

Beräkningsexempel: COFOG 09121 Grundskolan produktion och konsumtion 2005, fast pris mkr

Volymindex 2005/2004		= 0,9725
Icke marknadsproduktion 2004 i löpande pris		= 67 368
+ Icke marknadsproduktion	65 515	(67 368 * 0,9725)
+ Marknadsproduktion ⁷	381	
+ Produktion för egen slutlig anv. ⁸	14	
= Produktion	65 910	
- Insatsförbrukning	19 508	
= Förädlingsvärde	46 402	(65 910-19 508)
- Försäljning	447	
- Produktion för egen slutlig anv.	14	
+ Sociala naturaförmåner	4 537	
= Totala konsumtionsutgifter	69 986	(65910-447-14+4537)

⁷ I detta fallet främst lokalhyresintäkter och intäkter från restaurang och cateringsverksamhet.

⁸ Avser egenproducerad programvara.

Vilka indikatorer bör användas?

I handboken förs resonemang om för- och nackdelar med de olika tänkbara indikatorerna. En tydligt uttalad preferens för outputindikator framförs. Några av de framkomna synpunkterna redovisas i det följande.

Aktiviteter. Som exempel på aktiviteter nämns i handboken antalet operationer som utförs vid ett sjukhus. Aktiviteter återspeglar vad producenterna gör utifrån den input som de har. Men om nya förbättrade behandlingsmetoder reducerar antalet operationer så indikerar detta mått en sänkt produktionsvolym och en försämrad produktivitet, vilket inte är rimligt om patienterna har fått lika bra hjälp på något annat sätt.

Indikatorer för *output*, är därför det mått som bör användas. Men det är inte alltid så lätt att exakt definiera vad en enhet av output, dvs. den indelning som bör göras av den totala produktionen, består av. För individuella varor och tjänster är det i princip möjligt, med den faktiska leveransen av output som äger rum i överföringen från producent till konsument. Inom utbildning är det t.ex. mängden undervisning som konsumeras av eleverna för en viss utbildning. Inom sjukvården är det den vård/ behandling som patienten får, och för kulturella tjänster kan det vara antalet teaterföreställningar som konsumenterna sett.

Indikatorer för *outcome* slutligen kan exemplifieras med utbildningsnivån i samhället eller förväntad livslängd. Problemet med sådana indikatorer är dock att de kan påverkas av faktorer som inte har något att göra med själva aktiviteten, och är därför inte generellt representativa för output. I vissa fall kan de dock vara till hjälp som indikatorer för kvalitén på output.

Generella krav på indikatorerna

Output-indikatorerna bör uppfylla följande krav:

- De ska täcka alla tjänster som produceras för externa användare
- De ska vägas med referensårets kostnader för varje slag av output
- De ska vara så detaljerat definierade som möjligt
- De ska vara kvalitetsjusterade

Dessutom krävs att kostnadsredovisningen för de olika tjänster som produceras är så exakt att den belyser kostnaden för varje enskild tjänst på ett korrekt sätt.

Klassificering av metoder

I Eurostats handbok finns en beskrivning av vilka metoder som är möjliga/ lämpliga att använda i olika sammanhang. Därefter görs en indelning av metoderna i A, B eller C-metoder⁹, där

- A-metoder är de mest ändamålsenliga metoderna.
- B-metoder får tillämpas men anses inte vara lika bra som A-metoder.
- C-metoder är metoder som inte ska tillämpas.

En A-metod är en metod som uppfyller kraven ovan. En B-metod kan t.ex. vara att använda en indikator som inte innehåller någon kvalitetsjustering eller som inte exakt täcker alla tjänster som produceras. Det gäller alltså att

⁹ Commission Decision 98/715/EC

i beräkningarna hamna på minst B-nivån. Kvalitetsjusteringskomponenter är mycket svåra att få grepp om. Indikatorer som i övrigt är relevanta men inte är kvalitetsjusterade anses som acceptabla alternativ. C-metoder är metoder där fasta priser beräknas utifrån inputen, t.ex. med hjälp av arbetade timmar eller löneindex. Den nuvarande kostnadsmetoden är ett exempel på en C-metod och ska alltså inte tillämpas. Än så länge är kollektiva produkter undantagna från dessa krav och kan således beräknas med hjälp av C-metoder. Meningen är att denna klassificering ska utgöra en grund för ett harmoniserat angreppssätt i syfte att förbättra tillförlitlighet och jämförbarhet av pris- och volymmätningar inom nationalräkenskaperna.

En jämförelse mellan den gamla metoden och volymmått

Sverige har en förhållandevis stor offentlig sektor och därför får resultatet från beräkningarna stor relativ betydelse i nationalräkenskaperna. Den offentliga produktionen, mätt som förädlingsvärdet i offentliga myndigheter i relation till BNP utgör cirka 18 procent av BNP. För sektorerna stat, kommuner och landsting utgör den individuella konsumtionen (inklusive sociala naturaförmåner) ca 70 procent av den totala konsumtionen. Den individuella konsumtionen är störst inom primärkommuner och landsting, varför dessa sektorer påverkas mest av den nya metoden att beräkna fasta priser. Inom landstingen är det hälso- och sjukvården som står för den största andelen medan det inom primärkommuner är utbildning och socialt skydd. I tabellen nedan framgår andelen individuell konsumtion fördelat på sektor och för offentliga totalt.

Offentliga konsumtionsutgifter inklusive sociala naturaförmåner 2005 fördelat på individuell respektive kollektiv konsumtion, löpande priser. mkr och andel (procent)

Sektor		Individuell	kollektiv	Summa
Offentlig sektor	Mkr	525 276	197 421	722 697
	%	72,7	27,3	100
Primärkommuner	Mkr	294 857	51 422	346 279
	%	85,2	14,8	100
Landsting	Mkr	176 019	3 306	179 325
	%	98,2	1,8	100
Stat och socialförsäkring	Mkr	54 400	142 693	197 093
	%	27,6	72,4	100

Nedan jämförs totala konsumtionsutgifter mellan den gamla och den nya metoden. Den nya metoden att beräkna fasta priser har medfört att konsumtionsutgifterna har utvecklats starkare 2002 och 2005 medan utvecklingen var svagare 2003–2004 och 2006. Den största differensen är för år 2006, den lägre volymutvecklingen enligt den nya metoden förklaras till stor del av den relativt låga volymutvecklingen inom grundskolan (antalet elever minskar).

Metodbytet påverkan på offentliga konsumtionsutgifter 2002-2006, Årlig volymutveckling i procent

Sektor	Metod	2002	2003	2004	2005	2006
Offentlig sektor	Ny	2,2	0,4	-0,2	0,4	1,5
	Gammal	2,1	0,7	0,3	0,1	2,4
Primärkommuner	Ny	1,4	1,3	0,6	0,4	1,5
	Gammal	1,5	-0,1	1,0	0,6	3,0
Landsting	Ny	3,6	-3,1	-0,8	3,5	2,2
	Gammal	2,8	0,9	0,4	2,2	2,2
Stat och socialförsäkring	Ny	2,3	2,0	-0,9	-2,5	0,9
	Gammal	2,3	1,8	-1,1	-2,8	1,5

På ändamålsnivå är skillnaderna mellan den nya och den gamla metoden ännu större. I tabellen nedan har produktionens volymutveckling jämförts för hela offentliga sektorn samt för vissa ändamål åren 2002–2005. Jämförelsen avser all produktion inom de aktuella ändamålen, dvs. både sådan produktion som har skrivits fram med volymmått och sådan produktion som har beräknats med kostnadsmetoden (kollektiv produktion samt produktion där kostnadsmetoden har använts då tillfredsställande volymmått saknats). För offentliga sektorn totalt har införandet av volymmått inneburit en ökad utveckling för åren 2002 och 2005 och en lägre volymutveckling för åren 2003–2004. År 2003 förklaras den lägre utvecklingen framförallt av hälso- och sjukvården. 2004 har både hälso- och sjukvård samt äldreomsorg en lägre utveckling i den nya metoden jämfört med den gamla.

Offentlig produktion 2002-2005 fördelat på ändamål, en jämförelse mellan den gamla och den nya metoden. Årlig volymutveckling i procent

Ändamål (COFOG)	Metod	2002	2003	2004	2005
Offentliga totalt	Ny	0,8	0,3	0,6	0,2
	Gammal	0,7	0,6	1,1	0,0
07 Hälso- och sjukvård	Ny		-3,1	1,9	3,4
	Gammal		2,4	3,2	2,2
09 Utbildning	Ny	1,5	1,4	0,2	-0,1
	Gammal	1,0	-0,4	0,3	0,7
08 Kultur och fritid	Ny	2,4	-0,3	3,0	5,5
	Gammal	1,0	0,2	1,5	3,0
1011 Sjukdom	Ny	5,5	-1,3	-0,2	5,0
	Gammal	0,5	5,2	-5,0	15,7
1012 Funktionshinder	Ny	7,4	5,0	4,0	3,3
	Gammal	7,8	3,0	3,5	1,8
1020 Älderdom	Ny	-0,1	-1,2	-2,4	-1,7
	Gammal	0,9	-3,8	0,3	-4,2
1041 Barnomsorg	Ny	-7,6	-13,0	-9,4	-7,5
	Gammal	-10,6	-14,5	-8,0	-8,1
1044 Fritidsverksamhet	Ny	2,2	1,0	-3,6	-4,3
	Gammal	0,6	-5,0	0,1	-1,8
1071 Flykting och missbrukarvård	Ny	11,6	5,4	-5,5	-3,3
	Gammal	12,3	4,4	-5,9	-0,6

Arbetsproduktiviteten

Vid kostnadsmetoden antas en oförändrad produktivitet. I och med införandet av volymmått så är det nu möjligt att beräkna arbetsproduktiviteten för offentlig verksamhet. Men på aggregerad nivå bör siffrorna tolkas mycket försiktigt eftersom förädlingsvärdet på aggregerad nivå består av både den nya produktionsmetoden och den gamla kostnadsmetoden. Uppgiften om arbetsproduktivitet ger alltså ingen helhetsbild över produktiviteten inom offentlig sektor. Det är först när förädlingsvärdet och arbetade timmar jämförs på finaste ändamålsnivå som man inte riskerar att blanda fasta priser beräknade med volymmått respektive kostnadsmetoden. Men på den nivån är dock kvalitén på underlaget för osäker för att dra några långtgående slutsatser. Nedan framgår produktivetsförändringen 2002–2005 för offentliga myndigheter. Arbetsproduktiviteten ökade 2002 och 2005 medan den minskade 2003–2004. Förändringen i arbetsproduktivitet hänger ihop med differenserna mellan den gamla och nya metoden som presenterades i tabellen ovan. 2002 och 2005 gav den nya metoden med volymmått en högre utveckling av produktionen och därmed även förädlingsvärdet, vilket också resulterade i en ökning av produktiviteten.

Arbetsproduktivitet, procentuell förändring

Sektor	2002	2003	2004	2005
Offentliga myndigheter	0,2	-0,1	-0,5	0,6

Datasystem – ändamålsfördelning på kvartal

Mycket arbete har lagts ner på att anpassa det nuvarande datasystemet så att uppgifterna framtagna enligt produktionsmetoden kan registreras. I och med införandet av volymmått har ändamålsfördelningen fått en större betydelse i beräkningarna eftersom volymindex tas fram för olika ändamål och beräkningarna genomförs på den nivån. Ändamålsfördelad data fanns tidigare på helår men inte på kvartal. En kvartalsvis ändamålsfördelning har därför skapats¹⁰. Detta har gjorts genom att fördela ut värdena för respektive variabel och sektor med hjälp av den senaste kända ändamålsfördelningen. Detta betyder att löner, kollektiva avgifter, övriga produktionsskatter, övriga produktionssubventioner, marknadsproduktion, produktion för egen slutlig användning, övrig icke marknadsproduktion, kapitalförslitning, insatsförbrukning och sociala naturaförmåner har fördelats ut på ändamål. Därmed kan också produktion beräknas på ändamålsnivå och sedan skrivas fram med hjälp av volymindex. Genom att summera de ändamål som ingår i den individuella konsumtionen erhålls den totala utvecklingen och jämförelser kan göras mellan den nya produktionsmetoden och den gamla kostnadsmetoden.

Det bör betonas att den nuvarande ändamålsfördelningen på kvartal endast är en maskinell fördelning baserat på befintliga data på en mer aggregerad nivå. Syftet med den kvartalsvisa ändamålsfördelningen är främst att vikta de olika volymmåtten. Att dra långtgående slutsatser på t.ex. kvartalsvisa produktivetsförändringar eller utvecklingar inom andra ändamål än de

¹⁰ Arbetet har bedrivits i ett annat projekt som har finansierats med EU-bidrag.

som skrivs fram med volymmått (dvs. där kostnadsmetoden används) rekommenderas därför inte.

I framtiden bör man eftersträva att ta in mer aktuella uppgifter över ändamålsfördelningen. Ekonomistyrningsverket har redan idag kvartalsuppgifter på ändamål för den statliga sektorn. Dessa uppgifter är idag inte möjliga att ta in på grund av den stora arbetsbördan det skulle innebära. Här borde man arbeta för att maskinellt ta in dessa uppgifter. För de övriga sektorerna borde det framtida arbetet inriktas på att försöka få in grova kostnadsuppgifter på ändamål. T ex genom att utöka den befintliga kvartalsenkäten till kommuner och landsting med frågor om kostnaderna per ändamål.

4. COFOG 07, Hälsa- och sjukvård

Organisation och verksamhet

I det svenska sjukvårdssystemet är ansvaret för hälso- och sjukvården delat mellan stat, landsting och kommun. Staten är ansvarig för den övergripande hälso- och sjukvårdspolitiken. I hälso- och sjukvårdslagen regleras vad som är landstingens respektive kommunernas ansvar inom hälso- och sjukvården. Lagen är utformad så att den ger landstingen och kommunerna stor frihet när det gäller hur den egna hälso- och sjukvården ska organiseras.

I Sverige finns det 20 landsting/regioner med ansvar för uppgifter som är gemensamma för stora geografiska områden och som ofta kräver stora resurser. När det gäller Gotland, vår största ö, så finansieras sjukvården av kommunen. Nästan 90 procent av landstingens budget går till hälso- och sjukvård samt tandvård. Hälso- och sjukvården bedrivs på 9 regionsjukhus, cirka 70 läns- och länsdelsjukhus och drygt 1 000 vårdcentraler (primärvård).

Socialstyrelsen är statistikansvarig myndighet och har även olika regeringsuppdrag att redovisa effekter och uppföljning inom olika delområden. Inom organisationen Sveriges Kommuner och Landsting, SKL bedrivs också uppföljnings- och utvecklingsarbete inom området, ofta i samarbete med olika regionala sjukvårdsområden.

För den individuella produktionen av hälso- och sjukvård finns i nationalräkenskaperna följande COFOG-indelning av hälso- och sjukvård, här redovisad med underindelning enligt landstingens verksamhetsredovisning. Det klart största ändamålet är allmän sjukvård. Det är huvudsakligen frågan om produktion inom landstingen. Den primärkommunala produktionen är marginell i detta sammanhang, ca 1 procent av produktionsvärdet.

Produktionsvärde fördelat på ändamål, löpande priser mkr och andel (procent) år 2005

Ändamål och verksamhetsområde	Mkr	Andel (%)
0713 Terapeutiska apparater och anordningar	3 815	2,7
0721 Allmän Läkarvård	13 554	9,6
10 Allmänläkarvård		
50 Jourverksamhet		
0722 Specialiserad somatisk vård totalt	34 592	24,5
110 Somatisk mottagningsverksamhet		
210 Psykiatrisk mottagningsverksamhet		
0723 Tandvård	6 590	4,7
310 Allmäntandvård vuxna		
320 Tandvård för patienter med särskilda behov		
330 Allmäntandvård barn o ungdomar		
340 Specialisttandvård		
0724 Paramedicinsk vård	11 996	8,5
15 Sjuksköterskevård		
30 Sjukgymnastik		
35 Arbetsterapi		
410 Ambulans- och sjuktransporter		
420 Sjukresor		
0731 Allmän sjukvård	66 821	47,4
60 Primärvårdsansluten hemsjukvård		
80 Sluten primärvård		
120 Somatisk dagsjukvård		
160 Somatisk hemsjukvård		
180 Somatisk sluten vård		
220 Psykiatrisk dagsjukvård		
260 Psykiatrisk hemsjukvård		
280 Psykiatrisk sluten vård		
0740 Folkhälsovård	3 554	2,5
20 Mödrahälsovård		
25 Barnhälsovård		
90 Övrig primärvård		

Dataunderlag

Landstingsproducerad sjukvård för samtliga landsting/regioner och Gotland ingår i beräkningarna. Emellertid ingår inte den övriga kommunala produktionen (kommunal produktion exkl. Gotland) i de här redovisade beräkningarna. Vi har inte kunnat fördela ut dem och inte heller matcha dem med volymuppgifter ordentligt. Underlag till beräkningarna har hämtats från flera olika källor. Den ekonomiska redovisningen finns sammanställd i Räkenskapssammandrag för landsting respektive kommuner. För perioden till och med 2000 finns Landstingsförbundets basårsstatistik redovisande landstingens verksamhet samt Basstatistik redovisande ekonomi. Sedan 2001 publicerar Sveriges Kommuner och Landsting en utbyggd statistik som redovisar verksamheten på ett mer detaljerat sätt än tidigare: "Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner. "Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling" för respektive år. Det är en delvis helt ny statistik som redovisas. Många uppgifter insamlades för första gången 2001. Kvaliteten i uppgifterna har förbättrats för varje år. I underlaget kommenteras att det finns en del brister i statistikfångsten. Det

kan gälla att alla landsting inte har rapporterat uppgifter för vissa delområden och att det är svårt att skilja på olika delverksamheter. Ibland saknas redovisning per olika yrkesgrupper inom ett område. SKL varnar för de brister som finns i underlaget särskilt för första insamlingsåret, och rekommenderar inte att materialet används förrän avseende år 2002. Därför har volymindex först beräknats fr.o.m. år 2003. För år 2002 används kostnadsmetoden.

Socialstyrelsen har ansvaret för ett patientregister som innehåller uppgifter om diagnoser, ålder, kön, hemort etc. för varje enskilt vårdtillfälle/patient i slutna vård. Med hjälp av detta och registrering i systemet Kostnad per patient kan vårdkontakter för olika behandlingar beräknas som en sammanvägd DGR-poäng¹¹.

De sjukvårdstjänster som landstingen lägger ut på entreprenad till annan vårdgivare ska inte ingå i beräkningarna och tas därför bort. Även sjukhus som har ombildats till bolag, och därmed ingår i sektorn icke-finansiella företag, har exkluderats.

Beräkningsmodeller

Enligt handbokens rekommendationer bör den kvantitet hälsa som en patient får mätas i termer av fullständiga behandlingar. En fullständig behandling är en enhet/aktivitet som innehåller en korg av olika tjänster som till exempel: läkarvård, paramedicinsk vård, m.m. Om patienten är inlagd på sjukhus ingår även mat och logi i den fullständiga behandlingen.

Fokus för beräkningarna av *produktionsvolym* ligger på att mäta värdet på det faktiska flödet av sjukvårdstjänster/behandlingar (output). Inte på vilket resultat en behandling har åstadkommit (outcome). Information om resultaten kan enligt handboken användas för att kvalitetsjustera olika behandlingsformer efter de resultat som den aktuella produktionsprocessen har skapat.

Teoretiskt bör alla sjukvårdstjänster (behandlingar) vara så pass homogena avseende innehåll och resursåtgång att de kan jämföras över tiden. Idealet är att all sjukvård/behandling som en patient får ska vara relaterad till en diagnos och redovisas som en fullständig behandling.

För hälso- och sjukvård är antalet behandlingar på sjukhus eller antalet besök hos läkare eller sköterskor kvantitetsindikatorer. För varje typ av behandling ingår ett antal besökstillfällen. Ju större antal besökstillfällen desto mer resurskrävande är behandlingen.

I definitionen av "vikt-kostnader" ingår köp av verksamhet medan verksamhet som läggs ut på entreprenad (såld verksamhet) dras av.

I praktiken är naturligtvis det tillgängliga underlaget avgörande för beräkningarnas kvalitet. Ju mer uppdelad i olika moment en sjukvårdstjänst är, desto bättre överblick kan vi få av tjänstens/behandlingens omfattning, innehåll och föränderlighet över tiden.

Nedan följer en summarisk beskrivning över vilka indikatorer som har använts inom de olika COFOG-grupperna.

¹¹ Se bilaga 1 för en beskrivning av metoden.

Terapeutiska apparater och anordningar COFOG 0713

I denna grupp ingår arbete vid hjälpmedelscentraler (hörcentraler, syncentraler, instrumentverkstäder, etc.), ortopedisk verksamhet samt pedagogisk hörselvård. Uppgifter finns om totala antalet besök och hembesök i egen regi samt en fördelning på olika yrkeskategorier av alla besök. I detta fall har dock ingen viktning gjorts utifrån yrkeskategori utan volymmåttet baseras på totala antalet besök.

Hjälpmiddelsinstitutet är en ideell organisation som ägs av staten och SKL. De upphandlar hjälpmedel med olika leverantörer samt testar produkterna. De bedriver också forskningsverksamhet inom området. Deras statistik visar inte i vilken grad landsting eller andra vårdgivare nyttjar dessa tjänster. För denna verksamhet har det därför inte varit möjligt att göra volymberäkningar. Här måste en särskild insamling byggas upp där uppgifter samlas in från varje landsting och vissa kommuner (i vissa fall är det kom

Volymindex terapeutiska apparater och anordningar COFOG 0713

	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	76,34	111,75	91,50	104,89

Allmän läkarvård COFOG 0721 samt specialiserad läkarvård COFOG 0722

Som volymindikator används antalet besök fördelat på läkarbesök och besök hos annan personalkategori eller fördelat på typ av besök (hembesök, mottagningsbesök eller telefonkontakt). Beräkningarna baseras på att en specialist/läkare förbrukar mer resurser vid ett besökstillfälle än en sjuksköterska eller någon annan personalkategori. Detta ger en högre vikt åt en läkarinsats. De vikter som används är rekommenderade av SKL och är baserade på en s.k. expertbedömning.¹² Besök av andra personalkategorier än läkare har antagits motsvara 40 procent av ett läkarbesök. Ett hembesök har beräknats motsvara 2 mottagningsbesök och en telefonkontakt 1/3 av ett mottagningsbesök. Om, till exempel, ett besök hos en specialist eller en allmänläkare innehåller en vanlig konsultation eller medicinutskrivning vet vi inte. Information om specialisternas yrkeskategori fördelad på medicinsk, kirurgisk och geriatrisk vård finns. Vi vet också vilken typ av aktivitet, mottagningsbesök, hembesök eller telefonkontakt, som förevarit.

Volymindex allmän läkarvård COFOG 0721

	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	94,14	97,24	108,66	101,47

Volymindex specialiserad läkarvård COFOG 0722

	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	98,22	98,21	107,10	102,04

¹² (Källa: "Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2001". Landstingsförbundet).

Tandvård COFOG 0723

En indelning av tandvårdsbehandlingar gör i följande fyra patientgrupper. Det gäller allmäntandvård för vuxna, tandvård för patienter med särskilda behov, allmän tandvård för barn och ungdomar samt specialisttandvård. För patienter med särskilda behov inom äldreården finns även en ytterligare uppdelning på antalsuppgifter och styckkostnader. Beräkningen är baserad på antalet behandlade patienter inom respektive grupp och information om relativa kostnader för dessa. Volymberäkningen av tandvård motsvarar en B-metod.

Volymindex tandvård COFOG 0723

	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	99,14	102,86	113,32	98,35

Paramedicinsk vård COFOG 0724

Som volymindikator för konsultationer hos respektive sjuksköterskor, sjukgymnaster och arbetsterapeuter har antalet besök använts. För ambulans- och sjuktransporter till och mellan vårdenheter saknas för närvarande uppgifter. Visst material finns på olika regionala enheter, men det saknas en central insamling. För att få med dessa uppgifter behövs en särskild statistikinsamling. För sjukresor finns antalsuppgifter för transporter med olika färdmedel. De volymindikatorer som finns tillgängliga har viktats med kostnaderna för respektive delområde.

Volymindex paramedicinsk vård COFOG 0724

	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	99,71	102,24	94,93	103,82

Allmän sjukvård COFOG 0731

För den öppna vården består underlaget av icke kvalitetsjusterade antal besök hos olika yrkeskategorier och med fördelning på medicin, kirurgi och geriatrik i förekommande fall. Uppgifter finns även om hembesök respektive telefonkontakter. Vi kan mäta antalet besök oavsett behandlingsinnehåll och antal återbesökstillfällen. Detta innebär att underlaget varken kan fånga behandlingens olika delar eller antalet återbesökstillfällen. Det begränsar möjligheterna till att avläsa tjänsternas/behandlingarnas relativa betydelse. Det finns heller inget underlag för kvalitetsjusteringar i materialet. Vi löser denna brist genom att anta att ett besök är likvärdigt med en fullständig behandling. I praktiken håller detta antagande endast för allmänläkare enligt manualen.

För sluten psykiatrisk vård finns uppgifter om vårdtillfällen.

Dagsjukvårdsbesök redovisas som ett besök oberoende av hur många vårdgivare som medverkar vid vård/behandling av patienten (antingen med eller utan läkarmedverkan).

Det största verksamhetsområdet inom allmän sjukvård är sluten somatisk vård. För denna verksamhet är beräkningen baserad på ca 500 diagnos-

relaterade grupper (DRG)¹³. Ingen korrigering har gjorts för patienternas ålder. Sveriges Kommuner och landsting har publicerat en rapport¹⁴ som bl.a. redovisar konsumtion och kostnader per DRG med avseende på olika åldersklasser. Känslighetsanalysen visar att medelkostnad per åldersgrupp är försumbar efter justering för case-mix. En ännu större utjämning sker om man tar bort de extremt vårdkrävande ytterfallen. I studien jämförs också konsumerade DRG-poäng mellan minst fördelaktigt Landsting i avseende på åldersstruktur med motsvarande för riket i snitt. Analysen visar att det landsting som har minst fördelaktig åldersstruktur kan minska kostnaden per DRG-poäng med 37 kr (0,1 procent) givet att landstinget skulle ha en ålderstruktur som motsvarar riket i snitt.

Utveckling av DGR för andra områden pågår, och sedan 2004 finns ca 230 grupper för dagkirurgi och endoskopier. Nya DRG för psykiatrisk slutenvård introducerades år 2005. Från och med 2006 ingår hela den sjukhusanslutna öppna vården. Totalt finns det då knappt 1000 grupper i Nord-DRG för hela den somatiska och psykiatriska vården.

Övrig öppenvård, i huvudsak primärvård, omfattas inte av DRG-gruppering. Men DRG för öppenvård är fortfarande under utveckling och bedömningen är att uppgifterna i dagsläget inte håller en tillräcklig hög kvalitet för att kunna användas som underlag till beräkning av volymindex. Men målsättningen är att i framtiden även använda DRG-data för öppenvård.

Separata volymmått har beräknats för varje delverksamhet och dessa har sedan vägts ihop. För varje delverksamhet beräknas kostnader i löpande priser och i fasta priser.

Volymindex allmän sjukvård COFOG 0731

	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	98,78	101,79	101,53	102,67

Folkhälsovård COFOG 0740

Inom ändamålet redovisas mödra- och barnhälsovård samt övrig primärvård, vilken innefattar ungdomsmottagning med preventivmedelsrådgivning, skolhälsovård, företagshälsovård, fotvård, hälsoupplýsning inklusive rökavvänjning, bantargrupper, föräldragrupper, etc. Även sjukvårdsupplýsningens telefonservice ingår. Uppgifter finns om mottagningsbesök och hembesök med olika personalkategorier samt antalet telefonkontakter.

Volymindex folkhälsovård COFOG 0740

	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	90,72	96,58	119,90	110,77

¹³ Se bilaga 1 för en beskrivning av DRG.

¹⁴ "Att beräkna produktiviteten i sjukvården. Beskrivning av metod för produktivitetsberäkningar och redovisning av resultat från en studie 2002" Landstingsförbundet.

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 07

COFOG 07 består av sju delar: COFOG 0713 Terapeutiska apparater och anordningar, 0721 Allmän läkarvård, COFOG 0722 Specialiserad somatisk vård totalt, COFOG 0723 Tandvård, COFOG 0724 Paramedicinsk vård, COFOG 0731 Allmän sjukvård och COFOG 0740 Folkhälsovård. Alla dessa tjänster mäts en gång per år och statistiken kommer från Socialstyrelsen, SKL med en viss eftersläppning. För att beräkna uppgifterna för det senaste året, 2007, behövs en prognos för det året. Eftersom nya volymberekningsarna införs från 2003 för hälso- och sjukvård, har vi för få observationer för att göra statistiska prognoser. För delar av sjukvården försök gjorts att skatta volymutvecklingen genom att jämföra olika behandlingar med ålder på patienterna och sedan göra framskrivningar med hjälp av befolkningsutvecklingen, men detta har inte visat sig vara en framkomlig väg. Istället har vi valt att göra en bedömningsprognos där det antas att volymutvecklingen kommer att vara lika med föregående års värde.

För att beräkna ett volymindex per kvartal för perioden behövs en lämplig indikator. För COFOG 0731 används DRG statistiken för att dela upp årsvärdet till kvartalsvärde eftersom den utgör en stor del av det ändamålet. För övriga verksamheter används arbetade timmar inom landstinget.

För både DRG statistiken och arbetade timmarna inom landstinget behövs en prognos för volymutvecklingen för hela 2007. Dessa görs genom att anpassa ARIMA modeller. Dessa estimeras i TSWin (TRAMO/SEATS för Windows). Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Sammanfattning hälso- och sjukvård

Vid beräkning av volymmått bör alla sjukvårdstjänster (behandlingar) som jämförs över tiden vara så homogena som möjligt. Idealet är att all sjukvård som en patient får ska vara relaterad till en diagnos och redovisas som en fullständig behandling. Detta ställer krav på att det statistiska underlaget är väldigt finfördelat. Den DRG-data som används för slutna somatisk vård uppfyller till stor del detta krav. Inom andra områden har antalet besök fördelats på typ av besök eller yrkeskategori i ett försök att skapa homogena grupper som kan jämföras över tiden. Detta har bedömts som en framkomlig väg men ger inte en lika fin fördelning som DRG. DRG för andra områden är under utveckling och sedan 2006 ingår hela den sjukvårdsanslutna öppna vården i DRG. Dessa data har ännu inte bedömts kunna användas för framtagandet av volymmått, men bör så snart som kvaliteten kan säkerställas införas i beräkningarna. Dessutom bör kvalitetsvariabler tas fram. Inom mindre områden saknas fortfarande uppgifter, t.ex. inom ambulanstransporter. Men sammanfattningsvis kan vi säga att den använda metoden uppfyller kraven på B-metod, dvs. det acceptabla alternativet. Vi kan särredovisa sjukvårdstjänster efter olika typer av specialister och vi antar att antalet första besök motsvarar antalet fullständiga behandlingar. När det gäller det allra senaste året saknas för tillfället underlag. Ett antagande har gjorts att volymutvecklingen är densamma för år 2007 som för år 2006. Detta är inget som är givet och framtagandet av kvartalsdata är ett område som är viktigt att arbeta mer med framöver.

5. COFOG 08, Rekreation, kultur och sportaktiviteter

Organisation och verksamhet

Såväl staten som kommunerna och landstingen satsar resurser på kultur- och fritidsverksamhet. Statens kulturutgifter tillfaller framförallt centrala kulturinstitutioner, men går även till rikstäckande kulturverksamhet i form av exempelvis teater- och musikscener, utställningar, fria grupper osv. Statens stöd till det fria kulturlivet ges i huvudsak till arrangerande föreningar vars personal arbetar på professionell basis, exempelvis teatergrupper. Landstingen driver en del kulturinstitutioner, men ger även stöd till det fria kulturlivet. Stödet innefattar kontantstöd i form av aktivitets- och verksamhetsbidrag och arrangörstöd, och även tillhandhållande av subventionerade lokaler för föreningarnas verksamhet.

I de allra flesta av Sveriges 290 kommuner finns en kultur- och/eller fritidsnämnd, som har det politiska ansvaret för kultur- och fritidsfrågor. Den offentligt drivna fritidsverksamheten är i huvudsak en kommunal angelägenhet och varken stat eller landsting för någon egentlig sådan verksamhet.

Framförallt inom fritidssektorn är föreningslivet en viktig aktör. Övervägande delen av den kommunala fritidssektorns resurser går till att aktivt stödja och stimulera det lokala föreningslivet och dess verksamhet. Det är i huvudsak fyra föreningskategorier som tar del av det kommunala stödet: Idrottsföreningar, studieförbund, ungdomsorganisationer av olika slag och övriga kulturföreningar.

Fritids- och idrottsverksamhet COFOG 0810

Den offentliga fritids- och idrottsverksamhet bedrivs i huvudsak av kommunerna. I kommunernas räkenskapsammandrag (RS) redovisas verksamheten på tre områden: Parker, allmän fritidsverksamhet samt idrotts- och fritidsanläggningar. Idrotts- och fritidsanläggningarna står för drygt hälften av bruttokostnaderna.

I vissa kommuner finns besöksuppgifter eller uthyrda timmar vid olika anläggningar som skulle kunna användas som ett mått på produktionen. Många anläggningar drivs av föreningar, kommunala bolag eller liknande. Det är endast de anläggningar som drivs i kommunal regi som ingår i den offentliga sektorn.

För parker är det svårt att hitta något mått som kan användas för att mäta produktionen. Besöksuppgifter skulle kunna vara ett mått även här, men några sådana uppgifter finns i dagsläget inte tillgängliga.

Allmän fritidsverksamhet består främst av administration av stöd till idrotts- och fritidsföreningar. Om man räknar bort bidrag och transfereringar från bruttokostnaden, eftersom de inte påverkar produktionen,

utgör den allmänna fritidsverksamheten knappt en tiondel av totala fritids- och idrottsverksamheten.

Uppgifter från kommunerna

Under våren 2007 kontaktades ett flertal kommuner för att undersöka vilka uppgifter som finns att tillgå. Uppgifterna är av mycket skiftande slag. Ibland finns enbart uppgifter om besök på badanläggningar, ibland finns även uppgifter om idrottshallar, som kan vara uttryckta i besöksantal eller uthyrda timmar och ibland finns några ytterligare anläggningar med som fotbollsplaner och liknande. Antalet år, som det finns uppgifter för, varierar också.

Sammanfattningsvis kan sägas att vi inte ser det som en framkomlig väg att för närvarande samla in uppgifter från kommunerna. Uppgifterna är alltför varierande och de uppgifter som vi kan få fram behöver inte alls ge en rättvisande bild över hur det i verkligheten ser ut. Utnyttjandet av badanläggningar behöver till exempel inte alls följa mönstret av hur andra anläggningar utnyttjas i kommunen.

Kanske en framkomlig väg

Flera kommuner har vid kontakterna sagt att deras anläggningar utnyttjas till 100 procent. Samtidigt har Sveriges kommuner och landsting, SKL, samlat in uppgifter om antalet idrottsanläggningar i kommunerna. Inventeringarna gjordes vid årsskiftena 1989/1990, 1999/2000 och 2005/2006. I framtiden finns planer på att göra denna inventering löpande.

Enligt anläggningsundersökning år 2005/2006 finns det drygt 12 000 fritids- och idrottsanläggningar av olika slag i Sverige. Av dessa ägs knappt 8 000 av kommunerna, och kommunerna själva svarar för driften av drygt 5 000 anläggningar.

En framkomlig väg skulle kunna vara att låta antalet anläggningar enligt SKL:s inventering vara grunden för volymläkningar. Eftersom ett flertal kommuner säger att deras anläggningar utnyttjas till 100 procent borde inte detta vara någon orimlig utgångspunkt. En nackdel är att en sådan metod inte kan påbörjas förrän tidigast när uppgiftsinsamlingen börjar göras löpande. Vi måste också försöka hitta vikter för de olika anläggningarna, eftersom det knappast kan vara lämpligt att summera anläggningar av så vitt skilda typer som gymnastiksalar och stora idrottshallar eller badanläggningar.

För tillfället verkar SKL:s anläggningsundersökning vara den bästa lösningen. Detta innebär att volymläkningar för fritidssektorn kan börja först vid ett senare tillfälle.

Vad säger handboken?

I "Handbook on price and volume measures in national accounts" sägs att produktionen på sportanläggningen bäst mäts genom antalet sålda biljetter. För att uppnå A-metod skall hänsyn tas till om flera tjänster utnyttjas, till exempel bad och gym på samma anläggning, och helst också till kvaliteten på anläggningen. B-metod är att bara räkna antalet sålda biljetter utan att göra justeringar för antalet tjänster och kvaliteten på anläggningen.

Handboken utgår alltså från att det alltid är så att det krävs biljettköp för att få tillgång till en sportanläggning. I Sverige är detta inte alltid fallet. Men en rimlig bedömning är ändå att handboken är ute efter att vi skall mäta antalet besökande till olika anläggningar. Om vi kan utgå ifrån att anläggningarna används till 100 procent och att vi utnyttjar SKL:s anläggningsundersökning, så borde detta ge en rimlig skattning av antalet besökare. Vi bör därför kunna anse detta vara en B-metod.

Kulturell verksamhet COFOG 0820

Över hälften av produktionsvärdet i den offentliga kulturella verksamheten bedrivs inom kommunerna, men även staten står för en stor del. Tabellen nedan visar produktionsvärdet fördelat på sektor för år 2005.

Produktionsvärde för COFOG 0820 fördelat på sektor

Sektor	Namn	Produktionsvärde 2005, mnkr	Andel (%)
2111	Statlig förvaltning	2 070	14
2112	Övrigt, staten	1 652	11
2311	Primärkommunal förvaltning	7 793	54
2312	Övrigt, kommunalt	2 209	15
2321	Landstingsförvaltning	819	6
	Summa offentlig sektor	14 543	100

Statlig förvaltning – sektor 2111

För volymberäkningarna har vi delat in den statliga förvaltningen avseende kulturverksamhet i museer och övrig kulturell verksamhet. Den huvudsakliga källan för att skatta volymen är besöksuppgifter för museerna, som finns i Kulturrådets rapport "Kulturen i siffror – museer och konsthallar". Summan av besöken har använts utan att vikta de olika museerna mot varandra. Därmed kommer alla besök att väga lika oavsett vilket museum som besökts.

I statens övriga kulturella verksamhet ingår drygt tio myndigheter. Det är enbart för ett fåtal av dessa myndigheter som det har gått att få fram relevanta volymmått. Det är Tal- och punktskriftsbiblioteket, Statens kulturråd och Konstnärsnämnden. För Tal- och punktskriftsbiblioteket har utlåning av AV-medier använts som volymmått. För de båda övriga myndigheterna är det endast den del av verksamheten som avser bidragsgivning som ingår i sektor 2111. För Statens kulturråd används antalet ärenden som volymmått och för Konstnärsnämnden används antalet stipendier/bidrag, eftersom inte antal ärenden finns här.

Eftersom det finns ytterst sparsamt med uppgifter för den övriga kulturverksamheten, så blir besöken på museer tungt vägande i volymberäkningarna. För åren med fri entré på museerna leder detta till att skattningarna blir övervärderade. För åren efter införandet av fri entré har vi därför inte låtit museibesöken påverka den övriga kulturverksamheten. Den kraftiga ökningen 2005 beror framförallt på att fri entré infördes för museer.

Volymindex COFOG 0820, sektor 2111 - statlig förvaltning

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	108,21	94,74	113,82	127,81	106,99

Den del som täckts in genom volymmått utgör år 2005 64 procent av de totala beräknade kostnaderna för den kulturella verksamheten inom statlig förvaltning.

Övrigt, staten – sektor 2112

Övrig verksamhet inom staten är sådant som är statligt finansierat men som inte bedrivs som statlig förvaltning i myndighetsform. Denna sektor består av Dramaten, Operan och Riksteatern samt vissa delar av Konstnärsnämnden, NUTEK, Kammarkollegiet och Statens Kulturråd. Det är enbart för Dramaten, Operan och Riksteatern som vi har hittat några volymmått som baseras på antalet besök.

Volymindex COFOG 0820, sektor 2112 - staten övrigt

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	110,25	93,51	102,12	107,14	96,68

Den del som täcks in med volymmått år 2005 utgör 856 tkr för Operan, Dramaten och Riksteatern. Detta är drygt 60 procent av de totala beräknade kostnaderna för den kulturella verksamheten inom övrig verksamhet inom staten.

Primärkommuner – sektor 2311

Den primärkommunala kulturverksamheten redovisas enligt räkenskaps-sammandrag (RS) på fyra områden, stöd till studieorganisationer, allmän kulturverksamhet, bibliotek och musikskola/kulturskola. Allmänkulturell verksamhet som sker i bibliotekets regi såsom utställningar, teater etc. ingår i allmän kulturverksamhet.

Biblioteken står för 44 procent av personalkostnader och förbrukning, allmän kulturverksamhet för 30 procent, musik- och kulturskolan för 27 procent och stöd till studieorganisationer för mindre än en procent.

Vi har kunnat beräkna volymindex för biblioteken och musik- och kulturskolan samt en del av allmän kulturverksamhet. Stöd till studieorganisationer innefattar i detta sammanhang enbart administrationen av dessa stöd. Ett mått som skulle kunna användas är antalet utbetalda stöd. Denna uppgift har vi inte kunnat hitta, men eftersom denna verksamhet är så liten så påverkar detta inte resultaten.

Den del av den allmänna kulturverksamheten som vi har hittat volymindikatorer för är museer och konsthallar. Kostnaden enligt Kulturrådet för kommunala museer och konsthallar¹⁵ är 25 procent av bruttokostnaden exklusive bidrag för den allmänna kulturverksamheten enligt RS. Vi saknar alltså volymmått för 75 procent av den allmänna kulturverksamheten.

¹⁵ Det går inte att särskilja kommunala konsthallar från övriga konsthallar, men de flesta är kommunala enligt Kulturrådet.

Allmän kulturell verksamhet vid sidan av museerna, är det troligen omöjligt att i dagsläget få ett volymmått för. Det kan vara i stort sett vad som helst inom kulturområdet, t.ex. den kulturella verksamheten som sker i bibliotekens regi. Kulturrådet håller på med en kartläggning av de aktiviteter som sker i bibliotekets regi, vilket kan leda till en insamling av denna typ av statistik i framtiden.

För folkbiblioteken har vi beräknat volymen med hjälp av antal utlånade böcker och AV-medier samt antal besökare. Dessa båda mått borde egentligen vägas ihop med kostnadsvikter, men eftersom sådana saknas så har vi låtit båda måtten väga lika. Dessutom har vi gjort en kvalitetsjustering med hjälp av antalet nyförvärv och prenumerationer. Även här har vi låtit varje mått väga lika, eftersom vi saknar kostnadsvikt för de ingående variablerna. Slutligen har vi vägt samman volymmåttet och kvalitetsmåttet med hjälp av kostnadsvikter.

För musik- och kulturskolan har vi använt totalt antal deltagare som volymmått, men statistik finns även fördelat på ämneskurser och övriga kurser. Dock är kostnaderna inte uppdelade, så vi har inte kunnat göra någon viktning, utan de olika kurserna har fått väga lika.

För museer och konsthallar har antalet besök använts som volymmått. Vi har inte kunnat urskilja kommunala konsthallar från övriga konsthallar. Enligt Kulturrådet är dock majoriteten av konsthallarna kommunala.

Volymindex COFOG 0820, sektor 2311 - primärkommuner

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	101,08	98,53	102,98	102,31	101,19

Vi har för den allmänna kulturverksamheten enbart använt volymen för museer och konsthallar och låtit den vara en volymindikator för hela verksamheten.

För den primärkommunala sektorn har vi alltså inte uppgifter för stöd till studieorganisationer och endast 25 procent av allmän kulturell verksamhet, men däremot 100 procent av bibliotek och musik- och kulturskola. Sammanvägt gör detta att vi täcker in mellan 75 och 80 procent av den primärkommunala sektorn.

Övrigt kommunalt – sektor 2312

Den kulturella verksamheten inom sektor 2312 består av regionala och lokala teatrar och dansinstitutioner samt de kommunalförbund som bedriver kulturverksamhet. År 2005 var det sju kommunalförbund som bedrev kulturverksamhet. För dessa har vi inte kunnat hitta volymindikatorer. Däremot har vi besöksuppgifter för regionala/lokala teatrar och dansinstitutioner och dessa använder vi som ett volymmått för hela sektorn. Teater- och dansinstitutionerna svarar dock för merparten, mellan 85 och 90 procent, av kostnaderna för insatsförbrukning, löner och arbetsgivaravgifter i denna sektor.

Volymindex COFOG 0820, sektor 2312 - övrigt kommunalt

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	97,34	98,76	96,37	109,36	100,00

Landsting – sektor 2321

Landstingens kulturverksamhet består enligt SKL av teater- och musikverksamhet, museiverksamhet samt övrig kulturverksamhet. Teaterverksamheten redovisas under 2312 ovan, och ska därför inte ingå här. Sjukhusens biblioteksverksamhet ska inte heller ingå, eftersom detta ingår i hälso- och sjukvård. Vi har mått för musikverksamheten och museiverksamheten men inte för den övriga kulturverksamheten.

Antalet besök har använts som volymmått för musik- och museiverksamheten. Bland regionala museer varierar huvudmannskapet mellan kommuner, landsting och stat. Enligt den lista som Kulturrådet har av de museer som räknas som regionala kan man av namnen se att de flesta bör ha landstinget som huvudman.

Volymindex COFOG 0820, sektor 2321 - Landsting

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	106,08	104,18	106,93	103,82	99,97

Volymuppgifter för den övriga kulturverksamhet som saknas står för 40 procent av totala nettokostnaden för landstingens kulturverksamhet enligt SKL:s statistiksammanställning. Vi täcker alltså 60 procent med vårt volymmått. Volymmåttet används för hela sektorn.

Vad säger handboken?

I "Handbook on price and volume measures in national accounts" görs en uppdelning på tjänster som förmedlas till en publik och på bibliotek.

Tjänster som förmedlas till en publik

Till tjänster som förmedlas till en publik räknas bland annat teatrar, musikkonserter och museer. Det sägs att principen skall vara att mäta produktionen genom antalet sålda biljetter. Kvalitetsjusteringar bör göras avseende både vad gäller föreställningens innehåll och sittplatsens belägenhet. Särskilt nämns, att för museer med fri entré skall antalet besök räknas. Att räkna antalet sålda biljetter räknas som en B-metod, medan det för A-metod krävs kvalitetsjusteringar.

Handboken föreslår alltså antalet sålda biljetter som mått på produktionen (för museer med fri entré antal besök). Vår mätning av antalet besök ovan skulle då kunna sägas vara motsvarigheten till att räkna sålda biljetter. Eftersom vi inte gjort någon kvalitetsjustering får vi anse vår beräkning vara en B-metod.

Bibliotek

Det sägs inledningsvis att biblioteken har flera typer av produktion. Förutom att låna ut böcker och annat material, så sysslar biblioteken med att tillhandahålla referensmaterial, tidningar, tidskrifter och läsesalar. Antalet

utlånade böcker är en volymindikator, men den bör kompletteras med en indikator för antalet besök som görs utan att låna böcker. Dessa båda indikatorer vägs sedan samman med hjälp av kostnadsuppgifter. Kvalitetsmått kan vara bokinköp och utökat referensmaterial. A-metod är att kombinera antalet boklån och antalet besök justerat för kvalitetsindikatorer, som vägs ihop med hjälp av kostnader.

Vi har använt en kombination av boklån och antalet besök. Det har inte gått att väga ihop dessa med kostnadsuppgifter, eftersom sådana kostnader inte finns tillgängliga. De båda indikatorerna har därför fått väga lika tungt. Vi har också gjort en kvalitetsjustering med hjälp av antalet nyförvärv och antalet prenumerationer. Men eftersom vi inte kunnat väga ihop besöken och boklånen på ett korrekt sätt får vi nog ändå anse detta vara en B-metod.

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0820

Kvartalsindex är beräknade genom en dekomponering av årsindex utifrån valda kvartalsindikatorer. Kvartalsfördelningen för de ingående sektorerna är baserad på volymutvecklingen av arbetade timmar. För att beräkna ett volymindex per kvartal för 2007 behövs dels en prognos över volymutvecklingen för arbetade timmar i respektive sektor för kvartal fyra 2007 samt en prognos på årsindex för 2007. En prognos på volymutveckling av arbetade timmar beräknas genom att anpassa en ARIMA modell. Modellen estimeras i TRAMO/SEATS. För de ingående volymindexen finns det endast uppgifter från år 2000. Antalet tillgängliga observationer är för litet för att bygga en statistisk prognosmodell. Samtidigt som antalet observationer är lågt finns dåligt med information att grunda en uppskattning av volymindex för 2007 på. Ett undantag är en del av sektor 2111, här har Kulturrådet publicerat en rapport vilken behandlar effekten av slopad frientré vid museer. Enligt rapporten har antalet besök under de tre första kvartalen 2007 minskat med ca 39 procent i förhållande till motsvarande period 2006. Efter samtal med kulturrådet har de ingen information om större förändringar inom någon av övriga sektorer under COFOG 0820. Av detta följer att den bästa tillgängliga uppskattningen för årsindex 2007 ges av att anta att antalsuppgifterna mellan 2006 och 2007 är oförändrade för respektive sektor, med undantag för den kända minskningen av antalet museibesökare.

Sammanfattning rekreation, kultur och sportaktiviteter

För kultur och sportaktiviteter har mycket arbete lagts ner för att finna lämpliga volymmått. Området har visat sig svårt att täcka, dels på grund av bristen på bra dataunderlag, dels på grund av att området berör många olika aktiviteter.

För COFOG 0810 har inga volymmått kunnat tas fram. Den metod som verkar mest framkomlig är att använda SKL:s anläggningsundersökning när den kommer i drift.

För COFOG 0820 används bland annat besöksuppgifter för museer, Dramaten, operan, Riksteatern, regionala teatrar och dansinstitutioner samt för landstingens musikverksamhet. För folkbiblioteken beräknas volymmått med hjälp av antal utlånade böcker och AV-medier samt antal besökare.

Kvalitetsjustering görs med information av antalet nyförvärv och prenumerationer. Den sammanlagda bedömningen är att volymmått för COFOG 0820 är acceptabla. Önskvärt vore om täckningsgraden skulle kunna ökas något. Totalt täcker de framtagna volymmåtten cirka tre fjärdedelar av produktionsvärdet för kulturverksamhet i offentlig sektor. Andelen är högst för kommunerna, medan den är lägre för stat och landsting. Till stor del är det den så kallade allmänna/övriga kulturverksamheten som det saknas volymuppgifter på. Dessa delar är både svåra att definiera och resurskrävande att samla in uppgifter från.

Produktionsvärde per sektor och andel (procent) som täcks med volymmått år 2005

Sektor	Mkr	Andel (%)
2111 – Statlig förvaltning	2 070	64 %
2112 – Övrigt staten	1 652	61 %
2311 – Primärkommuner	7 793	81 %
2312 – Övrigt kommunalt	2 209	85 %
2321 – Landsting	819	59 %
Totalt	14 543	76 %

6. COFOG 09, Utbildning

Organisation och verksamhet

Det svenska offentliga skolsystemet består av dels den obligatoriska skolan, dels de frivilliga skolformerna. Till den obligatoriska skolan räknas grundskolan, sameskolan, specialskolan och särskolan. Den nioåriga grundskolan omfattar alla barn mellan sju och sexton år. Grundskoleutbildning anordnas vid kommunala skolor, statliga sameskolor, fristående skolor, internationella skolor och riksinternatskolor. De frivilliga skolformerna är förskoleklassen, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, den kommunala vuxenutbildningen och utbildning för psykiskt utvecklingsstörda vuxna.

Inom det svenska skolsystemet finns också friskolor, som drivs av privata entreprenörer, men i huvudsak finansieras av offentlig sektor. Dessa behandlas inte här eftersom de ingår i den privata sektorn. Antalet friskolor ökar i antal, läsåret 1991/92 fanns det bara 66 stycken men hösten 2004 fanns det 565 stycken. Ca åtta procent av eleverna på går i en fristående skola.

Sveriges riksdag och regering fastställer läroplaner, nationella mål och riktlinjer för det offentliga skolväsendet. Inom de mål och ramar som riksdag och regering fastställt avgör sedan den enskilda kommunen hur skolverksamheten ska bedrivas. En skolplan ska fastställas som beskriver skolverksamhetens finansiering, organisation, utveckling och utvärdering.

Skolverket är central förvaltningsmyndighet för barnomsorgen och det svenska skolväsendet. Skolverkets främsta uppgift är utöva kvalitetskontroll genom uppföljning, utvärdering och utbildningsinspektion. I utbildningsinspektionen ingår både kvalitetsgranskning och tillsyn. Skolverket utarbetar även kursplaner och betygskriterier, utfärdar föreskrifter och allmänna råd samt godkänner fristående skolor. Skolverket är statistikansvarig myndighet, utom för universitets- och högskoleutbildning, vilken Högskoleverket ansvarar för.

Skolåret börjar normalt i slutet av augusti och varar till början av juni kalenderåret därpå. Det omfattar ca 40 veckor.

Utbildning utgör ca 36 procent av den totala individuella produktionen i nationalräkenskaperna. Främst utgörs produktionen av grundskolan, gymnasieskolan och grundutbildningen inom högskolan. Inom ändamålet stödtjänster till utbildning återfinns bl a CSN och Skolverkets produktion. Den absoluta merparten av produktionen sker inom primärkommunerna. I tabellen nedan framgår fördelningen av den individuella produktionen på olika ändamål.

Individuell produktion utbildning fördelat på ändamål, löpande priser mkr och andel (procent) 2005

COFOG	Verksamhetsområde	Mkr	Andel
09.1.1	Förskola	30 569	18,1
09.1.2	Grundskola	74 017	43,8
09.2.2	Gymnasieutbildning	32 436	19,2
09.3.0	Eftergymn. utbildning	661	0,4
09.4.1	Högskoleutbildning grund.	26 290	15,5
09.4.2	Högskoleutbildning forskning	1 823	1,1
09.5.0	Ej nivåbestämd utb.	2 530	1,5
09.6.0	Stödtjänster till utbildning	807	0,5
Summa		169 133	100

Dataunderlag

Underlag till beräkningarna har hämtats dels från uppgifter i Skolverkets databas dels från Skolverkets redovisning i olika rapporter inom utbildningsområdet. Antalsuppgifter om elever insamlas endast en gång per år i oktober, och redovisade uppgifter avser läsår (augusti-juni). Kalenderår beräknas helt enkelt som ett genomsnitt av två läsår med 4 respektive 5 niondelar. Verksamheternas totala kostnader hämtas från kommunernas och landstingens räkenskapsammandrag samt från Ekonomistyrningsverkets redovisning för statlig verksamhet. För perioder när kostnadsuppgifter ännu inte har publicerats av Skolverket har insamlade uppgifter i kommunala räkenskapsammandrag används. Detta gäller för nedan främst för år 2006.

Förskola COFOG 0911**Organisation och verksamhet**

Förskolan klassificerades fram till 1999 under COFOG 1041, men hänförs numera till utbildning. Andra former av barnomsorg som familjdaghem redovisas under COFOG 1041. I Sverige har föräldrarna lagstadgad rätt att själva ta hand om sina barn upp till 1,5 års ålder. Föräldrapenning utgår under 390 dagar med ca 80 procent av lönen. Så de flesta barn börjar inte i förskolan förrän de är drygt ett år.

Beräkning

För förskolan finns uppgifter om antal inskrivna barn med fördelning på ålder och det används för att få fram volymmått. Eftersom barn är olika resurskrävande beroende på ålder, har antalet barn först räknats om i relation till olika resursbehov. Detta baseras på en äldre rekommendation av Socialstyrelsen; 0,4 personal för varje barn i åldern 0–2 år och 0,2 personal för barn i åldern 3–6 år. Det antal barn som får hemspråksundervisning har tilldelats en något högre vikt, 0,2 extra personal för varje sådant barn. Summan av det totalt omräknade barnantalet (0–2 år, 3–6 år, barn med modersmålsstöd) ger volymmåttet.

Användningen av denna viktning för olika åldersgrupper som justeringsfaktor kan emellertid ifrågasättas, eftersom rekommendationen från Socialstyrelsen gjordes för drygt tio år sedan och i princip inte finns längre. Men

någon viktning är rimlig enligt de diskussioner som vi har haft med SKL och Skolverket. Eftersom vi inte har kunnat identifiera någon annan indikator ännu så används denna metod tills vidare.

Volymindex för förskolan

Förskola	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1 = 100	106,84	105,45	104,03	104,66	104,49
Omräknat antal barn, med viktning för ålder/språk					
0–2 år – 0,4 pers./barn	35 724	37 427	39 733	42 043	43 601
3–6 år – 0,2 pers./barn	37 715	39 901	40 755	42 075	44 074
Med modersmålsstöd, 0,2 extra/barn	1 100	1 270	1 282	1 465	1 748
Summa	74 539	78 598	81 770	85 583	89 423
Antal inskrivna barn					
0–2 år	89 309	93 568	99 332	105 108	109 003
3 år	59 603	63 531	65 110	69 160	73 126
4 år	62 626	66 242	69 078	69 951	74 182
5 år	64 475	68 118	68 274	70 798	71 918
6–7 år	1 869	1 616	1 313	464	1 142
Summa	277 882	293 075	303 107	315 481	329 371
Därav: barn med modersmålsstöd/-undervisning	5 502	6 348	6 409	7 324	8 742

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0911

Fördelning av det årliga volymindexet på kvartal görs med hjälp av volymutvecklingen av arbetade timmar i kommunal sektor. För tillfället finns endast kvartalsuppgifter över arbetade timmar t o m kvartal 3 2007 samt primäruppgifter för att beräkna årliga volymindex t o m år 2006. För att beräkna ett volymindex per kvartal för perioden 2002–2007 krävs därför en prognos av volymutvecklingen av arbetade timmar för kvartal fyra 2007 samt en prognos på produktionens utveckling för 2007. En prognos på volymutvecklingen av arbetade timmar beräknas genom att anpassa en ARIMA modell. Modellen estimeras i TRAMO/SEATS. En uppskattning av produktionsutvecklingen inom förskolan för 2007 beräknas med hjälp av SCB:s befolkningsprognos. I ett första steg beräknas andelen barn i förskolan 2006. Andelen multipliceras sedan med antalet barn i respektive åldersklass 2007. Därefter görs beräkningen enligt samma metod som för tidigare årsdata. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt den metod som beskrivs i bilaga 2.

Grundskoleutbildning COFOG 0912

Det svenska skolsystemet kan inte helt passas in i den internationella COFOG-klassificeringen. Barnen börjar normalt vid 6 års ålder i en frivillig förskoleklass, och går därefter 9 år i obligatorisk grundskoleutbildning. Årskurs 7–9 i grundskolan bör enligt COFOG klassificeras till 09.2.1 (lower secondary education). Ekonomiska uppgifter, som omfattar årskurs 0–9, går emellertid inte att särredovisa för olika årskurser i grundskolan och årskurs 7–9 ingår därför i 09.1.2, grundskolan (primary education).

Grundskoleverksamhet inom den offentliga sektorn bedrivs huvudsakligen av primärkommunerna och dessutom i liten omfattning av staten. Fram till

1997 var landstingen huvudman för vissa särskolor. Nedan framgår produktionsvärden för grundskolan för år 2005.

Individuell produktion grundskolan fördelat på ändamål, löpande pris och andel (procent) 2005

COFOG	Verksamhetsområde	Huvudman	Mkr	Andel
09.1.2.1	Grundskola	Kommunerna	69 155	93,4
09.1.2.2	Obligatorisk särskola	Kommunerna	3 743	5,1
09.1.2.3	Grundläggande vuxenutbildning	Kommunerna	691	0,9
09.1.2.3	Grundskoleutbildning	Staten	428	0,6
Totalt 09.1.2			74 017	100,0

Som synes utgör kommunernas grundskoleutbildning för barn och ungdom (COFOG 09.1.2.1-2) ca 99 procent av den totala grundskoleutbildningen. Staten är huvudman för specialskolan för barn med funktionshinder och sameskolan.

Eftersom förskoleklassen klassificeras till grundskola (09.1.2.1) fr.o.m. år 2000 redovisas den som barnomsorg t.o.m. 1999 och som grundskola fr.o.m. 2000.

Beräkning av grundskolan COFOG 09121

Sex olika tjänster kan specificeras för beräkningar av volymmått. Volymindexar beräknas för dessa och vägs sedan ihop med kostnaderna som vikter.

- A. Undervisning
- B. Skolmältider
- C. Skolskjutsar, reseersättning och inackordering
- D. Elevvård (skolsköterska, skolläkare, studie- och yrkesorientering)
- E. Övrigt
- F. Förskoleklass (fr.o.m. 2000)

A. Undervisning kan delas upp på två komponenter

a) Vanlig undervisning (all undervisning förutom modersmål¹⁶ och svenska som andraspråk)

b) Modersmål och svenska som andraspråk

a) *Vanlig undervisning*. Volymmåttet är antalet elevtimmar. Nu finns inte detta utan bara antal elever fördelat på årskurser. Den nuvarande läroplanen anger en total på 6665 timmar (60 minuter) för hela grundskolan men inte hur de skall fördelas på olika årskurser. Undervisningstiden har därför fördelats enligt förhållandena före den nya läroplanen:

Årskurs 1	20 veckotimmar
Årskurs 2	24 veckotimmar
Årskurs 3	30 veckotimmar
Årskurs 4	34 veckotimmar
Årskurs 5–9	35 veckotimmar

Antalet elevtimmar har justerats med *tre kvalitetsindikatorer*:

¹⁶ Benämndes tidigare hemspråk.

- 1) Antal elever som lämnat årskurs 9 och som saknar slutbetyg. Elevtimmar för dessa har dragits bort från det totala antalet elevtimmar. Dessutom finns ett litet antal elever som lämnat grundskolan i åk 7–8 utan betyg, t.ex. därför att skolplikten upphört. De är så få att de saknar praktisk betydelse.
 - 2) Meritvärde för en elev som lämnat grundskolan med slutbetyg är betygsumman för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg där godkänd (G) = 10, väl godkänd (VG) = 15 och mycket väl godkänd (MVG) = 20. Meritvärdet för ämnen där en elev inte nått målet är naturligtvis lika med noll. Meritvärden finns fr.o.m. läsåret 1998 och hänger samman med ett nytt betygssystem. Justering av volymmåttet har gjorts med förändringen i meritvärdet mellan åren.
 - 3) Andel elever som lämnat grundskolan med behörighet till gymnasieskolan. Dessa elever har betyg i alla tre av ämnena svenska, engelska och matematik. Justering för denna faktor har gjorts med förändringen mellan åren.
- b) *Modersmål och svenska som andraspråk (SVA)* kostar mycket mer per timme än annan undervisning. Därför har volymindexar beräknats separat för dessa två aktiviteter med antal elever som volymmått. Uppgifter om antal timmar saknas. Kostnader för SVA finns redovisade separat fram till och med 1997. För åren därefter har vikterna för 1997 använts. Det rör sig om ca 1,5 procent för modersmål och 2,5 procent för SVA.

B. Skolmåltider. Totala antalet elever i grundskolan används som volymmått. I stort sett alla elever äter lunch i skolan.

C. Skolskjuts, reseersättning och inackordering. Det finns numera inga uppgifter över antal elever som har skolskjuts. Dessutom innefattar denna kostnadspost också reseersättning och inackordering. Den sistnämnda posten torde dock vara obetydlig för grundskolan. I avsaknad av volymindikatorer beräknas fasta priser genom att vikt-kostnaden deflateras med en prisindex beräknad som ett vägt medelvärde av prisindex för linje-bunden busstrafik (0,8) och taxi (0,2). Utifrån de deflaterade värdena beräknas sedan en volymindex för denna post.

D. Elevvård. Alla elever, oavsett årskurs, antas utnyttja skolläkare och skol-sköterska lika mycket. Studie- och yrkesorientering antas däremot bara förekomma i årskurs 9. En volymindex för elevvård beräknas därför som totala antalet elever med antalet i årskurs 9 räknat två gånger.

E. Övrigt. Här görs ett antagande att samtliga elever antas utnyttja övriga, icke specificerade tjänster, lika mycket.

F. Förskoleklass. Antal barn i grundskoleklass används som volymmått med tillägg. Hänsyn tas också till att elever med stöd i språk kan kräva mer resurser. Detta görs genom att antalet sådana elever ökas med en faktor av 0,2.

Förskoleklass, del av COFOG 09121

För förskoleklasserna finns uppgifter om antal inskrivna elever, vilket används för att få fram volymmått. På grund av att mättidpunkten för antal inskrivna elever är den 15 oktober räknar vi om till kalenderår genom att ta 4/9 av det första årtalet och 5/9 av det andra årtalet i ett läsår. Dessutom tar vi hänsyn till att elever med stöd i språk kan kräva mer resurser på samma sätt som för förskolan. Detta görs genom att antalet sådana elever

ökas med en faktor av 0,2. Barn i förskoleklass ska ha minst 525 timmars undervisning per läsår. Förskoleklass är oftast lokaliserad i anslutning till grundskola, fritidshem och/eller förskola.

Volymindex förskoleklass

Förskoleklass	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, föregående år = 100	92,71	94,44	97,42	99,14	101,26
Kalenderår med tillägg för barn i språk	99 428	92 181	87 052	84 806	84 077
Antal inskrivna barn, läsår (15 okt)					
Totalt	93 809	87 624	83 302	83 068	81 894
Som får stöd i annat modersmål	4 198	4 609	5 029	4 885	5 148
Som får stöd i svenska som andraspråk	2 837	2 999	3 257	3 040	2 886

Förskoleklassen utgör en delmängd av 09121 och är integrerad med grundskolan i beräkningarna nedan. Som vikt används kostnaderna enligt räkenskapssammandraget där förskoleklassen står för ca 5 procent av de totala kostnaderna för grundskolan. För grundskolan totalt framgår volymindexet nedan.

Volymindex Grundskola

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	99,54	99,05	98,12	97,25	96,14

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 09121

Skolverket gör en prognos över antalet elever per läsår. För tillfället finns en prognos från 2007/08 till 2013/14. Prognosen av antalet elever används för att beräkna indexvärde för 2007. I ett första steg beräknas en indexserie för antalet elever i grundskolan med hjälp av Skolverkets prognos. Indexserien för antalet elever uppvisar en lägre nivå jämfört med de volymindex som använts i beräkningsmodellen för perioden 2002-2006. Därför multipliceras det beräknade indexvärdet för 2007 med kvoten mellan medelvärdet av indexserien och med medelvärdet i serien för volymmåttet.

Kvartalsfördelning görs med antalet elever per läsår. Detta medför att värdet på volymindex är detsamma under kvartal ett och två. På motsvarande sätt är värdena desamma under kvartal tre och fyra. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Beräkning av obligatorisk särskola, COFOG 09122

Särskolan har till syfte att ge utvecklingsstörda barn och ungdomar en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar. Antalet elever har successivt ökat och hösten 2004 omfattade särskolan 21 900 elever. Två olika tjänster kan specificeras för vilka volymindexar beräknas och sedan vägs ihop med kostnaderna som vikter.

- A. Undervisning
- B. Övriga tjänster (skolmåltider, skolskjuts, elevvård)

A. Undervisning kan delas upp på tre kategorier inom obligatoriska särskolan. Särskoleelever i grundsärskoleklasser, särskoleelever integrerade i

vanliga grundskoleklasser och särskoleelever i träningskoleklasser. Dessa kräver olika resurser per elev, den första kategorin kräver minst. Det finns inga exakta uppgifter, och kostnadsrelationerna kan variera kraftigt mellan de tre kategorierna från kommun till kommun. Följande relationer har använts som vikter. De grundar sig på tidigare diskussioner med personer verksamma inom området och måste ses som grova uppskattningar.

Elev i grundsärskoleklass	1,0
Elev i integrerad i grundskoleklass	1,3
Elev i träningskoleklass	2,0

Precis som i den vanliga grundskolan finns också undervisning i modersmål och svenska som andraspråk men det är inte meningsfullt att här beräkna särskilda volymtal för dessa aktiviteter.

B. Övriga tjänster beräknas med hjälp av antalet elever.

Volymindex obligatorisk särskola COFOG 09122

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	104,09	102,03	99,51	97,79	98,95

Prognoser och kvartalsfördelning COFOG 09122

En prognos på volymindex för år 2007 görs med SCB:s befolkningsprognos som grund. Volymindex för 2007 beräknas genom att först beräkna andelen av befolkningen i åldern 7–15 år som går i obligatorisk särskola 2006. Den beräknade andelen för 2006 multipliceras med antalet individer i åldersklasserna 7–15 år under 2007. På så sätt erhålls en uppskattning av antalet elever i obligatorisk särskola för 2007. Kvartalsfördelning görs med antalet elever per läsår. Detta medför att värdet på volymindex är detsamma under kvartal ett och två. På motsvarande sätt är värdena desamma under kvartal tre och fyra. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Beräkning av grundläggande vuxenutbildning, del av 09123

Grundläggande vuxenutbildning är utbildning för vuxna på grundskolenivå. Kommunerna är huvudmän för utbildningen, men kan anlita andra samordnare för genomförande av utbildningen. Två typer av tjänster specificeras för den grundläggande vuxenutbildningen.

A. Undervisning

B. Övriga tjänster (lokaler, inventarier, elevvård, samt övrigt)

För undervisning används antalet undervisningstimmar för att beräkna volymmått, medan övriga tjänster beräknas med antal elever. För övriga tjänster antas alla elever utnyttja denna tjänst lika mycket. Volymindexar beräknas och vägs sedan ihop med kostnader som vikter. Inga kvalitetsindikatorer har kunnat tas fram för denna beräkning.

Volymindex grundläggande vuxenutbildning, kommuner COFOG 09123

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	101,88	95,45	99,96	102,01	100,91

Beräkning av statlig grundskola, del av 09123

Här ingår Specialskolan som är en individuellt anpassad skolform för barn och ungdomar som är gravt syn-, hörsel- eller talskadade. Hösten 2004 var 670 barn inskrivna i specialskolan. Den omfattar tio årskurser. I den statliga grundskolan ingår också sameskolan som har knappt 150 elever. Volymmått har beräknats för de statliga grundskolorna som antalet elever per skola sammanvägt med kostnaderna för respektive skola som vikter.

Volymindex grundskola, staten, COFOG 09123

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	96,60	94,39	94,11	91,14	87,73

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 09123

För vuxenutbildningen på grundskolenivå är sambandet mellan befolkningstillväxt och utbildningsdeltagande lågt. För vuxenutbildning på grundskolenivå antas att värdet på volymindex 2007 är detsamma som under 2006. Fördelning av årsindex till kvartal görs genom att använda antalet elever per termin i grundskolan. Kvartalsfördelningen beräknas enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Gymnasieutbildning COFOG 0922

Gymnasieutbildning anordnas av kommuner, landsting och fristående huvudmän. Huvuddelen av gymnasieutbildningarna anordnas av kommunala huvudmän vilka stod för 87,5 procent av kostnaden 2005. Det finns 17 nationella program och ett stort antal specialutformade och individuella program.

Gymnasieutbildning inom det svenska skolsystemet omfattar tre läsår och innehåller såväl praktiska som teoretiska program. Ett läsår består av två terminer, hösttermin och vårtermin. Nästan alla elever i grundskolan fortsätter direkt till gymnasieskolan, och det fanns nästan 348 000 elever i gymnasieskolan hösten 2004. Produktionsvärden och den relativa storleken av de olika skolformerna i gymnasieskolan för 2005 framgår nedan.

Individuell produktion gymnasieskolan fördelat på ändamål, löpande priser och andel (procent) 2005

COFOG	Verksamhetsområde	Huvudman	Mkr	Andel
09.2.2.1	Gymnasieskola	kommunerna	26 762	82,5
09.2.2.1	Gymnasieskola	Landsting	795	2,5
09.2.2.2	Gymnasiesärskola	kommunerna	1 803	5,6
09.2.2.3	Gymnasieskola, vuxna	kommunerna	3 076	9,5
Totalt 09.2.2			32 436	100,0

Enligt skolstatistiken driver landstingen också ett fåtal gymnasiesärskolor (fler före 1997). Denna verksamhet ingår i COFOG 09.2.2.1 eftersom separata uppgifter för landstingens gymnasiesärskola saknas.

Till skillnad från grundskoleutbildning utgör vuxenutbildning en inte oväsentlig del av gymnasieutbildningen.

Beräkning av gymnasieutbildning COFOG 09221

Fem olika tjänster kan specificeras för beräkningar av volymmått. Volymindex beräknas för dessa och vägs sedan ihop med kostnaderna som vikter.

- A. Undervisning
- B. Skolmåltider
- C. Skolskjutsar, reseersättning och inackordering
- D. Elevvård (skolsköterska, skolläkare, studie- och yrkesorientering)
- E. Övrigt

A. Undervisning. Separata volymmått beräknas för antal elever på varje program och vägs sedan ihop med genomsnittskostnad per elev och program. Genomsnittskostnaden per elev skiljer sig kraftigt mellan de olika programmen. Antalet elever har därefter justerats med en kvalitetsindikator:

- 1) Andel elever år 3 med slutbetyg. Bland eleverna år 3 utan slutbetyg ingår t.ex. sådana som kompletterar i vissa ämnen och får slutbetyg senare. Man kan ändå betrakta andelen med slutbetyg som ett mått på kvaliteten i undervisningen. Elever som uppnår de resultat de behöver byter inte linje för att komplettera.

I tidigare beräkningar användes dessutom genomsnittligt betyg för elever som slutfört gymnasieskolan som kvalitetsindikator. Men efter diskussion med Skolverket visade sig detta mått inte vara bra. Genomsnittligt betyg tenderar att öka år från år, vilket inte helt avspeglar en kvalitetsförbättring. Elever väljer i större utsträckning lättare kurser som ger samma behörighet till högskolan.

B. Skolmåltider. Till skillnad från grundskolan serveras inte skollunch till riktigt alla elever i gymnasieskolan. Därför beräknas fasta priser genom att vikt-kostnaden deflateras med storhushållsprisindex för kommuner. Utifrån de deflaterade värdena beräknas sedan en volymindex för skolmåltider.

C. Skolskjuts, reseersättning och inackordering. I avsaknad på volymindikatorer beräknas fasta priser genom att vikt-kostnaden deflateras med en prisindex beräknad som ett vägt medelvärde av prisindex för linjebunden busstrafik (0,8) och taxi (0,2) Utifrån de deflaterade värdena beräknas sedan en volymindex.

D. Elevvård. Alla elever antas utnyttja skolläkare och skolsköterska lika mycket. En volymindex för elevvård beräknas därför på grundval av totala antalet elever.

D. Övrigt. Alla elever antas utnyttja övriga tjänster lika mycket. En volymindex för övriga tjänster beräknas därför på grundval av totala antalet elever.

Volymindex gymnasieskolan kommuner och landsting COFOG 09221

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	102,91	102,77	103,39	102,34	103,16

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 09221

En prognos av volymindex för år 2007 görs med SCB:s befolkningsprognos som grund. Volymindex för 2007 beräknas genom att först beräkna andelen

av befolkningen i åldern 15–20 år som går i gymnasieskola 2006. Den beräknade andelen för 2006 multipliceras med antalet individer i åldersklasserna 15–20 år under 2007. På så sätt erhålls en uppskattning av antalet elever i gymnasiet 2007. Nivån för indexserien för antalet elever ligger högre än serien för volymindex. Ett slutligt värde på volymindex 2007 erhålls genom att multiplicera värdet för indexserien av antalet elever med kvoten mellan medelvärdet för volymindexserien och medelvärdet för indexserien för antalet elever. Kvartalsfördelning görs med antalet elever per läsår. Detta medför att värdet på volymindex är detsamma under kvartal ett och två. På samma sätt är värdena desamma under kvartal tre och fyra. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Beräkning av gymnasiesärskolan COFOG 09222

Gymnasiesärskola erbjuder yrkesutbildning i nationella, specialutformade eller individuella program på liknande sätt som gymnasieskolan. De nationella programmen är inriktade på yrkesförberedelser. Utbildningen är fyraårig. Två olika tjänster kan specificeras för vilka volymindexar beräknas, och sedan vägs ihop med kostnaderna som vikter.

A. Undervisning

B. Övriga tjänster (skolmåltider, skolskjuts, elevvård)

A. Undervisning kan delas upp på tre kategorier: nationella program¹⁷, yrkesträning, och verksamhetsträning. Dessa kräver olika resurser per elev, så att den första kategorin kräver minst och verksamhetsträning mest. Därutöver finns inga exakta uppgifter för kostnadsrelationerna mellan de tre kategorierna. Följande relationer har använts som vikter och grundar sig på diskussioner med personer verksamma inom området och måste ses som grova uppskattningar.

Nationella program	1,0
Yrkesträning	1,5
Verksamhetsträning	2,0

B. Övriga tjänster skrivs fram med hjälp av antal elever.

Volymindex gymnasiesärskola kommuner COFOG 09222

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	106,14	108,74	108,75	106,59	108,38

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 09222

Prognosen för volymindex 2007 baseras på SCB:s befolkningsprognos för 2007. I ett första steg beräknas andelen personer av befolkningen i åldern 15–20 år som går i gymnasiesärskola. I ett andra steg antas att andelen i gymnasiesärskola av befolkningen är densamma under 2006 och 2007. Antalet i gymnasiesärskola 2007 erhålls sedan genom att multiplicera andelen från steg två med antalet individer i befolkningen i åldern 15–20 under 2007. Utvecklingen av antalet elever i gymnasiesärskola mellan 2006 och 2007 används sedan vid beräkning av volymindex för 2007.

¹⁷ Tidigare benämndes detta yrkesförberedande program.

Kvartalsfördelning genomförs med antalet elever per läsår. Beräkningen medför att volymindex är detsamma under kvartal ett och två. På motsvarande sätt är volymindex detsamma under kvartal tre och fyra. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Beräkning av gymnasial vuxenutbildning COFOG 09223

Både gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning klassificeras till 09.2.2.3 i COFOG. Därför beaktas dessa båda grupper tillsammans i beräkningarna. Gymnasial utbildning syftar till att ge vuxna motsvarande gymnasieutbildning. En påbyggnadsutbildning ska ge vuxna en utbildning som leder till en ny nivå i deras yrke eller till ett nytt yrke. Kommuner och landsting är huvudmän för utbildningen. Landstingen anordnar dock numer endast utbildning inom området naturbruk. Huvudmännen får anlita andra utbildningssamordnare för genomförande av utbildningen. Dessvärre finns inga separata volymmuppgifter för den delen som utförs av kommunerna och lanstingen själva, vilket hade varit önskvärt.

En särskild satsning gjordes för gymnasial utbildning under 1990-talet och fram till 2002, genom det s.k. kunskapslyftet. Det innebar att antalet elever ökade under 1990-talet för att därefter minska.

Två typer av tjänster specificeras för vilka volymmått beräknas.

- A. Undervisning
- B. Övriga tjänster

För undervisning används antal undervisningstimmar, fördelat på respektive huvudman, för att beräkna volymmått, medan övriga tjänster skrivs fram med antal elever. För övriga tjänster antas alla elever utnyttja denna tjänst lika mycket. Volymindexar beräknas och vägs sedan ihop med kostnader som vikter. Inga kvalitetsindikatorer har kunnat tas fram för denna beräkning.

Volymindex gymnasial vuxenutbildning COFOG 09223

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	85,96	85,71	92,31	92,69	99,69

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 09223

För vuxenutbildningen på gymnasienivå är sambandet mellan befolkningstillväxt och utbildningsdeltagande lågt. För vuxenutbildning på gymnasienivå antas därför att värdet på volymindex 2007 är detsamma som under 2006. Fördelning av årsindex till kvartal görs genom att använda antalet elever i per termin gymnasieskolan. Kvartalsfördelningen beräknas enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Eftergymnasial utbildning COFOG 093

Det är något tveksamt vilka kostnader som redovisas under detta ändamål. Trots ansträngningar har det varit svårt att få klarhet i vad de består av. Därför kan vi inte heller gått att ta fram några volymindikatorer. Det handlar om en kommunal produktion på ca 650 miljoner kronor. Som framgår av nästa stycke finns det en mängd mindre utbildningar som anordnas, och ofta i samarbete med arbetslivet.

Universitets/högskoleutbildning COFOG 0941 o 0942

Organisation och verksamhet

I Sverige finns ett 50-tal universitet och högskolor och andra enheter vars huvudsakliga uppgift är att bedriva grund- och forskarutbildning samt samverka med det omgivande samhället. Större delen av eftergymnasial utbildning faller under dessa ändamål. Drygt 40 procent av eleverna väljer att studera på högskolan inom tre år efter gymnasieskolans slut.

Under COFOG 0942 forskarutbildning redovisas bara verksamhet vid universitet/högskolor. Under COFOG 0941 grundutbildning utgör nästan hela produktionen verksamhet vid universitet/högskolor, men i ändamålet ingår också verksamhet vid några myndigheter. Någon särskild beräkning för myndigheternas produktion har inte gjorts i detta sammanhang, utan de ingår i den totala produktionen.

Högskolor med enskild huvudman har ökat under senare år, medan högskolor med kommunal huvudman har minskat främst mellan åren 1997 och 2002 och från och med 2002 är all offentlig högskoleutbildning statlig. Det finns även ett par högskolor med enskild huvudman som i nationalräkenskaperna ändå klassificeras till sektor staten, nämligen Chalmers tekniska högskola och högskolan i Jönköping. Högskolor med enskild huvudman, förutom de två omnämnda, ingår i näringslivet eller hushållens ideella organisationer (HIO). Handelshögskolan i Stockholm hör exempelvis till HIO.

Enligt handboken betraktas forskning som en kollektiv produktion medan forskarutbildning klassificeras som individuell.

Dataunderlag

I allmänhet när det gäller utbildning rekommenderas i Eurostats handbok om fastprisberäkningar att antalet elevtimmar är en lämplig volymindikator. För universitetsutbildning rekommenderas att antal studenter används. Timmar blir ju inte så intressant eftersom det i högre grad handlar om självstudier samt att studenten själv bestämmer studietakten. Uppgifter om studenter och presterade poäng redovisas i Högskoleverkets statistik. Vidare finns material om kostnader för olika utbildningar, vilket används som vikter. Totala kostnadsuppgifter hämtas från ESVs redovisning. I HSV:s databas NU (nationell uppföljning) finns de flesta uppgifter som har använts för att beräkna fasta priser enligt outputmetoden.

Grundutbildning COFOG 0941

För grundutbildning används antal helårsstudenter som volymindikator, vilket innebär antal registrerade studenter i två terminer (40 poäng) eller registreringar av flera studenter för mindre utbildningsmängder som adderar till 40 poäng. 40 poäng är heltidsstudier under ett år. Vi har haft en givande dialog med Högskoleverket (HSV) om volymindikatorer och möjliga kvalitetsmått.

På universiteten finns också uppdragsutbildning. Delvis fångas denna upp per automatik i deras redovisning, men uppgifterna är inte heltäckande. Antalet helårsstudenter i uppdragsutbildning utgjorde ca 5 000 medan antalet helårsstudenter i reguljär utbildning var ca 270 000 i början på seklet.

I dialogen med HSV har vi kommit fram till att det egentligen inte finns några bra kvalitetsmått och att det för närvarande är bättre att utelämna denna aspekt i beräkningarna. Det finns en hel del mått som vid första anblicken skulle kunna användas för att få in kvalitet i beräkningarna.

Karaktären på högskoleutbildningen i sig och hur den skiljer sig mellan olika typer av utbildningar samt det faktum att det i så stor utsträckning är studentens egen arbetsinsats och disponering av denna i tiden som påverkar exempelvis antal examina eller avklarade poäng, gör det väldigt komplext att fånga kvalitet. Det är också svårt att visa att antal lärare eller lärarnas utbildningsnivå eller liknande mått skulle höja kvaliteten i utbildningen. Även om något av dessa mått skulle vara bra så finns det inga data.

I Eurostats handbok om fastprisberäkningar rekommenderas också att man bör vikta kostnader så långt som det är nödvändigt och möjligt. Universitet och högskolor i Sverige är mestadels finansierade via anslag och riksdagens anslag betalas ut per utbildningsområde, helårsstudent och helårsprestation. Denna information används för att vikta studenter inom och mellan olika utbildningar.

Nedan redovisas hur ersättningarna för helårsstudenter och helårsprestationer såg ut 2003. Ersättningarna skiljer sig naturligt åt beroende på utbildningsområde. En student som läser exempelvis juridik kostar inte lika mycket som en student som läser design. Cirka 45 procent av alla helårsstudenter i reguljär utbildning studerar inom gruppen humanistiskt, teologiskt, juridiskt och samhällsvetenskapligt utbildningsområde. Drygt 30 procent studerar inom naturvetenskapligt, tekniskt och farmaceutiskt utbildningsområde samt 8 procent i vårdutbildning och 7 procent inom området utbildning. Fördelningen är relativt stabil över tiden.

Ersättning via anslag

Utbildningsområde	Ersättning/ helårsstud. 2003	Ersättning/ Helårsprest. SEK
Humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsv.	16 555	17 045
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	41 760	42 997
Odontologiskt	38 359	39 495
Medicinskt	51 835	53 370
Vård	46 385	47 759
Undervisning	30 279	31 176
Övrigt	35 039	36 077
Design	123 638	127 299
Konst	175 526	180 724
Musik	106 665	109 824
Opera	254 196	261 724
Teater	245 804	253 083
Media	250 841	258 269
Dans	172 874	177 993
Idrott	90 085	92 753

Man kan diskutera om det i praktiken innebär en kvalitetsjustering att ta in ersättning per helårsprestation i viktningen. Antal poäng kan betraktas som ett mått på vad en student presterat, men det kan ju bero på många

saker som inte har att göra med själva kvaliteten i utbildningen. Kvaliteten/nivån på utbildningen kan ju till och med ha försämrats vilket gör att studenterna klarar av att ta fler poäng. Att en student tar fler poäng beror förmodligen också ofta på yttre faktorer och inte på att kvaliteten i utbildningen förbättrats. Mot bakgrund av detta väljer vi att betrakta viktningen eller ersättningarna enbart som en summa pengar som universiteten erhåller per student oavsett på vilka kriterier ersättningarna bygger.

När det gäller studenter i uppdragsutbildning så finns inga uppgifter från och med 1997 per utbildningsområde, däremot finns det för 94/95 och 95/96. I de redovisade beräkningarna är studenter i uppdragsutbildning inkluderade med antagandet att de har samma fördelning på utbildningsområde som snittet för 1994/95 och 1995/96.

Myndigheter som inte är universitet/högskolor ingår i den totala produktionen utan egna volymindikatorer. Deras betydelse är i sammanhanget negligerbar.

Forskarutbildningen COFOG 0942

För forskarutbildning finns tyvärr inte information som gör det möjligt att vikta indikatorn. Alternativen för output har varit aktiva forskarstuderande och antal helårsekvivalenter. Valet föll på helårsekvivalenter eller *antal heltidsterminer*¹⁸. Detta torde vara ett bättre mått på output i och med att man räknas som aktiv redan vid en aktivitetsgrad på 10 procent. I nuläget har vi inte kommit fram till några lämpliga mått på kvalitet för forskarutbildningen.

Vi har försökt att få fram information om antalet publicerade forskningsartiklar, men har inte lyckats finna några heltäckande uppgifter.

För grundutbildningen används som nämnts ovan, helårsstudenter som volymindikator. Viktning görs med ersättning per helårsstudent och helårsprestation per utbildningsområde. För att få en "Total ersättning" (vikt) per helårsstudent görs följande beräkning per utbildningsområde.

$$\text{vikt} = (\text{hst} * \text{ers}_{\text{hst}} + \text{hpr} * \text{ers}_{\text{hpr}}) / \text{hst}$$

hst = Antal helårsstudenter

hpr = Antal helårsprestationer

ers = Ersättning

Av uppställningen nedan framgår antalet helårsstudenter per utbildningsområde och den totala ersättningen per helårsstudent och utbildningsområde. Detta utgör grunden för beräkningar av volymmått.

¹⁸ Uppgifter om antal heltidsterminer har sammanställts av SCB AM/H-Ö.

Antal helårsstudenter, total ersättning/helårsstudent och utbildningsområde

Utbildningsområde	Antal helårsstud.	Ersättning/ helårsstud. 2003
Humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsvetensk.	133 578	16 555
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	91 664	41 760
Odontologiskt	1 227	38 359
Medicinskt	12 211	51 835
Vård	21 165	46 385
Undervisning	24 326	30 279
Övrigt	6 081	35 039
Design	1 813	123 638
Konst	656	175 526
Musik	2 060	106 665
Opera	56	254 196
Teater	189	245 804
Media	457	250 841
Dans	113	172 874
Idrott	902	90 085

Volymindex Vikten för varje program är ersättningen föregående år.

SEK vikt = $(hst * ershst + hpr * ershpr) / hst$ per utbildningsområde.

Beräkningar har även gjorts exklusive uppdragsutbildningen, men det har bara en marginell påverkan på slutresultatet.

För forskarutbildningen finns ingen information för viktning mellan olika ämnesinriktningar och volymindikatorn är antalet heltidsterminer för forskarstuderande per år, vilket är att jämföra med helårsekvivalenter.

För forskarutbildningen gäller att andelar har används både i löpande och fasta priser för att få fram vad som är forskarutbildning av total produktion inom ändamålet. Volymindikatorn som används för forskarutbildningen är inte lika "bra" som motsvarande för grundutbildningen. När det gäller grundutbildningen är det mer självklart och lätt att fånga upp. För att få antal heltidsterminer för forskarstuderande summeras aktivitetsgrader. Information om aktivitetsgrad har hämtats från undersökningar i vilka forskarstuderande har uppskattat sin tid. Det gäller för varje forskarstuderande att uppge i procent av heltid hur mycket tid de ägnat åt exempelvis avhandlingsskrivande, kurser och annat som ingår i deras forskning. Problemet att uppskatta sin aktivitetsgrad borde dock jämna ut sig då man tittar på aggregatet, även om man kan tänka sig en bias åt att uppge mer tid än vad man verkligen lägger ner på sin forskning. Fördelningen mellan forskning och forskarutbildning borde dock inte vara något som varierar särskilt mycket över tiden. Antal heltidsterminer är det bästa måttet som finns att tillgå.

Volymindex för grundutbildning

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Löpande priser*	13 760	15 161	17 264	18 403	18 180	18 357
Fasta priser, värden i föregående års priser*		14 753	15 860	17 457	18 210	17 856
Volymindex, t-1=100		107,21	104,61	101,12	98,95	98,22

* Viktad genomsnittlig ersättning för grundutbildning

Volymindex för forskarutbildning

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antal heltidsterminer, forskarstudierande	13 099	13 477	14 100	14 051	13 581	12 767
Volymindex, t-1=100		102,88	104,62	99,65	96,66	94,01

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0941

För grundutbildning vid Universitet och Högskola beräknas kvartalsindex genom att fördela det årliga volymindexet till kvartal efter volymutvecklingen av antalet registrerade studenter per läsår. För att beräkna volymindex per kvartal för hela perioden 2002-2007 behövs en prognos av volymutveckling av antalet registrerade studenter 2007. Prognosen av antalet registrerade studenter används även som volymindex 2007. Data över antalet registrerade studenter finns per läsår för perioden 1991-2006. För 2006 finns det endast uppgifter för läsåret 2005/2006. En prognos på antalet registrerade studenter läsår 2006/2007 och 2007/2008 beräknas genom att anpassa en ARIMA modell i TRAMO/SEATS. En uppskattning av volymindex 2007 beräknas genom att först räkna om det prognostiserade antalet studenter per läsår till kalenderår. Förändringen av antalet registrerade studenter mellan kalenderår 2006 och 2007 används som en uppskattning av volymindex 2007. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0942

För forskarutbildning beräknas kvartalsindex genom att fördela det årliga volymindexet till kvartal efter volymutveckling arbetade timmar i statlig sektor. För att beräkna volymindex per kvartal 2002-2007 behövs dels en prognos av volymutveckling arbetade timmar för kvartal fyra 2007 samt en prognos av värdet på årsindex 2007. En prognos på volymutveckling av arbetade timmar beräknas genom att anpassa en ARIMA modell. Modellen estimeras i TRAMO/SEATS. Statistik över antalet doktorander kan användas för att beräkna en uppskattning av årsindex 2007. Data över antalet doktorander finns per läsår för perioden 1977 - 2006. En prognos av antalet doktorander 2007 beräknas med en ARIMA modell. ARIMA modellen estimeras i TRAMO/SEATS. Det prognostiserade värdet på antalet doktorander 2007 används för att beräkna volymindex för 2007. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Ej nivåbestämd utbildning COFOG 0950

Organisation och verksamhet

Vid sidan om det offentliga skolväsendet i Sverige finns det utbildningar som staten stöder. *Kompletterande utbildning* utgör antingen ett komplement till gymnasieskola eller högskoleutbildning. Med kompletterande utbildningar avses utbildningar som står under statlig tillsyn, berättigar till studiestöd och/eller erhåller statsbidrag. Utbildningen ska utgöra ett komplement till gymnasieskolan eller ses som en vidareutbildning för de som har lägst genomgången gymnasieskola, motsvarande utbildning eller viss yrkeserfarenhet. Utbildningen anses dock inte vara jämförbar med en högskoleutbildning.

Utbildningarna utgör ett komplement till gymnasial utbildning genom att de koncentrerar sig på ett ämnes- eller yrkesområde. De ger inte någon formell behörighet till fortsatta studier, utan kan ses som yrkesutbildningar eller förberedande till fortsatt högskoleutbildning där en viss färdighet krävs, t.ex. konst- och hantverksutbildningar. En liten grupp av dessa utbildningar ligger på en högre nivå och kräver genomgången gymnasial utbildning eller viss yrkeserfarenhet. Det finns för närvarande ca 150 utbildningsanordnare som erbjuder utbildningar inom t.ex. konst, dans, teater, musik, design, mode. Andra utbildningar återfinns inom sådana områden som hantverk, media, flyg, frisk- och hudvård m.fl. Ca 4 000 platser finns med rätt till studiemedel (övriga ingen uppgift). Skolverket godkänner ansökningarna.

Landstingsfinansierad utbildning vid folkhögskolor

Det finns idag 148 folkhögskolor i Sverige. De flesta folkhögskolor (104) ägs och drivs av folkrörelser eller andra organisationer. Övriga folkhögskolor ägs och drivs av regioner/landsting (43) eller kommuner (1). Folkhögskolan är en studieform för vuxna, från 18 år för de allmänna kurserna. Utmärkande för folkhögskolan som skolform är att man arbetar med mindre och mer sammanhållna studiegrupper, man studerar ofta ämnesövergripande i projektform och man utgår från de studerandes behov, förkunskaper och erfarenheter. De flesta folkhögskolor är internatskolor men på senare år har fler och fler folkhögskolor startat externat i större städer. En del studenter kompletterar luckor från grundskolan. Andra skaffar behörighet till gymnasium eller högskola.

Såväl korta som långa kurser erbjuds. Långa kurser på folkhögskola är kurser som är längre än 15 kursdagar, vanligast är termins- eller årslånga kurser.

Alla folkhögskolor har en allmän kurs. Den är till för dem som inte har gått ut grundskolan eller gymnasiet. Man kan välja en allmän kurs på folkhögskola istället för att gå på komvux. Studietiden är mellan ett och fyra år. En allmän kurs består av vanliga skolämnen som svenska, matematik, engelska och samhällskunskap. Ibland är det möjligt att välja till extra ämnen som färg och form, idrott, musik, drama, media, livsåskådning, datakunskap, miljö och natur och om andra länder i världen.

På folkhögskolorna finns också särskilda kurser. Det kan vara musik, media, konsthantverk, språk, teater, friskvård, turism. En del av de kur-

serna är utbildningar till vissa yrken till exempel fritidsledare, personlig assistent, behandlingsassistent, journalist och kontor.

Folkhögskolan ger inte betyg. Istället ges ett studieomdöme, som talar om hur eleven klarar av att studera.

Kommunal utbildning

Utbildning redovisad under denna grupp består dels av Svenska för invandrare dels av Särvox samt en mycket diversifierad uppdragsutbildning som kan hänföras under gruppen mycket kvalificerad yrkesutbildning.

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, *Särvox*, är en skolform som ger vuxna med utvecklingsstörning en möjlighet att komplettera sin utbildning. Särvoxundervisningen följer samma läroplan som gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning men har egna tim- och kursplaner. Hösten 2004 fanns 4 800 elever i särvox.

Svenskundervisning för invandrare (Sfi) syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och i det svenska samhället. Knappt 50 000 personer deltog i SFI-utbildning 2004.

Kvalificerad yrkesutbildning (KY) är en eftergymnasial statligt finansierad utbildningsform med syfte att tillfredställa ett reellt behov av en specifik yrkeskompetens i arbetslivet. Utbildningsformen har cirka 16 500 årsstudieplatser och ca 650 utbildningar. De ges av olika utbildningsanordnare och drivs i nära samarbete med arbetslivet. Ungefär en tredjedel av utbildningstiden används för lärande i arbetet (LIA), förlagd till en eller flera arbetsplatser. KY blev en reguljär del av utbildningssystemet den 1 januari 2002 efter en femårig försöksverksamhet.

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning godkänner utbildningarna, fastställer utbildningsplaner, utfärdar examensrättigheter och utövar tillsyn samt distribuerar och administrerar statsbidrag.

Nationellt centrum för flexibelt lärande, CFL, kompletterar den kommunala vuxenutbildningen för dem som inte kan studera där de bor med distansundervisning. Eleverna kommer dock regelbundet till skolorna som finns i Norrköping och Härnösand. Såväl grundläggande som gymnasial vuxenutbildning som påbyggnadsutbildning erbjuds. Under läsåret 2003/2004 deltog knappt 11 000 kursdeltagare, varav det stora flertalet läste på gymnasial nivå. Myndigheten bildades den 1 januari 2002. Statens skolor för vuxna och delar av Distansutbildningsmyndigheten, Distum, slogs då samman till en ny myndighet inom vuxenutbildningsområdet.

Dataunderlag

Kostnadsuppgifter hämtas ur kommunernas och landstingens räkenskapsammandrag. För folkhögskolorna finns uppgifter om antalet deltagarveckor. För kurser i Svenska för invandrare finns uppgifter om antalet deltagare i olika kurser, men tyvärr inga kostnadsuppgifter för respektive kurs. För uppdragsutbildning har tyvärr inga antalsuppgifter kunnat uppbringas.

Volymindex ej nivåbestämd utbildning COFOG 0950

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	104,44	114,28	108,83	107,94	105,87

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0950

För den ej nivåbestämda utbildningen är sambandet mellan befolkningstillväxt och utbildningsdeltagande lågt. Eftersom sambandet är lågt antas därför att värdet på volymindex 2007 är detsamma som under 2006. Fördelning av årsindex till kvartal görs genom att använda antalet arbetade timmar. Kvartalsfördelningen beräknas enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Stödtjänster till utbildning COFOG 0960

Merparten av produktionsvärdet består Central Studiestödsnämndens verksamhet. CSN:s produktion betraktas som stödverksamhet och all produktion ligger under ändamålet 0960, stödtjänster till utbildning. Förutom CSN så är bl a Skolverket och andra skolmyndigheters produktion redovisat på detta ändamål. Det har inte varit möjligt att få fram uppgifter från andra än CSN, varför volymindexerna baseras på CSN:s verksamhet. CSN står för ca 90 procent av det totala produktionsvärdet. Volymindexet baseras på uppgifter från CSN:s årsredovisning över antalet ansökningar, bifall och avslag för studiehjälp, inackorderingstillägg samt extra tillägg. Dessa har viktats med den genomsnittliga kostnaden per ärende.

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 0960

För stödtjänster till utbildning är sambandet mellan befolkningstillväxt och utbildningsdeltagande lågt. Eftersom sambandet är lågt antas därför att värdet på volymindex 2007 är detsamma som under 2006. Fördelning av årsindex till kvartal görs genom att använda antalet arbetade timmar i staten. Kvartalsfördelningen beräknas enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Sammanfattning COFOG 09 utbildning

Olika volymmått har tagits fram för de olika utbildningsområdena. För förskolan använts antal inskrivna barn omräknat till olika resursbehov p.g.a. ålder. Inom grundskolan används framförallt elevtimmar. De framtagna volymmåtten täcker nästintill hela utbildningsområdet. Volymmått saknas för ett ändamål, COFOG 0930 eftergymnasial utbildning. Men denna del står endast för 0,5 procent av produktionsvärdet. För vissa mindre delar har det varit svårt att ta fram heltäckande volymmått. Men för de stora verksamheterna grundskolan, gymnasiet och högskolan finns bra statistik och sammanlagt bedöms de framtagna volymmåtten uppfylla kraven för en B-metod. För grundskolan och gymnasiet finns dessutom kvalitetsvariabler som har använts. Inom grundskolan justeras antalet elevtimmar med antalet elever som lämnat årskurs 9 utan slutbetyg, meritvärdet för elev som lämnat grundskolan med slutbetyg samt andel elever som lämnat grundskolan med behörighet till gymnasieskolan. I gymnasieskolan används andel elever år 3 med slutbetyg. När det gäller metoder för kvalitetsjustering pågår ett internationellt arbete och det är möjligt att kvalitetsjusteringen kan komma att utvecklas och förbättras.

För 2007 beräknas volymindex med hjälp av prognoser som till stor del baseras på befolkningsförändringar. För grundskolan används Skolverkets prognos. I jämförelse med de andra områdena, COFOG 07, 08 och 10 bedöms prognoserna hålla en högre kvalitet. Men självklart måste det preliminära utfallen utvärderas och på sikt vore det bra att även inom detta område ha en direktinsamling av kvartalsuppgifter.

7. COFOG 10, Socialt skydd

Verksamhet

Socialt skydd består av ett flertal olika verksamheter. Merparten av produktionen utgörs av äldreomsorg och funktionshinder som till allra största delen bedrivs av primärkommunerna. Området domineras av äldreomsorg och funktionshinder som tillsammans täcker ca 67 procent av produktionen inom socialt skydd. I COFOG 1022 ingår AP-fonderna som placerar och förvaltar socialförsäkringsavgiften till ålderspensionssystemet. Något volymmått för den verksamhet har inte tagits fram.

Individuell produktion socialt skydd fördelat på ändamål, löpande priser mkr och andel (procent) 2005

COFOG	Verksamhetsområde	Mkr	%
1011	Sjukdom	8 315	5,4
1012	Funktionshinder	38 443	25,0
1020	Ålderdom	63 180	41,1
1022	Adm ålderdom	2 249	1,5
1041	Barnomsorg	2 709	1,8
1042	Dygnetruntoende barn/unga	4 073	2,7
1043	Öppen barn och ungdomsvård	3 435	2,2
1044	Fritidsverksamhet	10 889	7,1
1050	Arbetslöshet	9 426	6,1
1071-72	Flykting och missbrukarvård, stat	4 154	2,7
1071-72	Flykting och missbrukarvård, övriga	4 881	3,2
1073	Övrig individ och familjeomsorg inkl ofördelad	1 866	1,2
Summa		153 620	100

Sjukdom – Adm. av socialförsäkringssystemet COFOG 1011

Klassificering

Enligt Cofog-manualen skall administration av socialtrygghetssystem som pensioner, sjukersättningar m m klassificeras som individuella ändamål i enlighet med typ av social trygghet. Endast om det inte är möjligt att fördela administrationen på typ av social trygghet skall cofog 1090, som är ett kollektivt ändamål, användas. I de svenska nationalräkenskaperna har tidigare administration av sociala trygghetssystem förts till cofog 1090.

Försäkringskassan är den statliga myndighet som administrerar socialförsäkringssystemet i Sverige med undantag för arbetslöshetsförsäkringen som administreras av en särskild myndighet, Arbetsmarknadsverket. I samband med införandet av volymbäräkningarna omklassades Försäkringskassan till cofog 1011, sjukdom, som är ett individuellt ändamål. Omklassningen genomfördes från år 2001 och framåt.

Beräkningarna av volymutveckling enligt produktionsmetoden har gjorts för de olika typer av socialförsäkringar som Försäkringskassan har admi-

nistrationen av. De olika typerna av socialförsäkringar har av Försäkringskassan grupperats i följande områden: ohälsa, hälso- och sjukvårdspolitik, ekonomisk familjepolitik, handikappolitik, ekonomisk äldrepolitik och övriga förmåner. Underlaget har varit statistik producerad av försäkringskassan. Försäkringskassans områden skulle kunna översättas till ändamål enligt cofog-manualen, såsom ålderdom ändamål 1020, sjukdom och funktionshinder, ändamål 1011 och 1012 samt barn och familj, ändamål 104. Men tillsvidare har Försäkringskassan klassats till ändamål 1011, sjukdom, enligt mestkriterium. Eventuellt kommer en mer förfinad cofog-indelning kunna införas i nationalräkenskaperna. Då kommer produktionen att redovisas fördelad på dessa ändamål.

Metod för volymberäkning cofog 1011

Källor till volymberäkningarna är dels Årsredovisningar för Försäkringskassan, dels kompletterande material och information från Försäkringskassan. Administrationskostnaderna finns fördelade på de olika socialförsäkringsområdena i löpande priser. Antalsuppgifter är delvis hämtade från årsredovisningarna, delvis lämnade från Försäkringskassan, och består av antal utbetalningar, antal beslut eller andra typer av antalsuppgifter, här kallade prestationer. Prestationsuppgifter har använts för sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättningar, assistentersättning samt tandvård.

Styckpriser beräknas. För varje identifierbart delområde beräknas fasta priser genom att multiplicera aktuellt års antalsuppgifter med föregående års prisuppgifter. Sedan har volymindex beräknats genom summa fasta priser aktuellt år dividerat med summa löpande priser föregående år.

Tabellen nedan visar de områden och indelningar för vilka beräkningar har gjorts. Källa är Försäkringskassans årsredovisning för 2006 .

Område	Försäkringsgren
Ohälsa	Sjukpenning
	Arbetskadeliivranta
	Sjuk- o aktivitetsersättning
	Handikappersättning
Hälso- och sjukvårdspolitik	Tandvård
Ekonomisk familjepolitik	Barnbidrag
	Underhållsstöd
	Bostadsbidrag
	Vårdbidrag
	Föräldrapenning
Tillfällig föräldrapenning	
Handikappolitik	Bilstöd
	Assistentersättning
Ekonomisk äldrepolitik	Ålderspension
	Bostadstillägg för pensionärer
Övriga förmåner	Aktivitetsstöd

Kvartalsuppgifter

Till skillnad från de flesta andra områden har det gått att ta fram kvartalsuppgifter. Kvartalsuppgifterna avser Försäkringskassans administration för åren 2006 och 2007. Antalsuppgifterna avser de delområden som

använts i de årliga beräkningarna som har beskrivits ovan. Volymindex för 2007 har beräknats genom att ta utvecklingen i antal jämfört med föregående års kvartal.

För kvartalsfördelning av tidigare år har utvecklingen i antal arbetade timmar för statlig sektor använts.

Omsorg om äldre och funktionshindrade, COFOG 1012 och 1020

Organisation och verksamhet

Kommunernas socialtjänst ger vård och omsorg till äldre och funktionshindrade. Socialtjänsten utgår från lagstiftning samt politiskt beslutade mål och riktlinjer på nationell och kommunal nivå. Kommunerna har det yttersta ansvaret för att ge stöd och tillgodose behoven. Socialtjänstlagen (SoL) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL) reglerar den omsorg som ges. Dessutom reglerar lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) vilket stöd som bl.a. kommunen ska ge till dessa personer. Utifrån lagarna gör socialtjänsten en individuell behovsprövning och ett beslut fattas som anger vilka insatser som den enskilde får.

Socialstyrelsen följer upp och utvärderar omsorgen om äldre och funktionshindrade i ett nationellt perspektiv samt utfärdar föreskrifter och allmänna råd. Socialstyrelsen har också ansvar för statistiken rörande vård och omsorg om äldre och funktionshindrade. Som äldre räknas personer som är 65 år och däröver och som funktionshindrade de som är yngre än 65 år.

Vård och omsorg ges dels som stöd i ordinärt boende dels i särskilda boendeformer där de boende har tillgång till personal. Det finns även möjlighet att få delta i daglig verksamhet samt att få korttidsboende, ofta som en avlastning för anhöriga. För funktionshindrade finns även möjlighet att få en personlig assistent samt vissa övriga insatser.

Tillstånd att nyttja färdtjänst ingår också i omsorgen, vilket innebär subventionerade resor med taxi och andra specialfordon.

Drygt 160 000 äldre- och funktionshindrade hade stöd i ordinärt boende och 130 000 i särskilt boende år 2003. Berättigade till färdtjänst var ca 380 000 personer.

Dataunderlag rörande kostnader (vikter)

Kostnadsuppgifterna utgör vikter i beräkningen. Kostnadsuppgifter redovisas i det kommunala räkenskapsammandraget (RS). I detta finns även en särskild vårdflik som redovisar olika vård och omsorgstjänster och dess kostnader enligt nedan.

I LSS-utjämnings (ej RS) redovisas alla LSS-insatser.

Vård- och omsorgstjänster i ordinärt boende enligt Sol och HSL

Med ordinärt boende avses boende i flerbostadshus, egna hem eller motsvarande. Personer i ordinärt boende får efter beviljad behovsprövning olika hjälpinsatser, de flesta i det egna hemmet. Insatserna kan gälla:

- Olika former av service som t.ex. städning, tvättning och inköp.
- Omvårdnadstjänster som t.ex. hjälp med påklädning, badning och matning.
- Sjukvårdstjänster som t.ex. medicinering och såromläggning.
- Korttidsvård, dvs. vård som omfattar tillfälligt boende förenat med behandling och/eller omvårdnad.
- Dagverksamhet,
- Anhörigbidrag m.m.

Kostnaden för ovanstående tjänster redovisas tillsammans i vård och omsorg i ordinärt boende, dessutom redovisas kostnaden för korttidsvård och från år 2004 även hemtjänst. Övrig särredovisning av kostnader på olika typer av tjänster saknas, däremot finns en uppdelning på äldre och funktionshindrade. En person kan få såväl en som flera insatser.

Vård- och omsorgstjänster i särskilt boende enligt Sol och HSL

Med särskilda boendeformer avses samtliga boendeformer som kommunen har skyldighet att inrätta, t.ex. gruppboende och boende i servicehus samt bostäder med särskild service. Personer bor stadigvarande i särskilt boende efter beviljad behovsprövning. Kommunens insatser till personer i särskilt boende innefattar såväl boende som service- omvårdnads- och sjukvårdsinsatser samt behovsprövad dagverksamhet. Insatserna specificeras inte och varierar från person till person. En person i servicehus kan t.ex. ha städning var tredje vecka som enda insats medan en annan kan ha dygnet runt omsorg. Endast den totala kostnaden för tjänster i särskilt boende redovisas, men med uppdelning på äldre respektive funktionshindrade.

Färdtjänst/riksfärdtjänst

Kommunal färdtjänst är ett komplement till de allmänna kommunikationerna med syfte att ge personer med funktionshinder möjlighet att resa efter behovsprövning. Kommunerna köper resorna av bl.a. taxiföretag och den kostnad som ingår i kommunernas produktionskostnad utgörs av administrationen för färdtjänst. I administrationen ingår även behovsprövning av färdtjänsttillstånd. Dessa ges till såväl äldre som funktionshindrade. Kostnaden är dock ej uppdelad.

Öppen verksamhet

I öppen verksamhet ingår tjänster som ges utan behovsprövning. Exempel på tjänster är träfflokal, hår och fotvård, sysselsättnings och studieverksamhet. Kostnaden är uppdelad på äldre och funktionshindrade.

Boende enligt LSS

Här ingår boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom samt boende i bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna. Den totala kostnaden redovisas.

Personlig assistans enligt LSS

Totala kostnaden avser beviljade hjälptimmar för hjälp i den dagliga livsföringen. Det är upp till personen själv att bestämma vilka tjänster han/hon vill ha.

Daglig verksamhet enligt LSS

Totala kostnaden avser den sysselsättning som vuxna funktionshindrade kan få som inte har tillgång till arbetsmarknaden.

Övriga insatser enligt LSS

Här ingår ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice i hemmet, korttidsvistelse utanför hemmet och korttidstillsyn till ungdomar över tolv år.

Endast totala kostnader redovisas.

I LSS-utjämningsregler utjämnas LSS-kostnader mellan kommuner redovisas kostnader för varje enskild service ingående i övriga insatser enligt LSS som en andel av den total som redovisas i övriga insatser enligt LSS.

Dataunderlag rörande antal insatser (volym)

För alla redovisade kostnader finns volymuppgifter som mäter antal insatser.

Socialstyrelsen är statistikansvarig myndighet. Volymuppgifterna baseras på registreringar en viss dag eller mätperiod under året, och täcker alltså inte hela året. De flesta volymuppgifterna avser antal personer men det finns även redovisning av antalet behovsbedömda hjälptimmar inom ordinärt boende och antal personer uppdelade i olika åldersintervall med antal hjälptimmar i intervall. Antal dygn i korttidsboende finns också. För de insatser som specificeras i LSS-utjämningsregler finns antalsuppgifter redovisade. För delområdet öppen verksamhet insamlas dock inga antalsuppgifter.

Vid beräkningen av produktionsvärdet används de kommunala räkenskapsammandragsuppgifterna för delverksamhetsområdena: vård och omsorg enligt Sol och HSL, insatser enligt LSS och färdtjänst. För att disaggregera uppgifterna ytterligare, t.ex. för äldre respektive funktionshindrade används vårdflikens kostnader som nyckel. Analys av förädlingsvärdet beräknat med hjälp av volymindikatorer bör därför inte göras på finare nivå än funktionshinder och äldreomsorg tillsammans.

Angående färdtjänst redovisar Statens Institut för Kommunikationsanalys uppgifter över antal personer som har tillstånd att nyttja färdtjänst, uppdelade på 0–64 år respektive 65 år och äldre.

Beräkning för ålderdom COFOG 1020

I tabell 6:1 visas beräkningsresultaten för COFOG 1020, ålderdom. Vikter för 2002 och 2006 anger hur tungt varje tjänst som ingår i beräkningen väger.

Beräkningen för vård och omsorg till äldre i *särskilt boende* baseras på antalet boende.

Hjälp till äldre i *ordinärt boende/hemtjänst* beräknas utifrån antalsuppgifter och vårdtyngder som i sin tur bygger på antal beviljade hjälptimmar. Beviljade hjälptimmar har enligt Socialstyrelsen för dålig kvalitet för att kunna användas som ett mått på utförda timmar vilket egentligen är det mått vi skulle vilja ha. Samtidigt visar beviljade hjälptimmar, fördelade i intervall och åldergrupper för personer i ordinärt boende under oktober

månad, att behovet av hjälp varierar stort, från 0 till över 200 timmar. Med hjälp av intervallen har vårdtygnder beräknats för de äldre, ett för varje intervall.

Beräkningen för *korttidsvård* bygger på antal boendedygn.

Administrationen av färdtjänst beräknas med hjälp av antal äldre med färdtjänstillstånd

Förändring i bostadsstandard och förändringar i personalens utbildningsnivå är kvalitetsvariabler som ingår. Se stycket kvalitetsvariabler.

Volymindex för ålderdom COFOG 1020

volymutveckling/år	2003/ 2002	2004/ 2003	2005/ 2004	2006/ 2005	vikt 2002	vikt 2006
Särskilt boende	- 5,0 %	- 5,4 %	- 4,0 %	- 2,2 %	68 %	66 %
Korttidsboende	2,4 %	4,0 %	8,4 %	1,1 %	5 %	6 %
Hemtjänst vägd	4,2 %	2,4 %	0,2 %	3,2 %	27 %	28 %
Färdtjänst	- 4,2 %	- 1,5 %	- 3,0 %	- 1,6 %	1 %	0 %
Kvalitetsvariabler						
Bostadsstandard	0,4 %	0,3 %	0,6 %	0,3 %		
Personalens utbildningsnivå	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %		
Total volymutveckling	- 1,7 %	- 2,5 %	- 1,7 %	- 0,1 %		

Kvalitetsvariabler

Att skatta kvaliteten är svårt. Det som för närvarande finns är *boendestandarden*. En medveten satsning görs inom det särskilda boendet för att öka standarden, som t.ex. tillgång till egen toalett samt att minska antalet flerbäddsrums. Detta anses vara en kvalitetsförbättring. Statistik finns som redovisar hur många personer som bor i olika typer av boende. Det finns också hyreskostnader för dessa. Genom att för varje år väga ihop antal personer i de olika boendeformerna med respektive genomsnittshyra och sedan dela summan med antal personer beräknas en årlig standardkostnad för en "genomsnittsboende". Genom att därefter dividera genomsnittsboendet mellan två år kan en volymutveckling beräknas. Hyran har för de bägge åren mätts i samma prisnivå.

Personalens utbildningsnivå är en faktor som också anses vara ett uttryck för kvalitet. Bättre utbildning leder till högre kvalitet. Genom att varje år klassificera anställda inom äldre- och handikappomsorgen efter utbildning och använda antal anställda med samma utbildning och deras genomsnittslön beräknas en förändring i utbildningsnivån. Den gäller för såväl äldre- som handikappomsorgen.

Kvalitetsfaktor efter personalens utbildningsnivå

År	Grundskola + övrig utbildning alla nivåer	Gymnasium med vårdutbildning	Högskola med vårdiriktning	Kvalitets- faktor
2001	37,5 %	54,3 %	8,2 %	
2002	37,9 %	53,5 %	8,5 %	1,001
2003	37,8 %	52,7 %	9,5 %	1,002
2004	37,5 %	52,4 %	10,2 %	1,001
2005	37,5 %	52,0 %	10,5 %	1,001

Provberäkningar med olika alternativ

Under 2004 utvecklade nationalräkenskaperna, NR, en volymlberäkningsmodell för omsorg om äldre och funktionshindrade. Denna redovisades i NR-PM 2004:11, "Volymlberäkningar av individuell offentlig konsumtion". Utgångspunkt i beräkningarna var nyttjande av befintlig statistik. Socialstyrelsen som är statistikansvarig granskade den använda statistiken och kom fram till statistiken över beviljade timmar som användes som en skattning för utförda timmar har så stora brister att den inte går att använda.

Eftersom antal beviljade hjälptimmar inte kunde användas har beräkningar med andra variabler utförts. Resultaten av olika modellberäkningar för äldre i ordinärt boende redovisas i tabellen nedan.

Rad 1 är antal äldre som får en eller flera insatser.

Rad 2 är antal insatser som ges till äldre. Insatserna är summan av:

- antal personer med beviljad hemtjänst
- antal personer med dagverksamhet i ordinärt boende
- antal personer med enbart hemsjukvård
- antal personer med hemsjukvård och hemhjälp

Rad 3 visar vilket resultat som erhålls när beviljade timmar i intervall används som vikter för att skatta vårdtyngden för personer med beviljade timmar i dessa intervall

Rad 4 visar antal beviljade hjälptimmar

Volymindex, en jämförelse mellan olika alternativ

Ordinärt boende Volymutveckling/år	2001/2000	2002/2001	2003/2002
1. Antal personer	0,2 %	0,7 %	0,5 %
2. Antal insatser	0,6 %	2,1 %	3,6 %
3. Vägdd vårdtyngd med hjälp av beviljade timmar i intervall.	- 0,8 %	3,4 %	3,9 %
4. Totalt beviljade timmar	0,7 %	5,6 %	- 0,1 %

Provberäkningarna visar att valet av variabel har stor betydelse för volymutvecklingen.

Variabel 1, antal personer, är en variabel som kan underskatta volymutvecklingen. När vårdtyngden per person förändras påverkas styckkostnaden, men volymen påverkas inte om denna mäts i antal personer utan korrigering för ändrad vårdtyngd. Volymindex blir då missvisande.

När det gäller *variabel 2* antal insatser, skulle denna kunna användas under förutsättning att de olika insatserna kan viktas. Men denna information finns inte för närvarande.

Variabel 3, vägdd vårdtyngd, är den variabel som används i de nuvarande beräkningarna.

Variabel 4, totalt beviljade timmar har som tidigare nämnts alltför dålig kvalitet. Den går inte att använda eftersom den inte skattar verkligt utförda timmar. Den tar heller inte hänsyn till dubbelbemanning.

Den befintliga statistiken har successivt utökats. Kostnaden för hemtjänst redovisas numera separat, vilket gör att en skattning av dagverksamheten kan göras för de kommuner som inte ansvarar för hemsjukvården. Hemsjukvården kan också skattas för de kommuner som tagit över denna. Provberäkningar uppdelade på hemsjukvårdskommuner och övriga kommuner visar en negligerbar skillnad i resultat.

Beräkning för funktionshinder COFOG 1012

I tabellen nedan visas beräkningsresultaten för COFOG 1012, funktionshinder. Vikter för 2002 och 2006 anger hur tungt varje tjänst som ingår i beräkningen väger. Beräkningen görs med samma variabler som för äldre (se nuvarande beräkning för ålderdom). Dessutom baseras beräkningen på följande LSS insatser:

Beräkningen för *daglig verksamhet* baseras på antal personer med denna insats.

Bostad med särskild service är uppdelad på antal insatser för vuxna, för barn och för barn i familjehem. Dessa vägs ihop med hjälp av de relativa kostnaderna i LSS-utjämnningen som anger en insats för en vuxen till 100 procent, för ett barn till 140 procent och för ett barn i familjehem till 30 procent. Eftersom den totala kostnaden är känd kan en enhetskostnad per insats räknas fram.

För insatsen *personlig assistent* finns uppgifter över hur stor ersättningen är per timme. Utifrån denna räknas ett prisindex fram och den totala kostnaden för insatsen deflateras med detta. Volymutvecklingen beräknas därefter residualt.

Övriga insatser är fördelade på antal insatser för korttidsvistelse, korttidstillsyn, avlösarservice, ledsagarservice och kontaktperson. De vägs ihop med hjälp av de relativa kostnaderna i LSS-utjämnningen som anger en insats för korttidsvistelse och korttidstillsyn till 100 procent, en insats för avlösarservice till 25 procent och insatserna för ledsagarservice och kontaktperson till 12,5 procent.

Förändringar i personalens utbildningsnivå är en kvalitetsfaktor som ingår. Se stycket angående kvalitetsvariabler ovan. Till skillnad mot ålderdom görs inte någon justering med hänsyn av förändringen i bostadsstandard för funktionshindrade.

Volymindex funktionshinder COFOG 1012

volymutveckling/år	2003/ 2002	2004/ 2003	2005/ 2004	2006/ 2005	Vikt 2002	Vikt 2006
Insatser enligt SoL o HSL						
Ordinärt boende	6,3 %	-0,2 %	8,9 %	4,3 %	8 %	9 %
Korttidsboende	1,4 %	10,7 %	1,6 %	-0,7 %	1 %	1 %
Särskilt boende	-3,4 %	0,1 %	5,9 %	-3,2 %	7 %	5 %
Insatser enligt LSS						
Daglig verksamhet	5,9 %	4,1 %	3,8 %	3,2 %	12 %	11 %
Boende	5,4 %	3,9 %	2,3 %	2,6 %	36 %	36 %
Personlig assistans	9,2 %	5,3 %	2,2 %	1,1 %	27 %	29 %
Övriga insatser	6,5 %	3,5 %	1,1 %	1,4 %	8 %	9 %
Färdtjänst	-1,8 %	-1,0 %	-0,6 %	-2,2 %	0 %	0 %
Kvalitetsvariabel						
Personalens utbildningsnivå	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %		
Total volymutveckling	6,0 %	4,0 %	3,3 %	2,0 %		

Brister och utveckling av statistiken

Inom omsorgen i Sverige sker för närvarande stora förändringar. Det politiska målet att så många äldre som möjligt ska få bo kvar hemma har lett till att antalet äldre i ordinärt boende ökar och att de behöver mer hjälp samt att antalet äldre i särskilt boende minskar.

I den tidigare beräkningen användes totalt beviljade hemhjälpstimmar för att skatta den mängd hjälp som personer i ordinärt boende får. Denna variabel har visat sig ha så stora brister att den inte kan användas. Bristerna består dels i att beviljade timmar inte alls stämmer överens med verkligt utförda hjälptimmar och att utförda timmar inte står i någon konstant relation till beviljade timmar.

Ett annat problem med timredovisningen är att dubbelbemannade timmar endast räknas som en utförd timme. Ganska ofta behöver två personer göra hembesök, eftersom det bland annat förekommer en hel del tunga lyft.

För äldre och funktionshindrade i särskilt boende finns endast uppgifter över antalet personer med denna insats. Statistik över hur mycket hjälp de får eller om denna varierar över tiden saknas. Vidare bygger uppgiften på en registrering för en viss dag under året. Det finns en risk i att antalet tomma platser just den dagen inte är representativt för året i övrigt. Personer som bor i särskilt boende kan också ha väldigt varierande behov av hjälp. Det kan vara alla nivåer från personer som bara behöver mycket lite stöd till dem som behöver tillsyn nästan dygnet runt.

När vårdtyngden per person förändras påverkas styckkostnaden, men volymen påverkas inte om volymen mäts i antal personer utan korrigerad för ändrad vårdtyngd. Volymindex blir då inte rättvisande.

Modellen kommer att modifieras, när ny rikstäckande statistik har utvecklats. Ett arbete pågår inom SoS med att ta fram kompletterande information på individnivå för att bättre kunna spegla de förändringar som äger rum.

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 1012 och 1020

COFOG 1012 omsorg om funktionshindrade

Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) reglerar den omsorg som ges från kommunerna till dem som behöver den. Det årliga volymindexet består av olika tjänster som ges till funktionshindrade. Prognosen görs på den aggregerade nivån. Eftersom dessa uppgifter kommer mestadels från kommunernas räkenskapsammandrag och Socialstyrelsen med en viss eftersläppning används befolkningstillväxten i åldrarna 1-64 som prognos. Genom åren ökade volymen för funktionshindrade mer än befolkningstillväxten med 3-6 procent. Efter diskussion med SKL beslutades att göra ett tillägg på 3 procent till befolkningstillväxten i prognosen.

COFOG 1020 äldreomsorg

Volymindikatorn för COFOG 1020 äldreomsorg är uppbyggd av tre områden. Volymen mäts som antal timmar som ges i stödd för äldre med ordinarie boende (hemtjänststimmar), antal personer i särskild boende samt antal vård dygn i korttidsboende. De tre områdena vägs samman med kostnaden för respektive område som vikt. För antal personer med hemtjänststimmar och särskild boende finns det information om åldersfördelningen medan det inte finns för korttidsboende. Genom att studera andelen personer i respektive åldersgrupp som bor i särskild boendeform kan vi se en neråtgående linjär trend. (se socialstyrelsens hemsida <http://www.socialstyrelsen.se/Statistik/statistikdatabas/>) Vi har trendskattat för år 2007 andelen personer i respektive åldersgrupp som bor i särskilt boende och använt oss av befolkningsprognosen för 2007 för att räkna fram antal personer i särskilt boende i olika åldersgrupper och sedan beräknat volymförändringen.

För hemtjänst timmarna kan man se en lätt uppåtgående trend, men utvecklingen verkar följa befolkningstillväxten. Vi studerade andelen personer som har hemtjänststimmar i olika åldersintervall samt fördelade efter antal timmar. Dessa andelar verkar vara ganska stabila och vi har valt att använda föregående års andelar samt befolkningsprognosen för 2007 för att beräkna antal personer som får hemtjänststimmar i de olika grupperna.

Dessa antal viktas enligt de vikter som används vid beräkningen, dock inte för kostnaderna eftersom vi inte vet om dem.

För korttidsboende används befolkningstillväxten i åldrarna 65+ som prognos.

För att beräkna ett volymindex per kvartal för perioden behövs även en prognos för volymutvecklingen för arbetade timmar i den kommunala sektorn för kvartal fyra 2007. En prognos på volymutveckling av arbetade timmar beräknas genom att anpassa en ARIMA modell. Modellen estimeras i TRAMO/SEATS. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Barnomsorg COFOG 1041 o 1044

Barnomsorgen inom COFOG 10 delas upp på följande verksamhetsområden i Sverige; öppen förskola, familjedaghem, öppen fritidsverksamhet och fritidshem. Statistik från Skolverket finns att hämta för varje verksamhetsom-

råde. Kostnadsuppgifter hämtas från det kommunala räkenskapssamman-
draget.

Öppen förskola, del av COFOG 1041

För öppna förskolan finns inga uppgifter om närvaroantal, utan prestationerna mäts i termer av tillgänglighet, dvs.. med hjälp av antalet öppna förskolor och öppethållande per vecka. Eftersom längre öppethållande ger bättre tillgänglighet har de öppna förskolorna med olika långt öppethållande getts olika vikter i modellen. Öppna förskolor med högst 15 timmar öppet per vecka har fått vikten 1,0, öppna förskolor med öppet 16-20 timmar per vecka har fått vikten 1,5 och öppna förskolor med öppet 21 timmar eller flera har fått vikten 2,0. Summan av antalet öppna förskolor, i varje kategori, gånger aktuell vikt ger volymmåttet.

Familjedaghem 0-12 år, del av COFOG 1041

För familjedaghemmen beräknas volymmåttet utifrån antal inskrivna barn och omräkning sker till personalekvivalenter för olika åldrar. Skolbarn, i åldersgruppen 7-12 år, beräknas bara ta upp en halv heltidsplats och en personalekvivalent på 0,17. Uppgifter om antal inskrivna barn som får hemspråksundervisning finns men eftersom det är ett mycket litet antal tas det inte med i modellen. Summan av alla personalekvivalenter (0-2 år, 3-6 år, 7-12 år) ger volymmåttet.

Volymmåtten för öppen förskola och familjedaghem vägs ihop med hjälp av kostnadsvikter för respektive område. Det ihopvägda volymindexet redovisas i tabellen nedan.

Volymindex COFOG 1041

	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, t-1=100	92,3	87,0	90,6	92,9	92,4

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 1041

Volymindikatorn är uppbyggd av två områden, öppen förskola och familjedaghem. De två områdena vägs samman med kostnaden för respektive område som vikt. För den öppna förskolan består volymmåttet av antalet öppna förskolor. Förskolorna viktas genom att tilldela olika vikter beroende på antalet timmar de har öppet per vecka. En förskola med 15 timmar öppet på en vecka tilldelas vikten 1. För familjedaghem består volymmåttet av antalet personalekvivalenter. Ett kvartalsindex för perioden 2002–2007 beräknas genom att i ett första steg göra en uppskattning av värdet på årsindex 2007. Båda serierna är för korta för att det ska vara möjligt att bygga en statistisk prognosmodell. För familjedaghem används SCB:s befolkningsprognos för att beräkna ett värde på årsindex 2007. Beräkningen utförs genom att multiplicera antalet barn i de respektive åldersklasserna 0–12 år 2007 med andelen barn i familjedaghem i respektive åldersklass 2006. På så sätt erhålls en uppskattning av antalet barn i familjedaghem 2007. Från antalet barn i familjedaghem beräknas sedan personalekvivalenter. Eftersom det inte finns någon information att basera en prognos av antalet öppna förskolor på, så antas det att antalet är detsamma som under 2006. För att beräkna ett volymindex per kvartal för perioden behövs även en prognos över volymutvecklingen för arbetade

timmar i den kommunala sektorn för kvartal fyra 2007. En prognos på volymutveckling av arbetade timmar beräknas genom att anpassa en ARIMA modell. Modellen estimeras i TRAMO/SEATS. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Öppen fritidsverksamhet, del av COFOG 1044

För den öppna fritidsverksamheten finns inga uppgifter om närvaroantal, utan här mäts prestationerna i termer av tillgänglighet, precis som för den öppna förskolan. Samma vikter som för den öppna förskolan har använts. Summan av antalet öppna fritidsverksamheter, i varje kategori, gånger aktuell vikt ger volymmåttet.

Öppen fritidsverksamhet	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, föregående år = 100	98,90	93,50	98,12	74,68	101,62
Vägd total	855	799	784	586	595
Antal öppna förskolor med öppet-hållande/vecka					
Högst 15 timmar	104	113	138	168	174
16–20 timmar	295	264	192	81	102
21– timmar el. flera	154	145	179	148	134
Vikter					
Högst 15 timmar	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
16–20 timmar	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
21– timmar el. flera	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0

Fritidshem, del av COFOG 1044

För fritidshemmen finns uppgifter om antal inskrivna barn och dessa används för att få fram volymmåttet. Uppgifterna över antal inskrivna barn är uppdelade på åldersgrupper, men i det här fallet finns det ingen anledning att differentiera mellan åldersgrupper, utan det totala antalet inskrivna barn får tjäna som volymmått. På grund av att mättidpunkten för antal inskrivna barn är den 15 oktober räknar vi om till kalenderår, genom att ta 65 procent av antal inskrivna barn den 15 oktober året innan och 35 procent av antal inskrivna barn den 15 oktober aktuellt år.

Fritidshem	2002	2003	2004	2005	2006
Volymindex, föreg.år = 100	102,20	101,22	96,34	96,34	99,74
Antal inskrivna barn					
Omräknat till kalenderår	315 437	319 288	307 594	296 324	295 568
Den 15 oktober	322 723	312 910	297 722	293 727	298 986

Prognos och kvartalsfördelning COFOG 1044

Fördelning av det årliga volymindexet till kvartal görs med volymutvecklingen av arbetade timmar i kommunalsektor. För att beräkna ett volymindex per kvartal för perioden 2001-2007 krävs en prognos av volymutveckling arbetade timmar för kvartal fyra 2007 samt en prognos på volymindex 2007. En prognos på volymutveckling av arbetade timmar beräknas genom att anpassa en ARIMA modell. Modellen estimeras i TRAMO/SEATS. Serierna för de två volymmåtten är för korta för att det ska vara möjligt att anpassa en statistisk prognosmodell. För fritidsverksamheten är det möjligt att använda SCB:s befolkningsstatistik som grund för en uppskattning av årsvär-

det 2007. Antalet barn i fritids 2007 beräknas genom att anta att andelen barn i fritids är detsamma under 2006 och 2007. Genom att multiplicera antalet barn i befolkningen i åldern sex till tolv år 2007 med andelen i fritids erhålls en uppskattning av antalet barn i fritids. Antalet används sedan då indexvärdet för 2007 beräknas.

För den öppna fritidsverksamheten finns det ingen information att använda vid beräkning av indexvärdet 2007. Indexvärdet för den öppna fritidsverksamheten 2007 erhålls genom att anta att antalet fritids med öppen verksamhet är detsamma under 2006 och 2007. Fördelning av årsindex till kvartal utförs enligt metoden beskriven i bilaga 2.

Dygnetruntboende COFOG 1042 och Öppen barn- och ungdomsvård COFOG 1043

Organisation och verksamhet

Socialstyrelsen är ansvarig myndighet för statistiken över socialtjänstens insatser för barn och unga. Statistiken innehåller de insatser som är individuellt behovsprövade och som beslutats enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. De insatser socialtjänsten ger till barn och ungdomar utan biståndsbeslut ingår inte. Insatser till barn och unga som ges på grund av funktionshinder ingår inte heller i denna statistik. Drygt 20 000 barn och unga är föremål för insatser årligen.

Följande heldygnsinsatser ingår:

- • Vård med placering utanför det egna hemmet enligt SoL
- • Vård med placering enligt LVU
- • Omedelbart omhändertagande enligt LVU

De öppenvårdsinsatser som ingår delas in i följande insatstyper:

- • Strukturerade öppenvårdsprogram enligt SoL
- • Behovsprövat personligt stöd enligt SoL
- • Kontaktperson/-familj enligt SoL
- • Kontaktperson eller behandling i öppna former enligt LVU

Dataunderlag

Kostnadsuppgifter redovisas i det kommunala räkenskapsammandraget. Socialstyrelsens statistik baseras på två totalundersökningar av barn och unga som har berörts av insatser. I den ena insamlas uppgifter om heldygnsinsatser på individnivå och i den andra uppgifter om öppenvårdsinsatser på mängdnivå. De insamlade uppgifterna avser hela året och i vissa fall den 1 november. Statistiken innehåller de insatser som är individuellt behovsprövade och som beslutats enligt SoL eller LVU.

Uppgifter om antal barn och unga som någon gång under året haft en eller flera insatser samlas in för respektive insatstyp. Därmed registreras alltså antalet behovsprövade öppenvårdsinsatser under året. Antalet vårddygn samlas endast in på kommunnivå och finns inte fördelade på insatstyp. För att ta fram ett volymmått är vårddygn att föredra då detta mått bättre speglar prestationen. Det finns heller inte någon information om kostnadsför-

delningen för de olika öppenvårdsinsatserna, vilket behövs för att vikta de olika insatserna. Information saknas också om de insatser socialtjänsten ger till barn och ungdomar utan biståndsbeslut. Någon volymberäkning för detta område har därför inte gjorts.

COFOG 1050 Arbetslöshet

I ändamålet ingår tillhandahållande av social trygghet i form av kontant- eller naturaförmåner till personer som är förmögna att arbeta och står till arbetsmarknadens förfogande men som inte kan finna ett lämpligt arbete. Administration eller drift av eller stöd till sådana socialtrygghetssystem är också inkluderad.

Organisation

Produktionen av tjänster inom ändamålet arbetslöshet 1050, utfördes i det svenska systemet t o m år 2007 främst av den statliga myndigheten Arbetsmarknadsverket. Verket var organiserat i Arbetsmarknadsstyrelsen, Länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar, vilka upphörde den 1/1 2008 då den nya myndigheten Arbetsförmedlingen bildades.

Arbetsmarknadsverkets uppgift var att effektivt sköta landets arbetsmarknadspolitiska verksamhet, sätta upp mål och riktlinjer för länsarbetsnämnderna, fördela ekonomiska och andra resurser samt följa upp och utvärdera resultat.

Mer konkret kan målen uttryckas som att effektivt sammanföra arbetsökande med arbetskraftssökande, främja sysselsättning och kompetensåtgärder för arbetsökande och särskilt underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden.

Dataunderlag

Arbetsmarknadsverket levererar data till den europeiska databasen Esspros.

Data är då fördelade på olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder med angivande av totalkostnader och antal personer som fått del av åtgärderna.

Tyvärr innehåller dessa kostnader inte administrationsdelen, de kostnader som behövs för volymberäkningarna. För att kunna räkna på ett någorlunda meningsfullt sätt måste vi ha administrationskostnaderna, dvs. Arbetsmarknadsverkets personal- och driftskostnader, fördelade på de olika åtgärderna. Olika åtgärder kräver varierande insatser. Arbetsmarknadsverket har inte kunnat förse NR med de efterfrågade uppgifterna. Något volymindex har därför inte kunnat beräknas för denna verksamhet.

COFOG 1071 Övrig social utsatthet

Inom COFOG 1071 ingår statlig missbrukarvård och flyktingverksamhet samt kommunernas flyktingverksamhet. För den kommunala flyktingverksamheten som utgör 30 procent av produktionsvärdet har det inte gått att få fram något volymmått. Statistiskt underlag saknas till stor del, dessutom har det varit svårt att definiera exakt vad denna verksamhet består i. För den statliga verksamheten har dock volymmått tagits fram. Nedan beskrivs dataunderlaget och beräkningarna för den verksamheten.

Produktion fördelat på sektor, löpande priser år 2005 Mkr

Sektor	Produktionsvärde	Andel (%)
Staten	4 154	70
Kommuner	1 786	30
Summa	5 940	100

Missbrukarvård och migration, COFOG 1071, statlig sektor

I ändamålet 1071 ingår enligt manualen "tillhandahållande av social trygghet i form av kontant- eller naturaförmåner till personer som är socialt utslagna eller riskerar social utslagning". Som exempel anges bl.a. missbrukare och invandrare.

Två statliga myndigheter har hand om dessa verksamheter, Statens Institutionsstyrelse och Migrationsverket. Båda myndigheterna tar fram en omfattande mängd statistiska uppgifter om sin verksamhet. Nedbrytning på olika områden och jämförelser över åren presenteras. SCB har besökt myndigheterna, presenterat beräkningarna och tillsammans med uppgiftslämnarna diskuterat möjligheten att kvalitetsjustera resultaten.

Beräkningsmetoden klassas som B-metod om den saknar kvalitetsjusteringar även om den är gjord från mycket detaljerade produktionsberäkningar.

Kvalitetsfaktorer kan lätt identifieras inom dessa områden men är svårare att kvantifiera på ett bra sätt. För handläggning av asylärenden är väntetider och förändringar i regelverket för närvarande de indikatorer som verkar mest möjliga att utveckla. För missbrukarvården är antalet låsbara platser och vårdtyngdens förändring de kvalitetsfaktorer som ligger närmast till hands. Svårare att utveckla, men troligen mer relevanta är uppgifter om återfall efter vissa tidsperioder. I detta fall finns alltså kvalitetsfaktorer att tillgå men på grund av svårigheten att kvantifiera kvalitetsvariablerna har dessa ännu inte införts i beräkningarna.

Volymberäkningarna för COFOG 1071, statlig sektor, omklassas därför i och med de nya beräkningarna från C-metod, beräkning från kostnadsidan, till B-metod, beräkning från produktionssidan men utan hänsyn tagen till kvalitetsförändringar.

För varje identifierat delområde inom ändamålet har produktionen i fasta priser beräknats som aktuellt års antalsuppgifter gånger föregående års prisuppgifter. Volymindex har beräknats som summa fasta priser år n genom summa löpande priser år n-1.

Missbrukarvården

Statens Institutionsstyrelse, SiS, bedriver vård och behandling av vuxna missbrukare och ungdomar. Verksamheten är indelad i tre områden, missbrukarvård, ungdomsvård och sluten ungdomsvård. Missbrukarvården sker enligt LVM, lagen om vård av missbrukare, LVU, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LSU, lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård, samt SoL, socialtjänstlagen. Beslut i förvaltningsdomstol ligger till grund för vården. Vuxna vårdas enligt Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM. Syftet med tvångsvården är att motivera

den intagne till frivillig behandling. Tvångsvården ska upphöra senast efter sex månader.

Ungdomar med tung psykosocial problematik vårdas enligt Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. LVU gäller den som är under 18 år och i särskilda fall även den som är mellan 18 och 20 år. Två huvudfall förekommer i vård enligt LVU, "miljöfall", där t.ex. brister i hemmet kan skada den unges hälsa eller utveckling, och "beteendefall", där den unge anses kunna skadas genom missbruk eller brottslig verksamhet.

Socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ger också möjlighet till frivillig vård både vid LVM-hemmen och inom ungdomsvården.

Sluten ungdomsvård bedrivs enligt Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU. LSU gäller ungdomar mellan 15 och 17 år som begått brott och av allmän domstol dömts till sluten ungdomsvård. Påföljden är lägst fjorton dagar och högst fyra år och verkställs vid SiS särskilda ungdomshem.

Antalet vårddygn inom den slutna ungdomsvården var 24 472 år 2006. Antalet vårddygn med stöd av LVM var 114 454 och med stöd av LVU

193 062 år 2006. Vid intagning på LVM-hem var den genomsnittliga åldern 42 år, kvinnor 39 år och männen 44 år. Vid intagning enligt LVU var ungdomarnas medelålder 17 år.

Finansieringen av verksamheten sker dels med hjälp av vårdavgifter (62 procent år 2006), dels genom anslag på statsbudgeten (38 procent år 2006). Den dominerande delen av vårdavgifter kommer från kommuner. Den slutna ungdomsvården finansieras helt med anslag.

Beräkningar

För vart och ett av SiS tre vårdformer finns årlig statistik om antalet vårddygn och kostnaden per vårddygn. Administration av vården liksom utredningar och den forskning inom området som bedrivs inom SiS ingår i kostnaderna. Produktionen för varje område beräknas genom antal vårddygn gånger kostnaden per vårddygn. De fasta priserna beräknas per område genom aktuellt års antal vårddygn gånger föregående års vårddygns-kostnad.

Löpande och fasta priser för de tre områdena summeras och volymindex beräknas genom formeln: FP_t / LP_{t-1}

Behov av kvalitetsjusteringar

Kommunerna köper vårdplatser hos SiS. Efterfrågan på platser kan påverkas av kommunerna ekonomi, av synen på olika vårdformer med mera. I den information som ges av SiS framgår att vårdplatserna de senaste åren gått till alltmer vårdkrävande fall. Detta gäller generellt för missbrukarvården och borde påverka volymberekningsarna för området. Det är inte riktigt jämförbara tjänster som mäts mellan åren. Inom missbrukarvården av vuxna finns inga uppgifter som gör det möjligt att beräkna effekten av mer vårdkrävande behandling. Detta kräver en mer specifik beskrivning av insatserna. För ungdomsvården däremot finns uppgifter om utvecklingen av antalet läsbara och antalet öppna platser. Antal läsbara platser har ökat, vilket indikerar att de besvärligare fallen har ökat. I nuläget väljer NR att

inte kvalitetsjustera beräkningarna, vilket gör att beräkningsmetoden tillsvidare klassas som en B-metod.

Migration

Migrationsverket har ansvar för migration till och från Sverige. Arbetet bedrivs i samarbete med bland annat kommuner och t o m mitten av år 2007 Integrationsverket. Integrationsverkets verksamhet upphörde den 30/6 2007. Migrationsverket har ansvaret för de asylsökande fram till dess att asylärendet avgjorts, sedan överflyttas ansvaret till kommunnivå.

Målen för Migrationsverkets verksamhet är att värna om asylrätten, upprätthålla en reglerad invandring samt att bidra till ökad harmonisering av asyl- och migrationspolitiken inom EU.

Migrationsverkets produktion är individinriktad och skall därför fastprisberäknas med produktionsmetoden. Integrationsverkets produktion var övergripande till sin karaktär och har omklassats till kollektivt ändamål.

Verksamheten inom migration delas upp i områdena asyl, besök och bösättning, medborgarskap och ny processordning. Dessutom tillkommer samarbete internationellt och inom EU. Verksamhetsområdet ny processordning tillkom år 2006 till följd av den nya utlänningslagen och syftar till att ge en mer effektiv och rättssäker prövning i utlännings- och medborgarskapsärenden.

Asyl

År 2006 sökte 24 322 personer asyl i Sverige, mot 17 530 året innan.

Asylansökan lämnas till någon av ansökningsenheterna i Göteborg, Malmö och Solna. Sedan går ansökan vidare till någon av de nio asylprövningsenheterna. År 2006 avgjordes 18 838 ärenden.

Målet är att beslut om uppehållstillstånd eller utresa skall fattas inom sex månader från det att ansökan inkommit. För beslut som rör ensamkommande barn är tiden tre månader. År 2006 avgjordes 59 procent av ärendena inom sex månader. Att målet inte uppfylldes beror bl.a. på den ökade mängden flyktingar och ny organisation.

Inom en månad efter registrering i Migrationsverkets mottagandesystem skall organiserad sysselsättning erbjudas. I början av år 2006 var 38 900 personer inskrivna, varav 15 700 i anläggningsboende och övriga i eget boende. Bl.a. beroende på att kommunerna övertagit ansvaret för ensamkommande barn och den nya utlänningslagen som medförde många nya uppehållstillstånd hade antalet personer i mottagningsverksamheten sjunkit till 29 500 i slutet av år 2006.

I de fall beslut om uppehållstillstånd tagits lämnades ärendet över till Integrationsverket om personen haft anläggningsboende. Bösättning i kommun skall ordnas. I de fall där personen haft eget boende lämnas underlag direkt till kommunen. Nya rutiner gäller fr.o.m. 1/7 2007 då Integrationsverket lades ned. Mottagning av nyanlända sker nu i samarbete mellan länsstyrelserna, kommunerna och Arbetsmarknadsverket.

Verksamhetsområdet asyl står för 80 procent av Migrationsverkets verksamhet.

Besök och bosättning

Inom detta verksamhetsområde handläggs anknytningsärenden, studerandeärenden, arbetstillståndsärenden, visum och passärenden.

Detta område svarar för 14 procent av Migrationsverkets verksamhet.

Medborgarskap

Inom verksamhetsområdet medborgarskap, som svarar för 2 procent av totala verksamheten, sker prövning av ansökan rörande medborgarskap.

Ny processordning

Detta är ett nytt verksamhetsområde som inrättades av Migrationsverket för att bättre kunna anpassa verksamheten efter den nya instans- och processordning som infördes i mars 2006. Då upphörde utlänningsnämnden med sin verksamhet och ersattes av tre migrationsdomstolar och en Migrationsöverdomstol. Målet är att stärka rättssäkerheten och vid överklaganden skall Migrationsverket vara part i processen. Områdets uppgifter består av att ompröva överklagade beslut, föra verkets talan i migrationsdomstolarna och pröva frågor om verkställighetshinder.

Det nya området svarar för 5 procent av Migrationsverkets verksamhet.

Behov av kvalitetsjusteringar

Det kan konstateras att det finns statistikuppgifter per verksamhetsområde. Problemet är att den verklighet som skall fångas i siffermaterialet är mycket varierande olika år och således är det svårt att jämföra insatserna mellan olika år och få fram relevanta kvalitetsjusterade volymförändringstal.

Antalet asylsökande kan variera kraftigt mellan åren, liksom bakgrund och nationalitet på de asylsökande. Vistelsetiden fram till beslut påverkas av totala antalet asylsökande men framför allt av flyktingssammansättningen. Olika nationaliteter och grupper av asylsökande kräver varierande tidsåtgång och insatser. Dessutom varierar också beslutspraxis. Reglerna för handhavande ändras regelmässigt varje år för några grupper av sökande. Tjänsterna inom dessa områden är alltså långt ifrån homogena över åren.

Här har inget försök gjorts att väga in kvaliteten och därmed kan metoden klassificeras som en B-metod enligt Eurostats handbok.

Metod för volymberäkning COFOG 1071

Årsberäkningar

För varje identifierbart delområde beräknas fasta priser genom att multiplicera aktuellt års antalsuppgifter med föregående års prisuppgifter. Sedan har volymindex för myndigheten beräknats genom summa fasta priser aktuellt år dividerat med summa löpande priser föregående år. Volymindex för COFOG 1071 har beräknats genom sammanvägning av volymindex för myndigheterna. Viktningen har gjorts med hjälp av produktionen.

Kvartalsfördelning och kvartalsframskrivning

För kvartalsfördelning av framräknade årsvärden för missbrukarvården har utvecklingen av antal platser inom missbrukarvården använts. För år 2002 där uppgift om antal platser saknas, har fördelning skett efter utvecklingen i antal arbetade timmar för statlig sektor. För migrationen har fördelning av årsvärden skett med hjälp av utvecklingen av arbetade timmar.

Myndigheternas kvartalsuppgifter har sedan sammanvägts med hjälp av produktionen.

Kvartalsframskrivning

För att beräkna volymindex för missbrukarvården kvartalen 2007 har utvecklingen i antal platser jämfört med föregående års kvartal använts.

För migrationen har utvecklingen i arbetade timmar för statliga sektorn använts. Utvecklingstalen för COFOG 1071 har sedan räknas fram genom viktning med hjälp av föregående års produktion.

Missbrukarvård för vuxna COFOG 1072

Inom detta ändamål ingår missbrukarvård som bedrivs av kommuner och landsting. Uppgifter finns över antalet behandlade individer inom respektive institutionsvård, familjehemsvård för vuxna, bistånd till boende och frivillig institutionsvård. Uppgifter om antal vårddygn saknas tyvärr. I detta fall är det endast möjligt att basera beräkningarna på antalsuppgifter. Önskvärt vore att få med information om behandlingstid. Om denna varierar mellan åren påverkas naturligtvis det framräknade volymmåttet. Att endast basera volymmåttet på antalsuppgifter uppfyller inte kraven på B-metod. Dessutom finns det inte någon information om innehållet i behandlingarna, vilket gör att det inte har gått att ta fram någon kvalitetsindikator. Något volymmått för denna verksamhet har därför inte införts. Området har tidigare kartlagts i rapporten bakgrundsfakta för ekonomisk statistik 2007:4, *Produktivitetsberäkningar för missbrukarvården och vården av övriga vuxna*.

Övrig individ- och familjeomsorg COFOG 1073

I ändamålet ingår ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd och livsföring i övrigt enligt Socialtjänstlagen. Även introduktionsersättning enligt lag om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar ingår i begreppet ekonomiskt bistånd. Det finns materialet om hur många personer och hushåll som fått ekonomiskt bistånd samt vilka belopp som utbetalats, någon gång under aktuell period. Rapportering sker kvartalsvis. Resultaten grundar sig på individdata. Socialstyrelsen är statistikansvarig myndighet. Kostnadsuppgifter finns i det kommunala räkenskapsområdet.

Det är möjligt att ta fram volymmått baserat på uppgifter om hur många individer som har mottagit ekonomiskt bistånd samt det genomsnittliga antalet månader som stöd har utgått under det aktuella året. Detta volymmått blir dock ganska grovt. Uppgifter skulle behövas över olika ärendetyper och handläggningstid. Den nuvarande modellen anses inte uppfylla kraven på B-metod och har därför inte införts i nationalräkenskaperna.

Sammanfattning COFOG 10 socialt skydd

Socialt skydd består av flera olika typer av verksamheter. Inom flera områden har det varit svårt att få fram ett tillräckligt bra underlag för att ta fram volymmått. För dygnetruntoende och öppen barn och ungdomsvård, kommunal flykting och missbrukarvård samt övrig individ och familjeomsorg har det inte varit möjligt att ta fram volymmått. Sammanlagt täcker de framtagna volymmåtten ca 83 procent av produktionen inom socialt skydd.

Inom de områden där volymmått har tagits fram bedöms dessa uppfylla kraven för B-metod. Inom äldreomsorg och funktionshinder bygger de framtagna volymmåtten bl.a. på antal boende i särskilt boende och hemtjänsttimmar inom ordinärt boende. För missbrukarvården används antalet vårddygn. Inom barnomsorgen antal barn omräknat till personalekvivalenter (familjedaghem), antalet öppna förskolor och öppna fritidshem med hänsyn till öppethållande per vecka och antalet inskrivna barn i fritidshem.

Förutom att täcka in de områden där volymmått inte har tagits fram skulle kvalitén i de nuvarande beräkningarna av äldre- och funktionshindrade höjas om det gick att få in uppgifter över vårdtyngden i särskilt boende och uppgifter över faktiskt antal utförda hemtjänsttimmar. I dag baseras volymmåttet för särskilt boende på antalet personer utan hänsyn till att de kan ha olika behov av hjälp. Ett arbete pågår inom SoS med att ta fram kompletterande information på individnivå. Detta arbete ska följas upp och modellerna uppdateras om statistiken visar sig användbar.

Förutom för administration av socialförsäkringssystemen som är klassad till COFOG 1011 och den statliga flykting och missbrukarvården saknas kvartalsuppgifter. För år 2007, där årsuppgifter än så länge saknas, har därför kvartalsberäkningarna baserats på prognoser. Prognoserna bygger till stor del på befolkningsförändringar. Här finns ett behov av att få in kvartalsuppgifter. Med en kvartalsinsamling skulle dessutom i några fall de årliga uppgifterna förbättras. T ex inom äldre- och funktionshinder är uppgiften över antalet personer baserad på hur det såg ut under en viss dag under året. Det är inte säkert att just den dagen är representativ för hela året.

8. Behov av bättre dataunderlag – förslag på fortsatt arbete

De beräkningar som nu har gjorts täcker inte hela den individuella produktionen. Några områden kvarstår på grund av att dataunderlaget ej har varit av tillräcklig hög kvalitet för att kunna göra volymbereäkningar. Vidare bygger kvartalsberäkningarna till stor del på skattningar och prognoser. Dessutom pågår ett internationellt arbete inom detta område som bör följas. I synnerhet när det gäller metoder för kvalitetsjusteringar. Bristen på tillförlitliga dataunderlag inom vissa områden, framförallt på kvartal ställer krav på fortsatt arbete inom detta område. Efterhand som bättre information tas fram och bättre beräkningsmetoder utvecklas kan dessa införas. I det fortsatta arbetet med volymmått kan fem arbetsområden urskiljas:

- 1) Förbättra kvartalsinformationen
- 2) Förbättra de nuvarande underlagen
- 3) Ta fram volymmått för de områden som ännu inte har beräknats
- 4) Datasystemet och användbarheten
- 5) Översyn av ändamålsfördelningen

En del av detta arbete är av löpande karaktär medan andra med fördel kan bedrivas i projektform. Av löpande karaktär är att utveckla de befintliga modellerna på år, se över den årliga ändamålsfördelningen och utveckla datasystemet. Medan bättre kvartalsinformation, utveckling av modeller för de områden som idag inte täcks av volymmått, kvalitetsjusteringar och insamlande av kvartalsvissa kostnader på ändamål är områden som kan bedrivas i projektform.

Kvartalsinformation

Inom de allra flesta områdena behövs bättre dataunderlag på kvartal. Idag baseras kvartalsberäkningarna i de flesta fall på prognoser. Detta medför att utfallet troligen kommer att revideras när det årliga statistikunderlaget finns tillgängligt.

Det årliga statistikunderlaget är i flera fall baserat på situationen vid ett visst datum under året. I dessa fall skulle man kunna ersätta den årliga statistik-källan med kvartalsuppgifter och därmed få ett ännu bättre kvartalsestimat. Idag är det endast för COFOG 1011 administration av socialförsäkrings-systemet och 1071 Flykting (statens verksamhet) som volymmått på kvartal finns. För utbildning borde de nuvarande prognoserna utvärderas innan resurser satsas på att samla in kvartalsdata, eftersom volymmåtten baseras på antal elever/elevtimmar som är enklare att prognostisera. I vart fall när det gäller grundskolan. Behovet av kvartalsdata är störst inom äldreomsorgen, funktionshinder och delar av hälso- och sjukvården eftersom dessa utgör en stor andel av den totala produktionen. I tabellen nedan framgår inom vilka områden där kvartalsdata borde samlas in, hur stor vikt området har av den totala individuella produktionen 2005 samt översiktligt vilken typ av data som behövs:

Område/COFOG	Vikt 2005	Behövs ny kvartalsdata?	Vilka kvartalsdata behövs?
07112 Farmaceutiska produkter	0%	Ja	Svärdefinierad produktion
0713 Terapeutiska apparater/anordningar	1%	Ja	Typer av besök
0721 Allmän läkarvård	3%	Ja	Typer av besök
0722 Specialiserad läkarvård	7%	Ja	Typer av besök
0723 Tandvård	1%	Ja	Typer av besök
0724 Paramedicinsk vård	2%	Ja	Typer av besök
0731 Allmän sjukvård	14%	Ja	DRG-data
0740 Folkhälsovård	1%	Ja	Typer av besök
0810 Fritids- och idrottsverksamhet	2%	Ja	Idrottsanläggningar
0820 kulturell verksamhet	3%	Ja	Besök museer och lån bibliotek
0911 Förskola	6%	Prognos kan fungera	Antal barn
09121 Grundskoleutbildning	14%	Prognos kan fungera	Antal elever
09122 Obligatorisk särskola	1%	Prognos kan fungera	Antal elever
09123 Grundläggande vuxenutbildning	0%	Prognos kan fungera	Antal elever
09221 Gymnasieskola	6%	Prognos kan fungera	Elever per program
09222 Gymnasiesärskola	0%	Prognos kan fungera	Antal elever
09223 Gymnasial vuxenutbildning	1%	Ja	Antal elever/undervisningstimmar
0941 Universitet/högsk grund	5%	Prognos kan fungera	Antal helårsstudenter
0942 Forskarutbildning	0%	Prognos kan fungera	Antal forskarstuderande
093 Eftergymnasial utbildning	0%	Ja, ej gjorts på år	Antal elever
095 Ej nivåbestämd utbildning	1%	Ja	Antal deltagare
1011 Sjukdom	2%	Nej	
1012 Funktionshinder	8%	Ja	Hemtjänstimmar, boendedygn, antal boende
1020 Äldreomsorg	13%	Ja	Hemtjänstimmar, boendedygn, antal boende
1041 Öppen förskola	1%	Prognos kan fungera	Antal öppna förskolor
1041 Familjedaghem	0%	Prognos kan fungera	Antal barn fördelat på ålder
1044 Öppen fritidshem	2%	Prognos kan fungera	Antal öppna fritidshem
1044 Fritidshem	0%	Prognos kan fungera	Antal barn
1042-1043 Öppen barn och ungdom	2%	Ja	Antal vård dygn
1050 Arbetslöshet	2%	Ja, ej gjorts på år	Antal ärenden fördelat på typ
1071 Flykting	1%	Ja för kommuner	Utredas
1072 missbrukarvård vuxna	1%	Ja, ej gjorts på år	Utredas
1073 Övrig individ och familjeomsorg	0%	Ja, ej gjorts på år	Utredas
	100%		

Förbättring av nuvarande underlag

Inom vissa områden behövs kompletterande information för att på ett bättre sätt kunna beskriva produktionsutvecklingen inom de aktuella verksamhetsområdena. T ex behöver kostnadsvikterna ses över inom den allmänna sjukhusvården, täckningsgraden ökas inom kulturverksamheten och bättre underlag när det gäller utförda hemtjänstimmar under året. Vidare är det

viktigt att arbetet med att ta fram kvalitetsindikatorer intensifieras. För om inte kvalitetsjustering sker kommer förändrad kvalitet att registreras i det implicita prisindex som kan räknas ut med hjälp av de estimat i löpande och fasta priser som beräknas enligt sambandet att Värdeförändring = prisförändringen * volymförändringen mellan två perioder. Kvalitetsindikatorer är ett mycket svårt område, som kräver ett ingående metodarbete och det kommer också att ta tid innan några stabila mätresultat kan produceras. I det fortsatta arbetet med kvalitet bör man dels följa det internationella arbete som pågår, dels mer i detalj undersöka vad som finns ute på verk-samheterna och vilka kvalitetsvariabler som diskuteras.

Volymmått för områden som ännu inte har beräknats

Idag saknas volymmått för ca 7 procent av den individuella produktionen. Områden som inte täcks av volymmått är t.ex. COFOG 1042-43 barn och ungdomsverksamhet samt kommunal flykting och missbrukarvård. Att volymmått inte har tagits fram beror på att tillfredsställande underlag saknats och/eller svårigheter att definiera produktionen. Inom dessa områden måste ytterligare ansträngningar göras för att ta fram datamaterial och beräkningsmodeller. Även inom detta område är det troligt att ny statistik-insamling behövs.

Datasystemet och användbarheten

Datasystemet behöver vidareutvecklas och fler rapporter behöver utarbetas för att kunna analysera utvecklingen. Användarna behöver bättre och ett mer detaljerat underlag för att göra prognoser och tolkningar av materialet. En diskussion med användarna behövs så att de kan få ett så bra underlag som möjligt.

Översyn av ändamålsfördelningen

Volymmått beräknas på ändamålsnivå. Den individuella produktionen framgår endast på firsiffernivån. Detta är en nivå som är finare än vad nationalräkenskaperna tidigare har publicerat. I och med införandet av volymmått är det viktigt att ändamålsfördelningen har en så bra kvalitet som möjligt. Under 2007 gjorde nationalräkenskaperna en översyn av ändamålsfördelningen och en del ändringar genomfördes. Eftersom ändamålsfördelningen har blivit än viktigare i och med införandet av volymmått är det viktigt att resurser även framöver läggs på att följa och granska ändamålsindelningen.

Dessutom behövs kvartalsinformation över kostnadernas fördelning på ändamål. Ekonomistyrningsverket har kvartalsuppgifter på ändamål för den statliga sektorn. Dessa uppgifter är idag inte möjliga att ta in på grund av den stora arbetsbördan det skulle innebära. Här borde man arbeta för att maskinellt kunna ta in dessa uppgifter. För de övriga sektorerna borde det framtida arbetet inriktas på att försöka få in grova kostnadsuppgifter på ändamål. T ex genom att utöka den befintliga kvartalsenkäten till kommuner och landsting med frågor om kostnader per ändamål.

9. Referens- och underlagsmaterial

Eurostat *Handbook on price and volume measures in national accounts*, 2001

Räkenskapssammandrag från kommuner och landsting

Ekonomistyrningsverkets redovisning av statlig verksamhet, *Underlag till statens finansiella sparande*

De rapporter som tidigare har publicerats av Nationalräkenskaperna om metoder och beräkningar inom området är:

- NR-PM 2001:25 – *Översikt av de individuella tjänster som kan produceras av den offentliga sektorn; klassificering av producenter av sådana tjänster till institutionell sektor och som marknadsproducent/icke marknadsproducent*
- NR-PM 2001:20 – *Metoder för beräkningar av hälso- och sjukvård i fasta priser*
- NR-PM 2001:27 – *Metoder för beräkningar av förskola och barnomsorg i fasta priser*
- NR-PM 2002:08 – *Utbildning i fasta priser*
- NR-PM 2004:11 – *Volymberäkningar av individuell offentlig konsumtion; utbildning, barnomsorg, äldreomsorg*
- NR-PM 2006:19 – *Volymberäkningar av offentlig individuell produktion, EU-rapport*

Hälso-och sjukvård

"Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2001". Landstingsförbundet)

"Att beräkna produktivitet i sjukvården. Beskrivning av metod för produktivitetsberäkningar och redovisning av resultat från en studie 2002", SKL publikation

"Produktivitet och effektivitet i hälso- och sjukvården", SKL 2006

"Fyra år med CPK", Socialstyrelsen.

"Slutrapport för SK-OP-projektet. Ny sekundär patientklassificering av öppenvård", Socialstyrelsen: artikelnummer: 2005-4-1. Publicerad i juni 2005.

Barnomsorg

Skolverkets hemsida (www.skolverket.se)

Skolverkets publikation *"Barnomsorg, skola och vuxenutbildning i siffror"*

Utbildning

Skolverkets hemsida (www.skolverket.se).

"Barnomsorg, skola och vuxenutbildning, Del 1", Skolverkets publikation

Utbildningsresultat samt "Del 2; Barn, elever och personal". Skolverkets Publikation

Högskoleverkets hemsida (www.hsv.se) samt databaser

SCB publikationer av officiell statistik inom området

Årsredovisningar för Centrala Studiestödsnämnden, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Folkbildningsrådet

Kultur

Kulturrådets hemsida (www.kulturradet.se)

Sveriges Musik- och kulturskoleråd (SMOK)

Socialt skydd

Socialstyrelsens hemsida (www.sos.se) samt databaser och olika publikationer av officiell statistik

Bakgrundsfakta för ekonomisk statistik 2007:4. *Produktivitetsberäkningar för missbrukarvården och vården av övriga vuxna*. Statistiska centralbyrån.

Tid för vård och omsorg, Socialstyrelsen

Enskilda kommers och landstings redovisning av undersökningar inom äldre-
vården

Årsredovisningar för Migrationsverket, Statens Institutionsstyrelse, Arbetsmarknadsverket, Riksförsäkringsverket och Försäkringskassan, Hjälpmedelsinstitutet

Bilaga 1

Beskrivningen är hämtad ur rapporten **Produktivitet och effektivitet i hälso- och sjukvården, SKL maj 2006.**

Sedan år 1999 har Landstingsförbundet (numera Sveriges Kommuner och Landsting) inom ramen av Centrum för Patientklassificering (cpk) samarbetat med Socialstyrelsen för att få ett fullständigt nationellt beskrivnings-system för sluten- och öppenvård vid sjukhus. Det beskrivningssystem som används heter Norddrg och är ett gemensamt nordiskt system.

DRG står för Diagnos Relaterade Grupper och är ett sätt att gruppera vårdtillfällena efter sjukdom (diagnos), medicinska åtgärder (till exempel typ av kirurgiska ingrepp) och komplikationer men också efter hur resurskrävande patienterna är. Alla variabler som används i Norddrg baseras på redan befintliga och obligatoriska data i de existerande vårdadministrativa systemen. Vårdtillfällena delas in i drygt 500 olika grupper för den slutna vården. Sedan 2004 finns också möjligheter att gruppera vårdkontakter avseende dagkirurgi och endoskopier i den öppna vården (cirka 230 grupper). Dessutom finns från och med 2006 möjligheter att gruppera hela den sjukhusanslutna öppna vården (210 nya grupper). Totalt finns det därmed från och med 2006 knappt 1 000 grupper i Norddrg för hela den somatiska och psykiatriska vården. Förutsättningen för att kunna gruppera hela den öppna vården är att man inför och registrerar enligt den nya nationella åtgärds-klassifikationen, kvå7.

Hur viktas prestationerna?

En förutsättning för att kunna beräkna relativa vikter för varje vårdtillfälle är det så kallade kpp-systemet (Kostnad Per Patient). I kpp-systemet beräknas den verkliga resursförbrukningen per patient för respektive vårdkontakt (vårdtillfälle eller besök), med så kallad »bottom up«-teknik. Tekniken innebär att olika åtgärder och aktiviteter i vården definieras och kostnadsberäknas. Med utgångspunkt från vilka åtgärder som varit aktuella kan varje vårdtillfälle påföras en verklig kostnad. På så sätt får varje vårdkontakt en unik kostnad och en redovisning av vilka tjänster patienten har fått. Patienterna grupperas sedan till sina respektive drg-grupper och man kan på så sätt ta fram genomsnittliga kostnader per drg. Varje drg-grupp åsätts en relativ vikt som baseras sig på vårdtillfällenas verkliga kostnader. Vikterna per drg-grupp tas fram genom att den genomsnittliga kostnaden per vårdtillfälle beräknas för varje drg-grupp. Denna kostnad jämförs med den genomsnittliga kostnaden för hela databasen och på så sätt får varje drg en relativ vikt som uttrycker den genomsnittliga resursåtgången för patienter i den aktuella gruppen.

Det nya prestationsmättet

I och med grupperingen av patienter i Norddrg får också varje vårdtillfälle en relativ vikt och varje vårdtillfälle kan viktas efter resursåtgång. Med hjälp av drg går det att beskriva patientsammansättningen vid en given tidpunkt och över tid. Det mått som används för att beskriva prestationer

justerade för fallblandning (case-mix) kallas drg-poäng. Drg-poäng får man genom att multiplicerar den relativa vikten med antalet vårdkontakter. I de nationella produktivitetsberäkningarna används således måttet drg-poäng för att beskriva vårdens prestationer från år 2002 och framåt. Detta gäller för både den slutna vården och den öppna vården vid sjukhus.

Utökning av beräkningarna

Den öppna somatiska vården är inkluderad sedan 2002. För 2004 års besök innebär de nya grupperna i Norddrg 2006 en avsevärd förbättring av kvaliteten i beräkningarna. Alla läkarbesök kan i princip grupperas och få relevanta vikter mot tidigare år där i princip enbart dagkirurgiska besök kunde grupperas.

För den psykiatriska vården finns sedan 2005 möjlighet att vikta prestationerna enligt det sätt som beskrivits ovan eftersom nya grupper för den slutna psykiatriska vården infördes i Norddrg. För primärvården finns ännu inte något nationellt beskrivningssystem. Här behövs en utveckling av beskrivningssystemen innan nationella produktivitetsberäkningar kan genomföras.

Bilaga 2

Beräkning av kvartalsindex

Fördelningen av det årliga volymindexet, VI , till kvartal genomförs genom att i ett första steg beräkna ett kvartalsindex för en vald kvartalsindikator, KI . Beräkningen av index för KI görs enligt:

$$I_{yk} = \frac{KI_{yk}}{KI_{yk-4}}$$

Där I_{yk} betecknar indexvärdet för kvartalsindikatorn vid kvartal k under år y . I ett andra steg beräknas ett temporärt index, TI . Det temporära indexet beräknas genom att multipliceras det beräknade volymindexet, samma värde för de fyra kvartalen under ett år, med indexet för kvartalsindikatorn enligt:

$$TI_{yk} = VI_y * I_{yk}$$

Beräkningen medför att kvartalsindexserien TI inte är konsistent med volymindexet på årsbasis. För att beräkna den slutliga kvartalsindex serien SI , justeras därför TI . Justeringen görs genom att dividera VI , med medelvärdet av TI under ett år. Om medelvärdet för TI under ett år benämns \overline{TI}_y , sker justeringen enligt:

$$SI_{yk} = TI_{yk} \frac{VI_y}{\overline{TI}_y}$$

Den slutliga kvartalsserien, SI , används som en approximation av kvartalsindex för det valda volymmåttet.

- 2004:5 Designutredning för KPI: Effektiv allokering av urvalet för prismätningarna i butiker och tjänsteställen. Examensarbete inom Matematisk statistik utfört på Statistiska centralbyrån i Stockholm
- 2004:6 Tidsserieanalys av svenska BNP-revideringar 1980–1999
- 2004:7 Labor Quality and Productivity: Does Talent Make Capital Dance?
- 2004:8 Slutrapport från projektet Uppsnabbning av den ekonomiska korttidsstatistiken
- 2004:9 Bilagor till slutrapporten från projektet Uppsnabbning av den ekonomiska korttidsstatistiken
- 2004:10 Förbättring av bortfallsprocessen i Intrastat
- 2004:11 PLÖS. Samordning av produktion, löner och sysselsättning
- 2004:12 Net lending in the Swedish economy. Analysis of differences in net lending National accounts (NA) – Financial accounts (FA). Background – comparisons - analysis
- 2004:13 Testing for Normality and ARCH. An Empirical Study of Swedish GDP Revisions 1980–1999
- 2004:14 Combining leading indicators and a flash estimate
- 2004:15 Comparing welfare of nations
- 2004:16 ES-avdelningens utvecklingsplan 2004
- 2004:17 Den svenska konsumentprisindexserien (KPI), 1955–2004. En empirisk studie av säsongsmönstret. En tillämpning av TRAMO/SEATS
- 2004:18 Skola, vård och omsorg i privat regi. En sammanställning av statistik
- 2005:1 An ignorance measure of macroeconomic variables
- 2005:2 Svenska hälsoräkenskaper. Ett system framtaget inom ramen för de svenska nationalräkenskaperna
- 2005:3 The sample project. An evaluation of pps sampling for the producer and import price index
- 2005:4 Finansiellt sparande i den svenska ekonomin. Utredning av skillnaderna i finansiellt sparande. Nationalräkenskaper, NR – Finansräkenskaper, FiR. Slutrapport
- 2005:5 Net lending in the Swedish economy. Analysis of differences in net lending National accounts, NA – Financial accounts, FA. Final report
- 2005:6 Varför får NR motstridiga uppgifter? Statistikens sammanvändbarhet studerad inom ramen för Nationalräkenskaperna
- 2005:7 Evaluation of the possibility of producing statistics on production in the construction industry on a monthly basis
- 2005:8 Increased Automation of the Validation and Correction Processes in the Swedish Intrastat Production
- 2005:9 The Growth Rate Method for Production of Rapid Estimates of the Swedish Foreign Trade – Development, Evaluation and Preparations for the Implementation
- 2005:10 Svenskt producentprisindex (PPI) 1975–2004. En analys av tidsseriens integrationsgrad och säsongsmönster
- 2005:11 Kvaliteten på Sveriges statistik över import och export – En normativ och kvantitativ studie
- 2005:12 Implementing Simplified Intrastat Reporting in Statistics Sweden - Evaluation and Preparations for a Future Implementation
- 2005:13 FoU-verksamhet i kommuner och landsting – en pilotstudie inför kommande undersökningar
- 2006:1 Den svenska regionala tillväxten av i dag – en undersökning med utgångspunkt i "Den Nya Ekonomin"
- 2006:2 En flashestimator för den privata konsumtionen i Sverige med hjälpvariablerna HIP och detaljhandeln – En tidsserieanalys med hjälp av statistikprogrammet TRAMO
- 2006:3 A Selective Editing Method considering both Suspicion and Potential Impact, developed and applied to the Swedish Foreign Trade Statistics
- 2006:4 Rapport från projektet PLÖS II. Förslag till förbättrad samordning av kortperiodisk statistik avseende produktion, löner och sysselsättning
- 2006:5 Skola, vård och omsorg i privat regi. En sammanställning av statistik 1995–2005
- 2007:1 Intrastat system – Presumption for One flow system
- 2007:2 Revisions of production data in the Swedish national accounts
- 2007:3 Improvement of the reliability in the estimated distribution keys in Intrastat
- 2007:4 Produktivitetsberäkningar för missbruksvården och vården av övriga vuxna
- 2007:5 De svenska nationalräkenskapernas (NR:s) statistiska system
- 2007:6 Registerbaserad ekonomisk statistik med ett FDB-NR register. Kalenderårsversion av FDB med konsistenta mikrodata för NR:s definitiva årsräkenskaper
- 2008:1 Increased automatic partial non-response in Intrastat
- 2008:2 Survey on statistical value 2007

ISSN 1654-0719 (online)

ISSN 1650-9447 (print)

ISBN 978-91-618-1428-2 (print)

Statistikpublikationer kan beställas från SCB, Publikationstjänsten, 701 89 ÖREBRO, e-post: publ@scb.se, telefon: 019-17 68 00, fax: 019-17 64 44. De kan också köpas genom bokhandeln eller direkt hos SCB, Karlavägen 100 i Stockholm. Aktuell publicering redovisas på vår webbplats (www.scb.se). Ytterligare hjälp ges av Bibliotek och information, e-post: information@scb.se, telefon: 08-506 948 01, fax: 08-506 948 99.

Statistical publications can be ordered from Statistics Sweden, Publication Services, SE-701 89 ÖREBRO, Sweden (phone: +46 19 17 68 00, fax: +46 19 17 64 44, e-mail: publ@scb.se). If you do not find the data you need in the publications, please contact Statistics Sweden, Library and Information, Box 24300, SE-104 51 STOCKHOLM, Sweden (e-mail: information@scb.se, phone: +46 8 506 948 01, fax: +46 8 506 948 99).